

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU LGD „NATURA I KULTURA” NA LATA 2016-2023

*Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Operacja realizowana przez Stowarzyszenie - Lokalna Grupa Działania „Natura i Kultura”
współfinansowana ze środków Unii Europejskiej i środków krajowych w ramach Programu Rozwoju
Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w ramach Poddziałania 19.1. Wsparcie przygotowawcze osi IV
LEADER Instytucja zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister
Rolnictwa i Rozwoju Wsi*

Grudzień 2015 roku

Spis treści:

Wstęp	3
I. Charakterystyka LGD	3
I.1 Forma prawna	3
I.2 Charakterystyka terenu	3
I.3 Potencjał LGD	4
I.3.1 Opis sposobu powstania	5
I.3.2 Doświadczenie LGD.....	5
I.4 Zasady funkcjonowania LGD.....	8
I.4.1 Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym	8
II. Partycypacyjny charakter LSR	9
II. 1 Opis metod angażowania społeczności lokalnej w proces realizacji strategii z określeniem grup docelowych, do których metody te są skierowane	12
II.2 Planowane metody animacji społeczności lokalnej	13
III. Diagnoza – opis obszaru i ludności	13
III.1 Grupy szczególnie istotne dla realizacji LSR oraz problemy i obszary interwencji	13
III.2 Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości	15
III.3 Rynek pracy	18
III. 4 Działalność sektora społecznego. Integracja i rozwój społeczeństwa obywatelskiego.	19
III.5 Problemy społeczne	20
III.6 Spójność wewnętrzna obszaru	23
II.6.1 Spójność geograficzna i historyczna	23
III. 6.2 Spójność przyrodnicza	24
III.6.3 Spójność kulturowa.....	25
III.6. 4 Spójność społeczna	25
III.6.5 Spójność ekonomiczna.....	25
III.7 Produkt lokalny	26
IV. Analiza SWOT	26
IV.1 Analiza obszaru LGD Natura i Kultura	26
IV.2 Wnioski wynikające z analizy SWOT	29
IV.3 Powiązanie analizy SWOT z diagnozą obszaru LGD	30
V. Cele i wskaźniki	31
VI. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru	46
VII. Plan działania	47
VIII. Budżet LSR	47
IX. Plan komunikacji ze społecznością lokalną	49
IX.1 Główne cele działań komunikacyjnych wynikające z przeprowadzonej analizy potrzeb/problemów komunikacyjnych.....	50
IX.1.1 Działania komunikacyjne oraz odpowiadające im środki przekazu.....	51
IX.2 Główni adresaci działań komunikacyjnych (grupy docelowe).....	52
IX.3 Zakładane wskaźniki realizacji działań komunikacyjnych.....	54
IX.4 Analiza efektywności zastosowanych działań komunikacyjnych i środków przekazu.....	56
IX.4 Opis wniosków/opinii zebranych podczas działań komunikacyjnych, sposobu ich wykorzystania w procesie realizacji LSR	56
X. Innowacyjność	57
XI. Zintegrowanie	58
XII. Monitoring i ewaluacja	62
XIII. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	64
Wykaz literatury:	64

Wstęp

Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Natura i Kultura” wpisuje się w założenia zrównoważonego rozwoju lokalnego opartego na harmonijnym rozwoju gospodarczym, społecznym i poszanowaniu środowiska naturalnego oraz bogatego dziedzictwa regionu. LSR jest dokumentem stworzonym oddolnie, zakładającym partnerską realizację, łączenie zasobów, innowacyjność, spójność i wielosektorowość działania. Przyjęte cele wynikają z uwarunkowań obszaru, analizy SWOT i są odpowiedzią na zidentyfikowane podczas konsultacji społecznych potrzeby miejscowej ludności. Strategia ma charakter zintegrowany co oznacza specyficzne podejście do rozwiązywania problemów poprzez połączone działania w różnych sferach. Strategia LGD „Natura i Kultura” zgodna jest z krajowymi dokumentami strategicznymi i operacyjnymi jak Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz dokumentami planistycznymi rangi wojewódzkiej, powiatowej, gminnej i realizowana będzie ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

I. Charakterystyka LGD

I.1 Forma prawna

Nazwa LGD: Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Natura i Kultura”

Status prawny LGD: Stowarzyszenie

Data rejestracji w Sądzie Rejestrowym: Stowarzyszenie „Natura i Kultura ” zostało wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 19.10.2006r.

KRS: 0000266167

NIP: 532-19-85-798

REGON: 141707919

I.2 Charakterystyka terenu

Stowarzyszenie LGD „Natura i Kultura” jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i prawnych o celu niezarobkowym. Obszar LGD „Natura i Kultura” położony jest w środkowej części województwa mazowieckiego, w bezpośredniej bliskości Warszawy, z którą LGD graniczy od północy. Od wschodu LGD „Natura i Kultura” sąsiaduje z gminami z powiatu mińskiego, od południa z powiatem garwolińskim, a od zachodu z powiatem grójeckim i piaseczyńskim. Obszar Lokalnej Grupy Działania obejmuje swoim zasięgiem teren powiatu otwockiego. W skład Lokalnej Grupy Działania wchodzi obecnie 7 sąsiadujących ze sobą gmin z 8 leżących na terenie powiatu otwockiego. Są to Józefów (gmina miejska), Karczew (gmina miejsko-wiejska), a także Celestynów, Kołbiel, Osieck, Sobienie-Jeziory i Wiązowna (gminy wiejskie). Powierzchnia gmin wchodzących w skład LGD „Natura i Kultura” wynosi łącznie 569 km² co stanowi 1,6% powierzchni województwa mazowieckiego.

Łączna liczba ludności zamieszkująca obszar LSR na dzień 31 grudnia 2013 roku wyniosła 77.298 osób. Obszar realizacji LSR dla LGD „Natura i Kultura” obejmuje większą liczbę mieszkańców niż średnia liczba mieszkańców objętych LSR w latach 2007-2013 w województwie mazowieckim, gdzie średnia liczba mieszkańców objętych LSR wynosiła około 60 tys. mieszkańców.

Tabela nr 1. Wykaz gmin objętych Lokalną Strategią Rozwoju LGD „Natura i Kultura”

Lp.	Nazwa Gminy	Typ gminy	Powierzchnia (w km ²)	Ludność (stan na 31.12.2013r.)
1	Celestynów	Gmina wiejska	88	11.576
2	Józefów	Gmina miejska	24	19.914
3	Karczew	Gmina miejsko-wiejska	81	16.018
4	Kołbiel	Gmina wiejska	108	8.151
5	Osieck	Gmina wiejska	68	3.525
6	Sobienie-Jeziory	Gmina wiejska	98	6.358
7	Wiązowna	Gmina wiejska	102	11.756
Łącznie		7 gmin	569	77.298

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Mapa nr 1. Obszar LGD

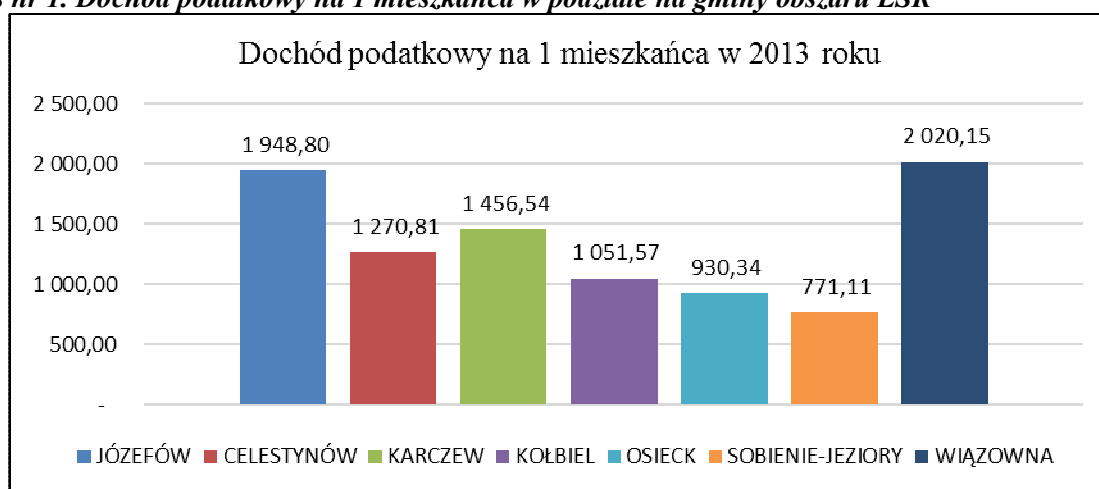

Źródło: Opracowanie własne

Żadna z gmin należących do obszaru LSR w ramach inicjatywy „Natura i Kultura”, będąca członkiem Stowarzyszenia „Natura i Kultura”, tj. Celestynów, Karczew, Kołbiel, Osieck, Sobienie-Jeziory, Józefów i Wiazowna nie jest członkiem innej LGD, która ubiega się o wybór do realizacji LSR w ramach Programu, ani podmiotem, który zobowiązał się do współpracy w zakresie realizacji LSR, zwanym dalej „partnerem”, z inną LGD.

Obszar LGD „Natura i Kultura” w 2013 roku charakteryzował nieco wyższy od średniej w województwie mazowieckim dochód podatkowy na mieszkańca. Średni dochód podatkowy dla obszaru LSR „Natura i Kultura” wynosi 1.349,90 zł¹, natomiast średnia dla województwa mazowieckiego wynosi 1.170,15 zł. Warto jednak podkreślić, że obszar LGD „Natura i Kultura” charakteryzuje się zróżnicowaną strukturą dochodową, ponieważ aż w 3 gminach obszaru LGD, dochód podatkowy na mieszkańca jest niższy od średniej dla województwa.

Wykres nr 1. Dochód podatkowy na 1 mieszkańca w podziale na gminy obszaru LSR

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

I.3 Potencjał LGD

¹<http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/finanse-publiczne/budzety-jednostek-samorzadu-terytorialnego/kwoty-i-wskazniki-wskaznik-G-dla-gmin>

I.3.1 Opis sposobu powstania

Stowarzyszenie LGD „Natura i Kultura” powstało w 2006 roku z inicjatywy samorządów, organizacji pozarządowych oraz lokalnej społeczności obszaru Partnerstwa. Przyjęto nazwę „Natura i Kultura” odzwierciedlającą cechy obszaru i jego mieszkańców oraz stanowiącą jednocześnie motto działania LGD, harmonijnie łączącego elementy kulturowe oraz zasoby przyrodnicze obszaru. Stowarzyszenie zostało wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego 19 października 2006 roku pod numerem KRS 0000266167.

LGD „Natura i Kultura” jest zrzeszeniem osób fizycznych i prawnych działających na terenie pięciu gmin wiejskich powiatu otwockiego: Celestynów, Kołbiel, Osieck, Sobienie Jeziory i Wiązowna, gminy miejsko-wiejskiej Karczew oraz – od 2015 r. - miasta Józefów. Stowarzyszenie powstało w celu opracowania i wdrożenia Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach Osi IV LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Zgodnie z założeniami Leadera, LGD „Natura i Kultura” obok stworzenia zintegrowanej strategii rozwoju obszaru za zasadnicze cele swego istnienia przyjęła również mobilizację lokalnej społeczności do udziału w inicjatywach mających na celu rozwój obszaru, a także realizację działań mających na celu jego rozwój społeczny i gospodarczy, w tym aktywizację mieszkańców. W swych działaniach LGD postanowiła uwzględnić kilka zasadniczych zagadnień: ochronę oraz promocję środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historyczno- kulturowych, rozwój sportu i turystyki oraz popularyzację i rozwój produktu regionalnego, rolnictwa ekologicznego i edukacji oraz działalności gospodarczej.

Swoje działania LGD Natura i Kultura oparła na utworzonym w drodze konsultacji społecznych dokumencie strategicznym – Lokalnej Strategii Rozwoju. W ramach intensywnych prac nad przygotowaniem strategii, które rozpoczęły się w 2008 roku, przeprowadzono warsztaty dla członków stowarzyszenia, konsultacje i spotkania z mieszkańcami i stowarzyszeniami działającymi na obszarze sześciu gmin wchodzących wówczas w skład LGD. Udział lokalnej społeczności w procesie diagnozy obszaru umożliwił odnalezienie najlepszych sposobów na rozwiązanie problemów jakim był on dotknięty. Opracowana w efekcie strategia oparła się na dwóch głównych celach:

- Poprawa jakości życia w tym warunków zatrudnienia
- Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi mazowieckiej „jako baza zrównoważonego rozwoju”.

Na podstawie podpisanej, w dniu 2 czerwca 2009 roku w Warszawie pomiędzy Samorządem Województwa Mazowieckiego a LGD „Natura i Kultura,” Umowy o warunkach i sposobie realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju przyznano Stowarzyszeniu 8 082 280 zł dofinansowania na realizację jej założeń. Po środki na wdrażanie LSR wnioskodawcy mogli sięgać od 2010 roku w jedenastu przeprowadzonych przez LGD „Natura i Kultura” naborach. Łączna kwota dofinansowania pozyskanego przez beneficjentów za pośrednictwem Stowarzyszenia wyniosła ponad 4.5 mln zł. W rezultacie wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju zrealizowane zostały wszystkie zakładane cele oraz określone w Strategii wskaźniki rezultatu i produktu. Budżet wszystkich realizowanych przez LGD działań Osi IV PROW 2007-2013 wyniósł prawie 6 mln zł.

Celem powstania i funkcjonowania Stowarzyszenia LGD „Natura i Kultura” jest rozwój społeczności lokalnej, poprawa jakości jej życia i pobudzenie aktywności w sferze społecznej, środowiskowej oraz gospodarczej. Doświadczenie lat ubiegłych wraz z aktualnie przeprowadzonymi konsultacjami społecznymi wśród mieszkańców gmin członkowskich, wskazują że polityka Lokalnej Grupy Działania „Natura i Kultura” jest dobrym kierunkiem rozwoju i taka będzie kontynuowana w okresie 2014-2020. Zasady działalności Stowarzyszenia opierają się na zasadach partnerstwa i współpracy pomiędzy lokalnymi instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi i partnerami prywatnymi oraz aktywizacji i udziale mieszkańców w rozwoju lokalnym i procesach decyzyjnych.

I.3.2 Doświadczenie LGD

LGD „Natura i Kultura” posiada wykwalifikowaną kadrę posiadającą wiedzę merytoryczną niezbędną do zarządzania LGD i wdrażania LSR. Od grudnia 2009 roku funkcjonuje Biuro LGD „Natura i Kultura”. Działanie biura pozwala na sprawną realizację celu Stowarzyszenia jakim jest szeroko pojęta działalność na rzecz rozwoju gmin należących do jego struktur, w szczególności poprzez popieranie wszelkich działań mających na celu promocję gmin członkowskich, wspieranie rozwoju edukacji, popieranie i wspomaganie inicjatyw społecznych w zakresie gospodarki, ochrony środowiska, kultury, sportu i turystyki, współpraca z organizacjami działającymi na obszarze LGD „Natura i Kultura”, wspieranie rozwoju infrastruktury, pomoc osobom niepełnosprawnym, rozwój świadomości obywatelskiej, kultywowanie tradycji historycznych i kulturowych obszaru, kształcenie, doradztwo oraz pomoc organizacyjna i materialna dla osób działających na rzecz rozwoju regionu, działalność oświatową, wychowawczą i kulturalną, ochronę środowiska naturalnego, działalność informacyjną i wydawniczą, budowanie społeczeństwa informacyjnego, wspieranie rolnictwa ekologicznego i agroturystyki, animację i pobudzenie działalności gospodarczej, a także działania na rzecz integracji europejskiej. Powyższe cele

realizowane są poprzez szereg działań, m.in. organizowanie i finansowanie przedsięwzięć o charakterze informacyjnym lub szkoleniowym oraz działalności propagandowej, promocyjnej, informacyjnej i poligraficznej, jak również prowadzenie doradztwa w zakresie przygotowywania projektów inwestycyjnych związanych z realizacją Lokalnej Strategii Rozwoju oraz współpracę i wymianę doświadczeń z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi.

Zatrudnione osoby pracują w LGD od kilku lat, mają wyższe wykształcenie, bardzo dobrze znają specyfikę obszarów wiejskich, dobrze poruszają się w środowisku zarówno jednostek samorządowych jak i organizacji pozarządowych. Potrafią przygotować wnioski aplikacyjne w ramach PROW, zarządzać projektami i je rozliczać. Pracownicy stale podnoszą swoją wiedzę poprzez udział w szkoleniach, seminariach, warsztatach i spotkaniach, co potwierdzają uzyskane certyfikaty i zaświadczenia. Dlatego też warunek mówiący, iż co najmniej 50% pracowników biura posiada doświadczenie nabyte min. okresie programowania 2007-2013 oraz niezbędną wiedzę do wdrażania i aktualizacji dokumentów strategicznych jest spełniony, ponieważ w LGD „Natura i Kultura” wszyscy pracownicy (100%) posiadają odpowiednie kompetencje i doświadczenie.

Plan szkoleń dla członków organu decyzyjnego i pracowników biura jest załącznikiem do Regulaminu Pracy Biura LGD „Natura i Kultura”. Szkolenia mają na celu podniesienie kompetencji oraz nabycie nowych umiejętności przez członków Rady Decyzyjnej, Zarządu, Komisji Rewizyjnej i pracowników biura.

Członkowie LGD „Natura i Kultura” posiadają bogate doświadczenie w realizacji operacji w ramach wdrażania LSR. W ramach PROW na lata 2007-2013, Rada oceniła 300 wniosków z czego 204 wybrała/skierowała do dofinansowania. Podpisano 109 umów z beneficjentami.

Sprawną realizację zadań LGD gwarantują odpowiednie kwalifikacje członków organów LGD, przede wszystkim ich wiedza i doświadczenie w zakresie wdrażania dokumentów o znaczeniu strategicznym.

Gminy członkowskie, jak i poszczególni członkowie stowarzyszenia, posiadają również bardzo bogate doświadczenie w pozyskiwaniu i rozliczaniu środków zewnętrznych. Aplikowali o środki w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka a także z licznych środków i konkursów krajowych.

Doświadczenie w realizacji LSR

Na przestrzeni ostatnich lat funkcjonowania w ramach PROW 2007-2013, Lokalna Grupa Działania aktywnie działała na obszarze uczestnicząc w jego życiu społecznym, przyczyniając się do poprawy jakości życia mieszkańców, poprzez aktywizowanie ich w ramach wdrażanych inicjatyw. Na szczególną uwagę zasługuje przede wszystkim:

- Konkurs na Korowód Kolędowy - cykliczna impreza okresu Świąt Bożego Narodzenia, która cieszy się niezwykłą popularnością pośród mieszkańców obszaru, zachęcając dzieci, młodzież i dorosłych do wspólnego przygotowania widowisk kultywujących bożonarodzeniowe tradycje. Dotychczas odbyło się pięć edycji konkursu, który z roku na rok ewoluuje, zarówno pod względem frekwencji uczestników i widzów, jak i profesjonalizmu prezentowanych „korowodów”.
- Konkursy: „Nasza okolica (2012 r.), „Mazowieckie Krajobrazy (2012), Konkurs na Stroik Bożonarodzeniowy (2014), Konkurs ekologiczny „Pokaż jak dbasz o środowisko” (2013)
- Cyklicznie organizowana przez LGD impreza „Dzień Sportu i Rodziny LGD Natura i Kultura”. Corocznie odbywające się zawody piłkarskie dają szansę na zdobycie trofeów, promując jednocześnie zdrowy, sportowy tryb życia w duchu fair play.
- Sportowymi inicjatywami LGD były również odbywające się na obszarze „Pikniki rodzinne LGD” (2011, 2012) oraz „Mistrzostwa LGD Natura i Kultura w piłce nożnej” (2014).

W ramach realizacji Strategii w okresie 2007-2013 LGD „Natura i Kultura” zrealizowała 3 projekty współpracy. Były to:

- NURT- Niezwykły Urok Rzek Turystyka - LGD Natura i Kultura jako inicjator projektu NURT zaprosiło do współpracy sześć lokalnych grup z województw: mazowieckiego i lubelskiego (LGD Ziemi Mińskiej, LGD Forum Powiatu Garwolińskiego, Związek Stowarzyszeń Partnerstwo Zalewu Zegrzyńskiego, LGD Równina Wołomińska, LGD Lepsza Przyszłość Ziemi Ryckiej, LGD Razem Ku Lepszej Przyszłości). Projekt współpracy miał na celu promocję lokalnych rzek i turystyki rzecznej. Projekt był realizowany w okresie od czerwca do listopada 2013 roku.
- LOKART Rękodzieło i rzemiosło artystyczne szansą rozwoju turystycznego i lokalnego dziedzictwa - 27 sierpnia 2014 r. LGD Natura i Kultura, LGD „Ziemia Chełmońskiego”, LGD Zielone

Sąsiedztwo oraz LGD Między Wisłą a Kampinosem podpisały z Samorządem Województwa umowę o przyznanie pomocy na realizację projektu. Za cel projektu przyjęto odkrywanie, zachowanie i wykorzystanie lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz tradycyjnego rzemiosła artystycznego, rozwój oferty kulturalnej terenu LGD w tych dziedzinach, integracja i aktywizacja społeczna na obszarze objętym działaniem partnerskich LGD. W efekcie przeprowadzonych przez Akademię Łącznica warsztatów rękodzieła, dwudziestu uczestników zyskało certyfikaty z zakresu rękodzielnictwa. Lokalni twórcy mieli również okazję do poszerzenia swojej wiedzy oraz wymiany doświadczeń podczas wyjazdu studyjnego w Bieszczady.

- OZE- Odnawialne Źródła Energii Przyszłością Obszaru Lokalnych Grup Działania. Projekt współpracy OZE zrealizowany przez LGD Natura i Kultura wraz z LGD Ziemi Mińskiej oraz LGD Forum Powiatu Garwolińskiego jako grupą wiodącą, poświęcony był niezwykle ważnej w dzisiejszych czasach tematyce odnawialnych źródeł energii. Za cele projektu obrano propagowanie tematyki odnawialnych źródeł energii, zaszczepianie wśród mieszkańców dobrych praktyk związanych z OZE, edukację oraz krzewienie postaw proekologicznych, a także promocję regionu jako czystego ekologicznie.

Okres wdrażania LSR 2007-2013 pozostawił po sobie szereg publikacji. Oprócz wspomnianego folderu „NURT” (2013 r.), „Mapy lokalnych twórców obszaru LGD Natura i Kultura” (2014 r.), czy biuletynu „ABC z OZE” (2015 r.), LGD opracowało dwa przewodniki turystyczne po obszarze „LGD Natura i Kultura. Przewodnik kulturalno- turystyczny” (2011r.), „Przewodnik turystyczny po obszarze LGD Natura i Kultura” (2015 r.), album podsumowujący wdrażanie LSR 2007-2013 : „Podsumowanie wdrażania Osi IV Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 na obszarze LGD Natura i Kultura” (2015 r.). Cyklicznie wydawany był również Biuletyn „Kulturalni z natury” informujący mieszkańców o bieżących działaniach Stowarzyszenia. LGD stworzyło również internetową bazę lokalnych walorów obszaru oraz interaktywną mapę zrealizowanych projektów.

Reprezentatywność LGD

Skład członkowski LGD „Natura i Kultura” jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności i uwzględnia przedstawicieli grup docelowych przedsięwzięć zaplanowanych do realizacji w ramach LSR:

Tabela nr 2. Ocena reprezentatywności członków Stowarzyszenia LGD „Natura i Kultura”

Sektory	Reprezentanci	Liczba członków	Procentowy udział
Sektor publiczny	Gminy reprezentowane przez wójtów i burmistrzów, osoby związane z sektorem publicznym	23	25,84 %
Sektor społeczny	OSP, Kluby i inne organizacje działające na rzecz mieszkańców	16	17,98 %
Sektor gospodarczy	Przedsiębiorcy i rolnicy	20	22,47 %
Sektor mieszkaniowy	Mieszkańcy obszaru objętego LSR	30	33,71 %
Ogółem		89	100%

Źródło: opracowanie własne

Stowarzyszenie ogółem liczy 89 członków zwyczajnych, w tym sektor publiczny: 23 członków, sektor społeczny: 16 członków, sektor gospodarczy: 20 członków, mieszkańcy: 30 członków. Każda z gmin członkowskich ma swojego reprezentanta. Warty podkreślenia jest fakt, iż członkowie LGD „Natura i Kultura” aktywnie włączają się w realizację działań statutowych. Każdy z członków stowarzyszenia może wykonywać na rzecz Stowarzyszenia pracę, świadczyć doradztwo na rzecz samej organizacji jak i jej członków oraz wspierać biuro LGD w pracach aktywizacyjnych np. w prowadzeniu spotkań czy imprez dla mieszkańców obszaru. Może także aktywnie włączać się w inicjatywy na rzecz ludności wiejskiej.

Lokalna Strategia Rozwoju obejmuje także działania na rzecz poprawy zatrudnienia i tworzenia miejsc pracy, przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu oraz ekonomii społecznej. Działania prowadzone w ramach LSR kierowane będą do grup defaworyzowanych, a mianowicie do osób długotrwale bezrobotnych, osób powyżej 50 roku życia, osób bez wykształcenia średniego, osób młodych, które podejmują dopiero zatrudnienie, osób starszych oraz niepełnosprawnych. Do metod komunikacji z tymi grupami należą artykuły w prasie lokalnej, informacje na stronie internetowej www.naturaikultura, urzędów gmin, Powiatowego Urzędu Pracy w Otwocku, na portalach społecznościowych, tablicach ogłoszeń w poszczególnych sołectwach, oraz na podstawie ustnego przekazywania informacji.

LGD Natura i Kultura chce stać się animatorem przedsiębiorczości społecznej na terenie swojego obszaru. Chce stworzyć platformę integrującą i skupiającą przedsiębiorców z całego obszaru działania. Platforma komunikacji będzie miała na celu promowanie idei partnerstwa, wspierania współpracy pomiędzy organizacjami oraz zbieranie i upowszechnianie wiedzy o istniejących partnerstwach.

I.4 Zasady funkcjonowania LGD

I.4.1 Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym

Organem decyzyjnym w Stowarzyszeniu LGD „Natura i Kultura” jest Rada, która liczy 15 członków. Ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu, nie mają więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji przez Radę. Ten parytet będzie kontrolowany i zachowany każdorazowo na etapie głosowania nad wyborem konkretnej operacji.

Wybór operacji dokonywany jest zgodnie z procedurą wyboru, która przewiduje, że w ocenie danego wniosku nie mogą uczestniczyć członkowie Rady, wobec których mogą zaistnieć wątpliwości, co do ich bezstronności w ocenie jak: związanie z projektodawcą więzami rodzinnymi lub służbowymi, gdy wniosek dotyczy podmiotu, który reprezentuje lub w przypadku ubiegania się przez członka Rady o wybór jego operacji. W Biurze LGD będzie sporządzony i prowadzony Rejestr grup interesów członków Rady.

Ważnym założeniem pracy Rady jest to, iż nie dopuszcza się upoważnienia osób trzecich do udziału w podejmowaniu decyzji. Funkcje członków Rady mają być pełnione osobiście, tj. w przypadku osób fizycznych wybranych do Rady – przez te osoby, zaś w przypadku osób prawnych – przez te osoby, które na podstawie dokumentów statutowych lub uchwał właściwych organów są uprawnione do reprezentowania tych osób prawnych.

Zamierza się dyscyplinować członków Rady, którzy systematycznie nie biorą udziału w posiedzeniach Rady lub też podczas dokonywania oceny wniosków nie stosując zatwierdzonych kryteriów (dokonując oceny w sposób niezgodny z treścią kryteriów oceny) poprzez zmiany osobowe w składzie Rady. Wszelkie te postanowienia reguluje dokument jakim jest: Regulamin pracy Rady. Regulamin określa również wykaz kompetencji członków Rady.

Członkowie Rady będą zobligowani do uczestnictwa w programie szkoleń w zakresie oceny wniosków w celu podniesienia ich wiedzy i kompetencji oraz do weryfikowania wiedzy w zakresie zapisów LSR.

Dyrektor Biura i Przewodniczący Rady są osobami, których zadaniem jest czuwanie nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru operacji w ramach wdrażania LSR, poprawności dokumentacji i zgodności formalnej. Szczegółowe zasady funkcjonowania i pracy Rady zawarte zostały w Regulaminie pracy Rady.

Tabela nr 3. Ocena reprezentatywności organu decyzyjnego- Rady LGD „Natura i Kultura”

Sektory	Liczba członków	Procentowy udział
Sektor publiczny	4	26,67 %
Sektor społeczny	5	33,33 %
Sektor gospodarczy	4	26,67 %
Sektor mieszkaniac	2	13,33 %
Ogółem	15	100%

Źródło: opracowanie własne

Tabela nr 4. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

Rodzaj dokumentu	Sposób uchwalania i aktualizacji	Główne kwestie zawarte w dokumencie
Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia LGD „Natura i Kultura”	Uchwalenie dokumentu i jego zmiany: Walne Zebranie Członków – opiniowanie projektu LSR przy obecności, co najmniej połowy ilości członków uprawnionych do głosowania w I terminie lub zwykłą większością głosów w II terminie. Opracowanie, i realizacja – kompetencje Zarząd Aktualizacja zgodnie z Procedurą Aktualizacji LSR	Charakterystyka LGD, Partycypacyjny charakter, Diagnoza, Analiza SWOT, Cele i wskaźniki, Sposób wyboru i oceny, Plan działania, budżet LSR, Plan komunikacji, Innowacyjność, Zintegrowanie, Monitoring i Ewaluacja, Strategiczna Ocena Oddziaływania na środowisko
Regulamin	Przyjęcie dokumentu: Uchwała Walnego Zebrania	Przepisy ogólne, Podejmowanie

Walnego Zebrania Członków	członków przy obecności b\co najmniej połowy uprawnionych do głosowania w I terminie lub zwykłą większość głosów w II terminie. Aktualizacja – propozycje Zarządu zatwierdzone przez Walne Zebranie Członków	uchwał, Sprawy wyborcze, Głosowanie, Wnioski, Zakres zadań
Statut Stowarzyszenia	Zatwierdzany i zmieniany uchwałą Walnego Zebrania członków przy obecności połowy członków Walnego zebrania . Aktualizacja – propozycje Zarządu zatwierdzone Uchwałą Walnego Zebrania	Postanowienia ogólne, Zasady działania stowarzyszenia, Członkowie stowarzyszenia, Procedury, Majątek stowarzyszenia, Rozwiązanie stowarzyszenia
Regulamin Pracy Komisji Rewizyjnej	Uchwałą Walnego Zebrania członków przy obecności co najmniej połowy członków w I terminie lub zwykłą większość głosów w II terminie Aktualizacja – propozycje zarządu zatwierdzone uchwałą Walnego Zebrania	Wybór członków, Prawa i kompetencje członków Komisji, Sposób dokumentacji posiedzeń
Regulamin Zarządu LGD „Natura i Kultura”	Uchwałą Walnego zebrania członków przy obecności co najmniej połowy członków w I terminie lub zwykłą większość głosów w II terminie Aktualizacja – propozycje zarządu zatwierdzone uchwałą Walnego Zebrania	Wybór członków Zarządu, Prawa i kompetencje członków Zarządu, Sposób reprezentowania Zarządu na zewnątrz oraz dokumentacji posiedzeń.
Regulamin pracy Rady	Uchwałą Walnego zebrania członków przy obecności co najmniej połowy członków w I terminie lub zwykłą większość głosów w II terminie Aktualizacja – propozycje zarządu zatwierdzone uchwałą Walnego Zebrania	Postanowienia ogólne, Członkowie Rady, Zwolywanie posiedzeń, Sposób głosowania, Zachowanie bezstronności, Prowadzenie rejestru wyłączeń i rejestru interesów Dokumentacja posiedzeń Wykaz kompetencji członków Rady
Regulamin pracy biura	Przyjęcie i zmiany – Uchwałą Zarządu Stowarzyszenia	Postanowienia ogólne, Struktura organizacyjna Biura, podział zadań i zakres czynności dla poszczególnych stanowisk pracy, Obieg i kontrola dokumentów

Źródło: opracowanie własne

II. Partycypacyjny charakter LSR

Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia LGD „Natura i Kultura” została przygotowana z zastosowaniem zasad włączenia społecznego w tworzenie dokumentu strategicznego. W trakcie prac zastosowano zróżnicowane metody i techniki angażowania mieszkańców do budowy Strategii. Wykorzystane narzędzia zapewniły najwyższy poziom partycypacji społecznej w podejmowaniu decyzji co do zawartości Strategii. Współdecydowanie, którym charakteryzował się cały proces tworzenia LSR uznawane jest za najwyższy poziom na drabinie określającej stopień partycypacji społecznej.

Dzięki zastosowaniu wielu metod i technik, mieszkańcy z terenu LGD „Natura i Kultura” mogli wyrazić swoje opinie i sugestie na każdym etapie powstawania Strategii. Wynikiem tego, w proces budowy dokumentu strategicznego udało się również włączyć osoby defaworyzowane ze względu na dostęp do rynku pracy oraz osoby wykluczone.

Ze względu na wielopoziomowy charakter pracy nad LSR, przygotowania rozpoczęto od analizy wniosków i rekomendacji o charakterze ex-post z wdrożenia LSR 2007-2013. Przeprowadzono ewaluację ex-post procesu wdrażania Strategii 2007-2013, a jej wyniki szeroko omawiano z wszystkimi członkami Stowarzyszenia na Walnym Zebraniu. Poznano stopień realizacji przedsięwzięć, stopień realizacji celów założonych w Strategii, sprawność działania LGD a także adekwatność realizowanych działań do potrzeb mieszkańców. Wyniki i rekomendacje zostały wykorzystane w tworzeniu nowego dokumentu strategicznego.

Następnie przeprowadzono badanie ankietowe na reprezentatywnej próbie dla analizowanego obszaru. Poznanie opinii mieszkańców, przyszłych beneficjentów programu, na temat planowanych obszarów interwencji na etapie budowania założeń do Lokalnej Strategii Rozwoju stowarzyszenia pozwoliło dookreślić zamierzenia programu i tym samym dopasować zakres interwencji do lokalnych uwarunkowań i oczekiwań. Zgromadzenie wiedzy o poglądach mieszkańców pozwoliło na właściwe ukierunkowanie przyszłych działań przez LGD „Natura i Kultura” w kontekście potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej, nie tylko z perspektywy formalnych możliwości wynikających z nowej perspektywy programowania i/lub przekonań kierownictwa stowarzyszenia. Badaniem objęto respondentów z powiatu otwockiego, którzy są mieszkańcami gmin: Celestynów, Józefów, Karczew, Kołbiel, Sobienie-Jeziory, Osieck i Wiązowna. Badaniem objętych zostało 677 osób. Termin realizacji przedsięwzięcia przypadł na okres marzec-kwiecień 2015r. Za wyborem tego terminu realizacji badań ankietowych wśród mieszkańców obszaru przesądziły dwa główne uwarunkowania. Po pierwsze właśnie w tym okresie odbywały się spotkania sołeckie, które umożliwiły dotarcie do licznej grupy mieszkańców obszaru. Po drugie końca dobiegł okres wdrażania wcześniejszej Lokalnej Strategii Rozwoju przez LGD „Natura i Kultura”. Można było więc określić potrzeby społeczności lokalnej w nowych warunkach.

Trzecim etapem poznawania opinii mieszkańców były konsultacje bieżące z mieszkańcami obszaru. Jednym z elementów tych konsultacji były spotkania konsultacyjne w formie spotkań bezpośrednich prowadzone we wszystkich gminach obszaru LGD „Natura i Kultura”. Spotkania prowadzone były w okresie 02-10 września 2015r. Na spotkaniach dokonywano diagnozy obszaru, dyskutowano nad możliwymi do realizacji celami, określano potrzeby, a także analizowano mocne, słabe strony, a także występujące szanse i zagrożenia. W spotkaniach udział wzięło ponad 150 osób.

Dalsze działania polegały na zbieraniu kart i fiszek projektów, definiowaniu potrzeb i oczekiwań mieszkańców. Wszystkie konsultacje miały charakter proaktywny. W ramach tych konsultacji wykorzystano wiele narzędzi partycypacyjnych oraz metod gromadzenia i analizy danych od mieszkańców i grup docelowych LSR. Zastosowano innowacyjne i skuteczne metody partycypacji społecznej. Ze względu na specyfikę pracy nad LSR wykorzystano głównie metody jakościowe takie jak: indywidualne wywiady, spotkania i warsztaty z mieszkańcami i grupami docelowymi LSR i przedstawicielami zidentyfikowanych na obszarze LSR grup defaworyzowanych, analizy fiszek projektowych i wniosków kierowanych pisemnie do biura LGD, spotkania indywidualne z potencjalnymi wnioskodawcami w biurze LGD oraz pracę Zespołu ds. opracowania Strategii LSR.

Kluczowym czynnikiem decydującym o skuteczności wybranych metod była otwartość LGD na współpracę z mieszkańcami i grupami docelowymi LSR, czyli zasada partycypacji.

Zastosowane metody włączenia społeczności lokalnej do budowy Strategii zostały przygotowane po uprzedniej analizie społeczności lokalnej pod względem jej składu, rozpoznania grup oraz doboru właściwych technik komunikacyjnych. W wyniku tego zastosowano następujące metody i techniki:

BADANIE ANKIETOWE - EWALUACJA EX-ANTE

W ramach metody przeprowadzono reprezentatywne dla całego obszaru badania ankietowe (677 osób). Dzięki temu udało się zebrać niezbędne dane do projektowania kolejnych metod włączenia społecznego oraz opracowania kolejnych rozdziałów LSR. Dzięki zastosowanej metodzie, możliwość wypowiedzi mieli potencjalnie wszyscy mieszkańcy obszaru LGD, a reprezentatywne i losowe badania zapewniły możliwość generalizacji wniosków na cały obszar działania LGD. Ewaluacja ex-ante „Potrzeby społeczności obszaru” przeprowadzana była w okresie marzec-kwiecień 2015

KONSULTACJE SPOŁECZNE i BURZA MÓZGÓW

W ramach prowadzonych w okresie 02-10 września 2015r. spotkań w poszczególnych gminach wykorzystana była burza mózgów, ale także metody aktywnego udziału polegające na indywidualnych wskazaniach mieszkańców. W spotkaniach brali udział przedstawiciele wszystkich sektorów partnerstwa LGD, w tym mieszkańcy. Dzięki burzy mózgów, aktywnej dyskusji i hierarchizacji potrzeb, udało się zebrać szereg informacji niezbędnych do opracowania kolejnych części LSR. Konsultacje były przeprowadzone w ten sposób, aby każda osoba z terenu LGD mogła wziąć w nich udział, dlatego odbywały się w każdej gminie, w różne dni tygodnia. O konsultacjach mieszkańcy byli informowani poprzez ogłoszenia na tablicach ogłoszeń w każdej z miejscowości, na stronach internetowych stowarzyszenia i gmin członkowskich, a także telefonicznie i metodą bezpośrednich kontaktów przez członków i pracowników LGD.

Uczestnicy dokonywali analizy SWOT, wskazywali na potrzeby obszaru, a także hierarchizowali obszary wsparcia, które winny zostać uwzględnione w nowej Strategii. Sprzyjało to większej obiektywizacji zebranych danych. W ten sposób uzyskano zarówno efekt indywidualnego myślenia uczestników spotkań jak i burzy mózgów, myślenia zbiorowego.

WYWIADY GRUPOWE FGI

Wywiady przeprowadzone były ze specyficzną grupą mieszkańców gmin wchodzących w skład obszaru LGD, mianowicie z członkami organów LGD Natura i Kultura: Zarządu, Rady i Komisji Rewizyjnej. W ramach wywiadów zebrano pogłębione informacje na temat obszaru, działalności LGD, a także wypracowano szereg informacji dotyczących kolejnych rozdziałów LSR na lata 2016-2023.

WYWIADY INDYWIDUALNE

W ramach zbierania informacji na temat obszaru LGD przeprowadzono wywiady indywidualne z pracownikami biura LGD i członkami Rady. W ramach wywiadu udało się zebrać informacje na temat wdrażania LSR 2007-2013 i wyciągnąć konstruktywne wnioski na przyszłość. Poznano również główne trudności związane z wyborem operacji w kontekście formułowania kryteriów wyboru projektów.

SPOTKANIA ZESPOŁU DS. PRACOWANIA STRATEGII

Od maja do grudnia 2015r. przeprowadzano spotkania eksperckie z Zespołem ds. opracowania Strategii. W ramach spotkań konsultowano poszczególne elementy LSR w szczególności: cele, wskaźniki, kryteria wyboru projektów, plan komunikacji społecznej, monitoring i ewaluację, budżet strategii. Biorąc pod uwagę wszelkie działania konsultacyjne, opracowano wspólnie ostateczną wersję LSR na lata 2016-2023

BADANIA ANKIETOWE/ KARTY ZGŁASZANIA UWAG

W celu zapewnienia partycypacyjnego udziału wszystkich mieszkańców i współudziału w tworzeniu LSR mieszkańcy mieli możliwość wzięcia udziału w konsultacjach i mogli wyrazić swoje zdanie na temat problemów, celów, wskaźników, działań, a także planu komunikacyjnego oraz monitoringu i ewaluacji LSR. Dzięki zastosowaniu narzędzi internetowych, ułatwiona została możliwość włączenia się mieszkańców w pisanie LSR 2014-2020. Formularze zgłaszania uwag realizowano na poszczególnych etapach pisania LSR. Zamieszczone były na stronie internetowej LGD i dostępne były w biurze stowarzyszenia. Konsultacje były przeprowadzone po wypracowaniu kolejnych elementów LSR, tak aby przedostatnia wersja wypracowana na podstawie zebranych danych z innych metod konsultacyjnych oraz pracy Zespołu ds. opracowania strategii, była również poddana ocenie przed złożeniem LSR w konkursie na jej wybór. Dzięki temu, możliwe było zebranie uwag do dokumentów już opracowanych i stworzenie w pełni uspołecznionej Strategii.

FISZKI PROJEKTOWE i KARTY KONSULTACJI

W ramach konsultacji od września do listopada 2015r. mieszkańcy mieli możliwość zgłaszania fiszek projektowych i kart konsultacji do biura LGD (w formie papierowej bądź elektronicznej), na których mogli opisywać problemy gminy, potrzeby oraz działania, które chcieliby podjąć w przyszłości. Dzięki temu zebrano ważne dane wskazujące jakie działania w ramach LSR będą chętnie podejmowane przez beneficjentów). Fiszki i Karty konsultacji dostępne były na stronie internetowej LGD oraz w biurze LGD.

BIURO LGD

Przez cały okres wsparcia przygotowawczego 5 dni w tygodniu otwarte było biuro LGD „Natura i Kultura”. Osoby, które chciały skorzystać z pomocy, uzyskać informacje lub wziąć udział w tworzeniu LSR w inny sposób, mogły to uczynić za pośrednictwem telefonu, maila lub przychodząc do biura LGD.

W kontekście przedstawionych powyżej metod partycypacji społecznej, etapy przygotowania Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Natura i Kultura” przebiegały następująco.

Tabela nr 5. Etapy przygotowania Lokalnej Strategii Rozwoju

Etap	Rodzaj podjętych działań partycypacyjnych	Grupa docelowa do której kierowano działania
------	---	--

Diagnoza i analiza SWOT	<ul style="list-style-type: none"> • Ewaluacja ex-ante • Spotkania warsztatowe • Wywiady indywidualne • Wywiady grupowe • Karty konsultacji • Konsultacje online • Spotkania Zespołu ds. opracowania strategii 	<ul style="list-style-type: none"> • Sektor gospodarczy • Sektor publiczny • Sektor społeczny • Mieszkańcy obszaru LGD • Reprezentanci grup defaworyzowanych
Określanie celów i wskaźników w odniesieniu do opracowania LSR oraz opracowanie budżetu	<ul style="list-style-type: none"> • Spotkania warsztatowe • Wywiady indywidualne • Wywiady grupowe • Karty konsultacji • Konsultacje online • Spotkania Zespołu ds. opracowania strategii • Biuro LGD 	<ul style="list-style-type: none"> • Sektor gospodarczy • Sektor publiczny • Sektor społeczny • Mieszkańcy obszaru LGD • Reprezentanci grup defaworyzowanych
Opracowanie zasad wyboru operacji i ustalania kryteriów wyboru	<ul style="list-style-type: none"> • Spotkania warsztatowe • Spotkanie Zespołu ds. opracowania Strategii • Konsultacje online • Biuro LGD 	<ul style="list-style-type: none"> • Sektor gospodarczy • Sektor publiczny • Sektor społeczny • Wszyscy mieszkańcy • Grupy defaworyzowane: osoby starsze, osoby wykluczone ze względu na rynek pracy
Opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji	<ul style="list-style-type: none"> • Spotkania warsztatowe • Spotkanie Zespołu ds. opracowania Strategii • Konsultacje online • Biuro LGD 	<ul style="list-style-type: none"> • Sektor gospodarczy • Sektor publiczny • Sektor społeczny • Wszyscy mieszkańcy • Grupy defaworyzowane: osoby starsze, osoby wykluczone ze względu na rynek pracy
Przygotowanie planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR	<ul style="list-style-type: none"> • Ewaluacja ex-ante • Wywiady indywidualne • Spotkania Zespołu ds. opracowania Strategii • Ankiety Konsultacje online • Biuro LGD 	<ul style="list-style-type: none"> • Sektor gospodarczy • Sektor publiczny • Sektor społeczny • Wszyscy mieszkańcy • Grupy defaworyzowane: osoby starsze, osoby wykluczone ze względu na rynek pracy

Źródło: opracowanie własne

II. 1 Opis metod angażowania społeczności lokalnej w proces realizacji strategii z określeniem grup docelowych, do których metody te są skierowane

Zaangażowanie społeczności lokalnej w budowanie i wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Natura i Kultura” jest ważnym procesem uspołeczniania LSR 2016-2023. Społeczność lokalna będzie miała możliwość włączenia się w proces realizacji strategii współdecydując o kierunkach rozwoju, zmianach w dokumencie strategicznym oraz ocenie wdrażania i funkcjonowania LGD. W związku z tym wypracowano metodykę uspołeczniania LSR w różnych momentach jej wdrażania. Przedstawione poniżej metody są spójne z planem komunikacyjnym, sposobem prowadzenia monitoringu i ewaluacji, a także procedurą aktualizacji LSR i zmiany lokalnych kryteriów wyboru. W ramach opracowanej metodyki zagwarantowano udział wszystkich sektorów partnerstwa, w tym mieszkańców, a dzięki zastosowanym, zróżnicowanym metodom i technikom możliwe będzie kilkustopniowe włączenie się społeczności lokalnej we wdrażanie LSR.

Tabela nr 6. Metody zaangażowania społeczności lokalnej w realizację i kontrolę LSR

Etap	Metody	Grupa docelowa
Monitorowanie i ocena realizacji strategii	Ewaluacja/monitoring Badania IDI/FGI	Wszyscy mieszkańcy Przedstawiciele trzech sektorów partnerstwa
Aktualizacja strategii	Spotkania konsultacyjne	LGD
Opracowanie i zmiany lokalnych kryteriów wyboru	Spotkania ekspertów Konsultacje online Ankiety	Liderzy społeczności lokalnej Pracownicy i członkowie LGD Przedstawiciele grup defaworyzowanych

Źródło: opracowanie własne

II.2 Planowane metody animacji społeczności lokalnej

Opis planowanych działań i kampanii mających na celu włączenie społeczności lokalnej, jej animację, znajduje się w rozdziale Plan komunikacyjny niniejszej Strategii. LGD „Natura i Kultura” przez cały okres wdrażania LSR 2016-2023 będzie podejmowało działania takie jak:

- bieżący monitoring i analizę osób, które składają wnioski, uczestniczą w doradztwie i/lub są zainteresowane wdrażaniem LSR,
- prowadzenie stałego doradztwa w biurze LGD,
- prowadzenie szkoleń dla potencjalnych beneficjentów i spotkań informacyjnych na temat wdrażania LSR, naborów, wniosków stały kontakt ze wszystkimi sektorami partnerstwa i mieszkańcami poprzez spotkania bezpośrednie (przy okazji organizowanych wydarzeń, w biurze), możliwość kontaktu telefonicznego, mailowego w sprawach związanych z wdrażaniem LSR i realizowaniem operacji
- organizowanie wydarzeń promocyjnych i informacyjnych dla mieszkańców całego obszaru LGD ,
Badania ewaluacyjne oraz konsultacje z mieszkańcami potwierdziły, że aktywny sposób informowania, promowania i aktywizacji mieszkańców jest najskuteczniejszą metodą pobudzania partnerskiego podejścia.

III. Diagnoza – opis obszaru i ludności

Diagnoza obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju została opracowana na podstawie dokumentów zastanych, a mianowicie danych dostępnych w bazach Głównego Urzędu Statystycznego, dokumentów strategicznych Województwa Mazowieckiego, Strategii Rozwoju Powiatu Otwockiego, oraz dokumentów planistycznych gmin wchodzących w skład LGD.

Identyfikacja i klasyfikacja problemów oraz potrzeb występujących na obszarze LSR istotnych z punktu widzenia LGD została opracowana z uwzględnieniem wniosków ze zrealizowanych we wrześniu 2015r. konsultacji społecznych oraz z uwzględnieniem badań ankietowych i kart konsultacji. Tak sformułowana diagnoza obszaru została dalej poddana konsultacjom internetowym z mieszkańcami obszaru LSR i analizowana była przez zespół ds. opracowania LSR „Natura i Kultura”.

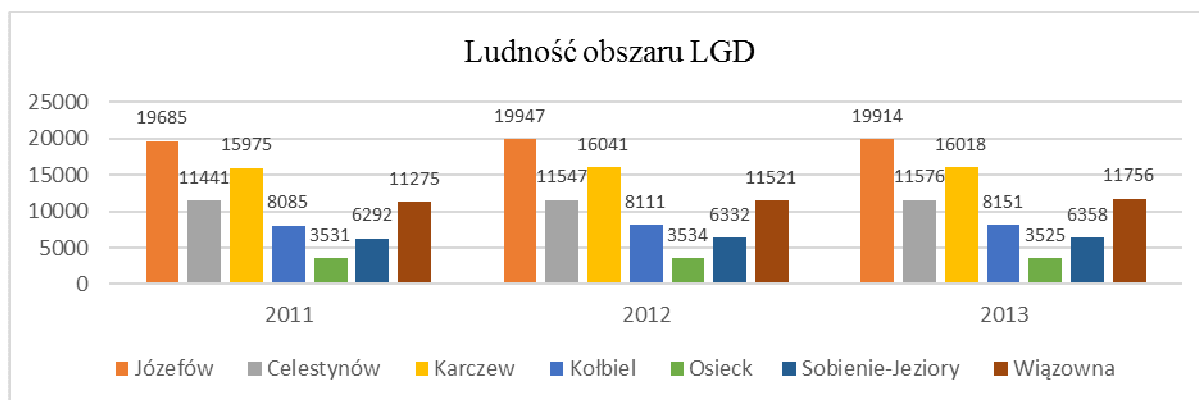
Diagnoza obszaru opisuje najważniejsze kwestie, na które może mieć wpływ realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju wskazując najważniejsze problemy i potrzeby, ale także zasoby i potencjał obszaru. Diagnoza opisuje warunki przestrzenne, uwarunkowania historyczno-kulturowe oraz przyrodnicze obszaru, które w bezpośredni sposób przyczyniają się do kierunkowego rozwoju obszaru LGD „Natura i Kultura”.

III.1 Grupy szczególnie istotne dla realizacji LSR oraz problemy i obszary interwencji

Ludność obszaru LGD „Natura i Kultura” wynosiła w 2013 roku 77.298 osób. Największy odsetek ludności stanowili mieszkańcy w wieku 30-39 oraz 55-59 lat. Wśród ludności obszaru LGD „Natura i Kultura” przeważały kobiety, które stanowiły ponad 52% populacji (podobnie jak średnio na Mazowszu).

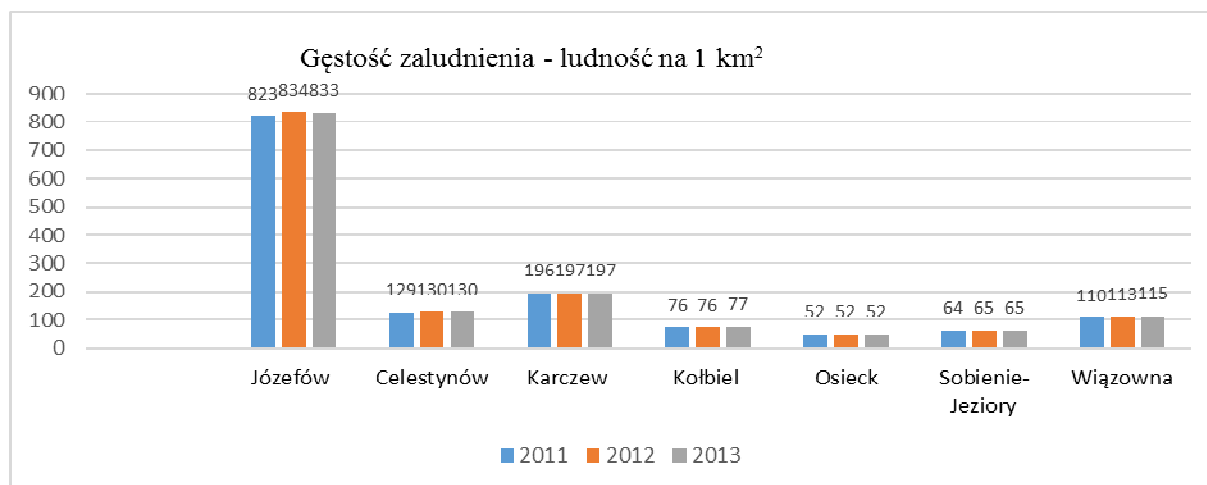
Gęstość zaludnienia na obszarze objętym Lokalną Strategią Rozwoju w 2013 roku wynosiła 217 osób na km² i była wyraźnie wyższa niż średnia gęstość zaludnienia w województwie mazowieckim, która wynosiła 150 osób na 1 km² czy średnio w Polsce 123 osoby na 1 km². Najwyższą gęstością zaludnienia na terenie obszaru LGD charakteryzowały się leżące najbliżej Warszawy gminy: Józefów i Karczew (odpowiednio 833 i 197 osób na km²), najniższą zaś gęstością zaludnienia wynoszącą poniżej 100 osób na km² legitymowały się gmina Osieck (52 osoby na km²), Sobienie-Jeziory (65 osób na km²) i Kołbiel (77 osób na km²). Różnice w gęstości zaludnienia obszaru LGD wynikają z kilku czynników, najważniejsze z nich to: struktura powierzchni danej gminy, wielkość obszarów przyrodniczo chronionych, stopień rozdrobnienia miejscowości oraz bliskość położenia względem stolicy.

Wykres nr 2. Ludność obszaru LGD „Natura i Kultura” na przestrzeni lat 2011-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wykres nr 3. Gęstość zaludnienia na obszarze objętym LSR na przestrzeni lat 2011-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Saldo migracji wewnętrznej na terenie obszaru LGD w latach 2007-2013 było dodatnie, jednak mobilność mieszkańców obszaru malała. Migracje odbywały się przede wszystkim w obrębie Mazowsza (80% napływu migracyjnego i 88% odpływu migracyjnego), głównie z miast i do miast (odpowiednio 76,7% napływu i 71,4% odpływu). W gminach Józefów i Wiązowna odsetek migracji z/do miasta w ruchu migracyjnym ogółem był w analizowanym okresie jeszcze wyższy. Wyraźnym trendem obszaru jest migracja z terenu obszaru osób młodych, wykształconych, wchodzących na rynek pracy. Wyjeżdżają oni głównie do Warszawy w poszukiwaniu miejsca pracy, a w konsekwencji miejsca zamieszkania.

Tabela nr 7. Podział ludności obszaru LGD „Natura i Kultura” ze względu na wiek

Jednostka terytorialna	W wieku przedprodukcyjnym – 14 lat i mniej		W wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni		W wieku poprodukcyjnym	
	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
	2013	2013	2013	2013	2013	2013
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Józefów	1830	1844	6429	6228	1124	2459
Celestynów	984	954	4075	3681	579	1303
Karczew	1167	1177	5680	5063	898	2033
Kołbiel	686	660	2898	2502	440	965
Osieck	290	285	1223	1077	217	433
Sobienie-Jeziory	471	459	2261	1912	411	844
Wiązowna	1175	1062	4097	3777	520	1125
Razem	6.603	6.441	26.663	24.240	4.189	9.162

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Według ekonomicznych grup wieku, w strukturze mieszkańców obszaru LGD „Natura i Kultura” dominowały osoby w wieku produkcyjnym, stanowiące w 2013 roku 65,85 % ludności ogółem. Większość osób w wieku produkcyjnym stanowili mężczyźni. Podobnie sytuacja kształtowała się na Mazowszu i w Polsce (zarówno co do wartości współczynnika, jak i kierunku zmian). Proporcja płci zmienia swój kierunek w odniesieniu do ludności w wieku poprodukcyjnym. W 2013 roku na terenie obszaru LGD „Natura i Kultura” kobiety stanowiły aż 68,62% osób w przedziale wiekowym dotyczącym osób wieku poprodukcyjnym.

Jak wynika z danych GUS, współczynnik obciążenia demograficznego na obszarze LGD „Natura i Kultura” wynosił w 2013 roku 59,58, zaś średnia wartość współczynnika na Mazowszu wynosiła 60,1, a w Polsce – 57,6. W 2013 roku najwyższy współczynnik odnotowano w gminie Józefów (65,5), a najniższy – w gminie Karczew (55,6), podczas gdy w 2007 roku największe obciążenie demograficzne występowało w gminie Sobienie-Jeziory (65,4) a najmniejsze w gminie Celestynów (52,6).

W latach 2007-2013 na terenie objętym Lokalną Strategią Rozwoju, podobnie jak na Mazowszu, obserwowano dodatni przyrost naturalny, jednak na skutek okresowych wahań, w 2013 roku wskaźnik ten osiągnął wartość niższą niż w 2007 roku. Jak wynika z przeprowadzonych analiz, generalnie na terenie obszaru LGD „Natura i Kultura” europejski trend starzenia się społeczeństwa zachodzi łagodniej niż w regionie, ale silniej niż przeciętnie w Polsce. Proces ten skutkuje także wyższym poziomem feminizacji, a utrzymujący się niski poziom przyrostu naturalnego nasila dodatkowo spadek udziału osób w wieku produkcyjnym i wzrost udziału liczby ludności w wieku poprodukcyjnym.

Analizując więc populację obszaru LGD „Natura i Kultura” należy zwrócić uwagę na problem starzenia się społeczeństwa obszaru. Problem ludzi starszych to jeden z ważnych obszarów interwencji w Lokalnej Strategii Rozwoju, jak również w wielu innych strategicznych dokumentach regionalnych i krajowych. Dlatego też ważnym działaniem przeciwdziałającym wykluczeniu osób starszych będzie promocja działań o charakterze integrującym społeczność lokalną, takich jak: spotkania, doradztwo, warsztaty, zajęcia sportowo-rekreacyjne. Ważnym elementem działań LGD będzie sygnalizowanie problemu wykluczenia społecznego i wsparcie budowy kapitału społecznego. Ważnym i wymiernym działaniem będzie premiowanie projektów ukierunkowanych na grupy defaworyzowane, a wśród nich osoby starsze.

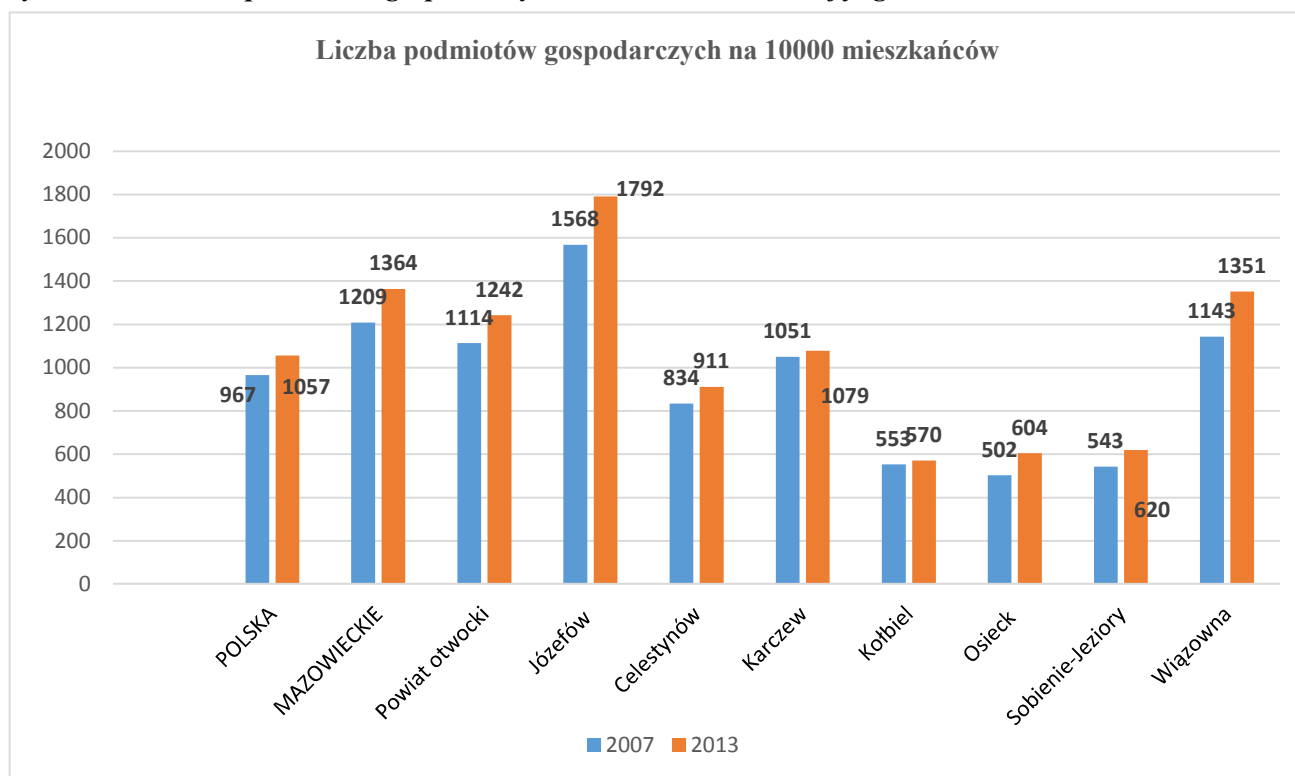
Ważnym czynnikiem aktywizacyjnym będzie także zaangażowanie istniejących organizacji społecznych w włączenie tych grup do życia społecznego. LGD „Natura i Kultura” będzie wspierało różnego typu inicjatywy przyczyniające się do integracji i animacji społecznej. Z analizy struktury ludności wynika również potrzeba zaangażowania w życie społeczne osób z grupy wiekowej do 14 roku życia. Z uwagi na ogromny potencjał tej grupy i jej znaczny udział w strukturze ludności, ważne jest, aby zapewnić animację i możliwość zagospodarowania wolnego czasu tej grupie wiekowej. Właśnie na takie potrzeby wskazywali mieszkańcy obszaru w czasie konsultacji społecznych. Zajęcia, warsztaty, organizacja – pomysł na wolny czas, przyczynią się do zaspokojenia takich potrzeb jak: samokształcenie, poznanie środowiska, poszerzenie wiedzy i umiejętności, wypełnienie wolnego czasu, aktywność ruchowa, rozwój umiejętności manualnych to ważne dziedziny, które winny być wspierane przez LGD w ramach realizacji LSR.

III.2 Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości

Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na przestrzeni 2007-2013 roku na terenie objętym LSR rosła szybciej niż średnio na Mazowszu czy średnio w Polsce. W 2013 roku na 10.000 mieszkańców na obszarze LGD „Natura i Kultura” było 1.059 podmiotów gospodarczych przy średniej ilości podmiotów gospodarczych w skali województwa na poziomie 1.364 i kraju na poziomie 1.057. Pokazuje to dość dużą aktywność mieszkańców w tworzeniu i rozwoju działalności gospodarczej. Wskaźnik ten najwyższy był w gminie Józefów i wynosił 1.792, a najniższym wskaźnikiem legitymowała się gmina Kolbiel - 570 podmiotów gospodarczych.

Gospodarka obszaru LGD „Natura i Kultura” oparta jest głównie na sektorze usługowym i przemysłowym. Przeważająca ilość firm to tzw. mikroprzedsiębiorstwa. Świadczy to o dużej przedsiębiorczości lokalnego społeczeństwa. Taki stan odzwierciedla ogólne tendencje panujące w gospodarce, gdzie najbardziej konkurencyjnymi i wytwarzającymi największą część PKB podmiotami są właśnie najmniejsze przedsiębiorstwa, które jednocześnie najbardziej elastycznie potrafią reagować na zmiany zachodzące na rynku. Należy zwrócić także uwagę, że te przedsiębiorstwa są najbardziej podatne na koniunkturę gospodarczą i ich rozwój jest uzależniony od pomocy instytucji otoczenia biznesu.

Wykres nr 4. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie obszaru objętego LSR na 10.000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Dodatkowo dogodne położenie obszaru LGD „Natura i Kultura” w środkowej części województwa mazowieckiego, w bezpośredniej bliskości Warszawy, posiadanie dogodnego połączenia tranzytowego (przez obszar LGD „Natura i Kultura” przechodzą 3 drogi krajowe (nr 17 – łącząca Warszawę z Ukrainą, nr 50 – łącząca Ciechanów i Ostrów Mazowiecka, numer 2 – łącząca Warszawę z Terespołem) oraz przebieg przez teren obszaru linii kolejowej Warszawa – Otwock Szybkiej Kolei Miejskiej w Warszawie (przystanki: Józefów) oraz linia Warszawa – Deblin Kolei Mazowieckich (dodatkowe przystanki: Śródborów, Pogorzel Warszawska, Stara Wieś, Celestynów, Kolbiel, Chrosna, Zabieźki) przyczyniają się do możliwości rozwoju obszaru pod kątem działalności gospodarczej.

Na obszarze LGD „Natura i Kultura” podmioty gospodarcze działały przede wszystkim w handlu hurtowym i detalicznym, naprawie pojazdów samochodowych i motocykli (2.547 działalności na 9.012 co stanowi 28,26% wszystkich działalności gospodarczych obszaru), przetwórstwie przemysłowym (14,11 % wszystkich działalności) i budownictwie (12,45 % działalności). Czwartym najpopularniejszym obszarem działalności gospodarczej na obszarze LGD „Natura i Kultura” była działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

Jak wskazują statystyki GUS bardzo szybko rozwijającą się branżą na terenie objętym LSR było wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych – w latach 2009-2013 liczba przedsiębiorstw prowadzących taką działalność wzrosła kilkukrotnie, co świadczy o dużym zainteresowaniu branżami związanymi z oszczędnością energii, w tym również inwestycjami w OZE.

Tabela nr 8. Podmioty gospodarcze wg klasyfikacji PKD

Rodzaj działalności	Celestynów	Karczew	Kolbiel	Osieck	Sobienie-Jeziory	Wiązowna	Józefów	Łącznie LGD
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo A	15	32	15	8	21	11	16	118
Górnictwo i wydobywanie B	0	0	0	0	0	2	2	4
Przetwórstwo przemysłowe C	138	258	87	33	35	218	503	1272
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię	20	5	0	0	0	0	8	33

elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych D								
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją E	10	11	4	0	5	9	7	46
Budownictwo F	191	212	85	41	61	197	335	1122
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle G	282	573	128	46	115	398	1005	2547
Transport i gospodarka magazynowa H	56	98	24	9	41	83	146	457
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi I	20	36	8	4	6	43	92	209
Informacja i komunikacja J	21	45	8	3	9	59	178	323
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa K	27	54	9	6	12	51	102	261
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości L	18	23	2	2	0	41	108	194
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna M	73	125	23	8	11	162	396	798
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca N	35	39	4	13	9	55	100	255
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne O	9	6	11	7	10	6	4	53
Edukacja P	38	49	12	10	10	50	151	320
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Q	35	60	8	5	16	82	172	378
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją R	13	21	8	3	7	31	59	142
Pozostała działalność usługowa i Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby T S	54	82	29	15	26	90	184	480
Organizacje i zespoły eksterytorialne U	0	0	0	0	0	0	0	0
Razem	1055	1729	465	213	394	1588	3568	9012

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Biorąc pod uwagę branże, w których funkcjonują przedsiębiorstwa zlokalizowane na terenie LSR zauważa się zdecydowaną przewagę w sektorach usług w zakresie handlu i napraw. Ilość podmiotów gospodarczych świadczących usługi w poszczególnych gminach jest odzwierciedleniem struktury gmin wg. liczby ludności. Stopień nasycenia usługami poszczególnych gmin można uznać za zadowalający, ale nie wystarczający w kontekście wyzwań rozwojowych. Stan rozwoju usług ma znaczenie ponieważ wpływa na poziom rozwoju gospodarczego, kreację miejsc pracy oraz zmniejszenie bezrobocia poprzez tzw. samozatrudnienie, a z drugiej strony wpływa bezpośrednio na poziom warunków bytowych i jakość życia społeczeństwa, poprzez kreowanie rynku lokalnego.

Ważnym kierunkiem rozwoju usług powinno być tworzenie alternatywnych miejsc pracy dla osób odchodzących z rolnictwa. Dziedzinę przyszłościową stanowią winny usługi związane z odnawialnymi źródłami energii i tworzone miejsca pracy.

Mając na uwadze podział środków finansowych w ramach LSR powinno się zwrócić uwagę na wsparcie dla tych sektorów, które w największym stopniu przyczyniają się do rozwoju gospodarczego obszaru. W ramach zakładania i rozwijania działalności gospodarczej, budżet LSR przewiduje 50% środków, czyli 4,5 mln zł. Nacisk nowej Lokalnej Strategii Rozwoju położony więc zostanie na szeroko pojętą promocję zatrudnienia oraz aktywizację zawodową mieszkańców, która ma przełożyć się na powstanie minimum 21 nowych miejsc pracy. Wsparcie kierowane będzie w postaci środków na tworzenie lub rozwój przedsiębiorstw, jak również na szkolenia i podnoszenie kompetencji mieszkańców w celu zakładania działalności gospodarczej. Jest to o tyle istotne, iż w konsultacjach społecznych mieszkańcy obszaru wskazywali jako bardzo ważny element, potrzebę animacji i wsparcia tworzenia przedsiębiorczości.

III.3 Rynek pracy

Obszar LGD „Natura i Kultura” charakteryzuje się niższą niż średnia wojewódzka stopą bezrobocia. Dla terenu LGD „Natura i Kultura” wchodzącego w skład powiatu otwockiego, poziom bezrobocia wynosił na koniec grudnia 2013 roku 9,6%, przy średniej dla kraju na poziomie 13,4% i na terenie Województwa Mazowieckiego na poziomie 11%. Mimo, iż generalnie poziom bezrobocia jest niższy od średniej krajowej i wojewódzkiej, na terenie obszaru LGD, występuje problem zróżnicowania poziomu zatrudnienia na obszarze. W zależności od gminy istnieje zróżnicowany poziom bezrobocia. Najwyższą liczbę bezrobotnych na koniec 2013 roku odnotowano w gminach: Józefów, Karczew i Celestynów.

Tabela nr 9. Poziom i stopa bezrobocia na terenie LGD „Natura i Kultura” w 2013 roku

Miesiąc	Liczba bezrobotnych		Stopa bezrobocia		
	Ogółem	Kobiety	Powiat otwocki	Województwo mazowieckie	Kraj
Styczeń	4796	2118	10,7	11,4	14,2
Luty	4915	2152	10,9	11,6	14,4
Marzec	4943	2119	11,0	11,6	14,3
Kwiecień	4827	2058	10,8	11,5	14,0
Maj	4704	2019	10,5	11,3	13,5
Czerwiec	4458	1922	10,0	11,1	13,2
Lipiec	4455	1978	10,0	11,1	13,1
Sierpień	4511	2044	10,1	11,1	13,0
Wrzesień	4467	2012	9,9	11,0	13,0
Październik	4368	1920	9,7	10,9	13,0
Listopad	4412	1932	9,8	11,0	13,2
Grudzień	4332	1868	9,6	11,0	13,4

Źródło: Sprawozdanie z pracy Powiatowego Urzędu Pracy w Otwocku za rok 2013

Analizując dane statystyczne GUS oraz raporty z pracy Powiatowego Urzędu Pracy w Otwocku można stwierdzić, że mimo iż na obszarze LGD „Natura i Kultura” bezrobocie w latach 2008-2013 kształtowało się poniżej średniej mazowieckiej i krajowej to jednak wysoki procent osób pozostających bez zatrudnienia jest dużym problemem na terenie obszaru LGD. W 2007 roku bezrobocie w powiecie otwockim również kształtowało się poniżej średniej krajowej (11,2%), ale przewyższało średni poziom dla Mazowsza (9,1% wobec 9%). Wskazuje to na trend polegający na wahaniu się stopy bezrobocia. Wahania te są większe niż w województwie czy kraju.

Z danych statystycznych wynika, że w latach 2009-2013 większość bezrobotnych z terenu realizacji LSR pozostawało bez pracy do 3 miesięcy, ale ich odsetek w ogólnej liczbie bezrobotnych systematycznie spadał. W ogólnej liczbie bezrobotnych malał także udział bezrobotnych pozostających bez pracy przez 3-6 miesięcy. Liczba bezrobotnych w pozostałych kategoriach generalnie wzrastała – najszybciej liczba bezrobotnych pozostających bez pracy przez 12-24 miesiące lub dłużej.

Tabela nr 10. Grupy osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy

Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2012r.		Stan na 31.12.2013r.		Wzrost/ Spadek w liczbach bezwzględnych
	w liczbach bezwzględnych	% do ogólnej liczby bezrobotnych	w liczbach bezwzględnych	% do ogólnej liczby bezrobotnych	
Bezrobotni do 25 roku życia	743	16,8	652	15,0	-91
Bezrobotni długotrwale pozostający bez pracy	1604	36,3	1761	40,7	+157
Bezrobotni powyżej 50 roku życia	1226	27,7	1336	30,8	+110
Kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	337	7,6	288	6,6	-49
Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	1642	37,1	1386	32,0	-256
Bezrobotni bez doświadczenia zawodowego	904	20,4	815	18,8	-89

Bezrobotni bez wykształcenia średniego	2406	54,4	2235	51,6	-171
Bezrobotni samotnie wychowujący dziecko do 18 roku życia	294	6,6	301	6,9	+7
Bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia	86	1,9	108	2,5	+22
Bezrobotni niepełnosprawni	146	3,3	173	4,0	+27

Źródło: Sprawozdanie z pracy Powiatowego Urzędu Pracy w Otwocku za rok 2013

W wyniku analizy rynku pracy udało się wskazać grupy defaworyzowane ze względu na dostęp do zatrudnienia. Ważną grupą osób mających utrudniony dostęp do zatrudnienia są osoby młode do 25 roku życia. Ich udział wśród ogólnej liczby osób bezrobotnych to aż 16,8%. Równie ważną ze względu na dostęp do rynku pracy grupą osób, były osoby w przedziale wiekowym 25-34 lata (25,5% ogółu bezrobotnych). Zjawiska związane z globalnym kryzysem w sposób oczywisty odbiły się na rynkach pracy i dodatkowo ujawniły problemy, z jakimi mierzą się osoby młode, które dopiero rozpoczynają swoją karierę zawodową. Gro tych osób zasila szarą strefę budżetową, dlatego stricte problemem nie wydaje się samo bezrobocie w tej grupie, co sformalizowanie umów między pracownikiem i pracodawcą. Ogromną grupę wśród wszystkich bezrobotnych na terenie obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju stanowią osoby bez wykształcenia średniego. Stanowią oni aż 54,4% wszystkich bezrobotnych obszaru.

Niepokojący jest również fakt, że bezrobotni w wieku powyżej 50 lat pozostają bez pracy przez okres dłuższy niż jeden rok. Osoby bezrobotne powyżej 50 roku życia to aż 27,7% wszystkich bezrobotnych obszaru. Sytuacja w tej stale powiększającej się grupie wiekowej jest również jedną z kwestii kluczowych dla obszaru, nie tylko w kwestii bezrobocia, ale również w kwestii włączenia społecznego i aktywizacji zawodowej. Na uwagę w ramach wsparcia w LSR zasługują również bezrobotni długotrwale pozostający bez pracy – powyżej jednego roku. Te wymienione grupy są grypmi defaworyzowanymi ze względu na dostęp do rynku pracy.

Grupy te były wskazywane również przez mieszkańców w czasie prowadzonych konsultacji społecznych. Dodatkowo wśród wskazań mieszkańców często pojawiał się problem kobiet, szczególnie tych powracających na rynek pracy po urloпах macierzyńskich i wychowawczych. Ta grupa bezrobotnych również ma swoje odzwierciedlenie w statystykach PUP w Otwocku, jednakże nie jest ona grupą dominującą.

Z uwagi na ważność problemu jakim jest pozostawanie bez pracy i słaba aktywność zawodowa mieszkańców w poszukiwaniu pracy, LGD „Natura i Kultura” zaplanowało wdrożenie działań z aktywizacji społeczno-zawodowej. Będą to m.in. spotkania, szkolenia z zakresu przedsiębiorczości, w tym zakładania własnej firmy oraz szkolenia i doradztwo prowadzone przez pracowników biura w zakresie pozyskania funduszy z PROW 2014-2020 na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej.

III. 4 Działalność sektora społecznego. Integracja i rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Organizacje społeczne są najlepszym przykładem społeczeństwa obywatelskiego, ponieważ działają na rzecz rozwoju swoich małych ojczyzn, inicjują zmiany, szerzą kulturę i sport, wpływają na polepszenie jakości życia w swoich miejscowościach. Lokalne organizacje pozarządowe mogą inicjować działania pro obywatelskie na terenie obszaru. Są motorem napędowym rozwoju miejscowości i zapewniają możliwość integracji.

Na terenie obszaru LGD „Natura i Kultura” liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych nie przekracza ani średniej krajowej ani średniej dla województwa mazowieckiego. Liczba organizacji jest zróżnicowana w zależności od gmin członkowskich. Na terenie siedmiu gmin należących do LGD „Natura i Kultura” w 2013r. na 10 tysięcy mieszkańców przypadło blisko 26 organizacji, podczas gdy na Mazowszu było ich 39, a na terenie kraju współczynnik ten wynosił średnio 32 organizacje. Największa liczba stowarzyszeń, fundacji i organizacji społecznych występowała w gminie Wiązowna, gdzie współczynnik wynosił 34, najniższa zaś w gminie Karczew, tylko 15 organizacji na 10.000 mieszkańców.

Zakres funkcjonowania organizacji działających na obszarze LGD jest podobny. Są to Ochotnicze Straże Pożarne, stowarzyszenia miłośników danego obszaru, jak również organizacje działające w zakresie promowania i krzewienia kultury, sportu i integracji społecznej. Część z organizacji działa w zakresie ochrony środowiska, inne zaś mają za zadanie aktywizację mieszkańców obszaru.

LGD „Natura i Kultura”, w kontekście realizacji strategii i pomocy grupom defaworyzowanym widzi ogromną rolę i potencjał organizacji pozarządowych. Grupy te znają mieszkańców i ich problemy, mają narzędzia do integracji lokalnej i międzypokoleniowej, do pomocy w przeciwdziałaniu wykluczeniu

społecznemu. W nowym okresie programowania LGD „Natura i Kultura” zamierza jeszcze silniej współpracować z lokalnymi stowarzyszeniami, jak również pobudzać aktywność społeczności w celu tworzenia i zawiązywania grup formalnych. Będą to działania szkoleniowe, doradcze, a także projekty grantowe dedykowane w szczególności do tych grup.

Wykres nr 5. Liczba fundacji, organizacji i stowarzyszeń na 10 tys mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Jak wynika z przeprowadzonych konsultacji społecznych z mieszkańcami obszaru i przedstawicielami organizacji pozarządowych, istnieje bardzo duże zapotrzebowanie na funkcjonowanie stowarzyszeń i lokalnych organizacji. Niestety organizacje te mają kłopoty lokalowe, jak również nie posiadają wystarczającego zaplecza infrastrukturalnego do realizacji projektów. Często brakuje im również wiedzy i kompetencji, a przez to nie są w stanie odpowiadać na społeczności lokalnej.

Ważnym działaniem LGD „Natura i Kultura” będzie więc wsparcie organizacji w ich funkcjonowaniu i pomoc w nabyciu przez nie umiejętności pozyskiwania środków zewnętrznych na ich działalność.

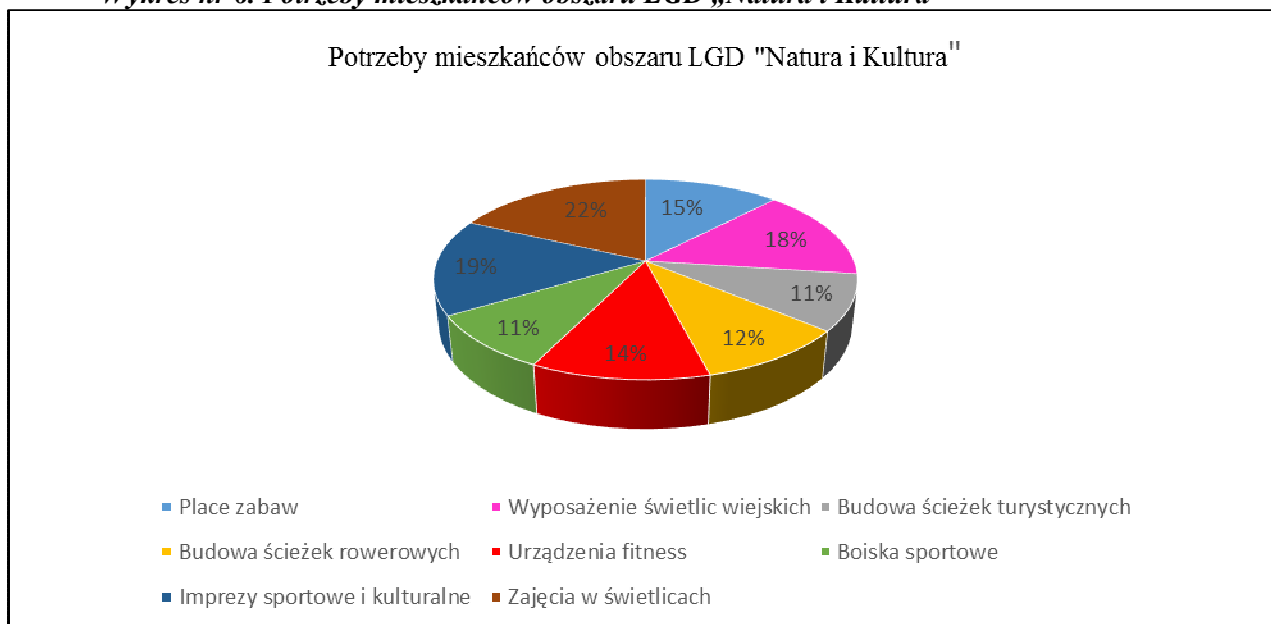
III.5 Problemy społeczne

Problemy społeczne mieszkańców obszaru LGD „Natura i Kultura” dotyczą wielu płaszczyzn. Udało się je poznać dzięki konsultacjom społecznym prowadzonym w trakcie opracowania LSR. Potrzeby społeczne zaspakajane są przez wiele ośrodków i instytucji. Można wśród nich wymienić ośrodki integracji społecznej, ośrodki kultury, biblioteki, świetlice, w tym świetlice wiejskie. Wszystkie te miejsca służą zaktywizowaniu osób narażonych na wykluczenie społeczno-zawodowe. Analizując problemy społeczne obszaru objętego LSR można stwierdzić, że nadal brakuje inicjatyw społecznych polegających na zintegrowaniu poprzez powiązanie działań różnych instytucji i organizacji pozarządowych w opracowaniu systemu reintegracji społecznej i zawodowej osób z problemami społecznymi. Mieszkańcy LGD „Natura i Kultura” podczas konsultacji społecznych wyrazili, jakie dostrzegają potrzeby, problemy i braki w rozwoju infrastruktury swoich gmin. Na podstawie badania ankietowego prowadzonego za pośrednictwem strony internetowej LGD, jak również za pośrednictwem formularzy przedstawianych w konsultacjach społecznych, stworzono listę potrzeb mieszkańców, która została zaprezentowana na poniższym wykresie.

Bardzo ważną potrzebą wskazywaną przez mieszkańców była potrzeba rozbudowy infrastruktury na terenie ich miejscowości. Respondenci wskazywali, że infrastruktura na terenie obszaru LGD jest dość dobrze rozwinięta, jednakże nadal istnieje bardzo dużo potrzeb w tej kwestii. Mieszkańcy najczęściej wskazywali na potrzebę doposażenia świetlic, budowy placów zabaw, siłowni zewnętrznych, czy też boisk sportowych. Wskazywali także na zajęcia w świetlicach, konieczność budowy szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych. Jak wiadomo atrakcyjność miejsca zamieszkania, wpływa na podniesienie jakości życia jej mieszkańców. Ma to przełożenie na wzrost m.in. zainteresowania regionem, wzrost ruchu turystycznego, a co za tym idzie na pobudzenie gospodarki i zmniejszenie bezrobocia.

Inną ważną potrzebą społeczną wskazywaną przez mieszkańców były spotkania o charakterze integracyjnym. Są one ważnym elementem spajającym mieszkańców, a w ślad za tym dobrą formą zapobiegania wykluczeniu społecznemu, wzmocnieniu oferty kulturalnej czy sportowej poszczególnych gmin i miejscowości, a także okazją do nawiązywania dialogu społecznego.

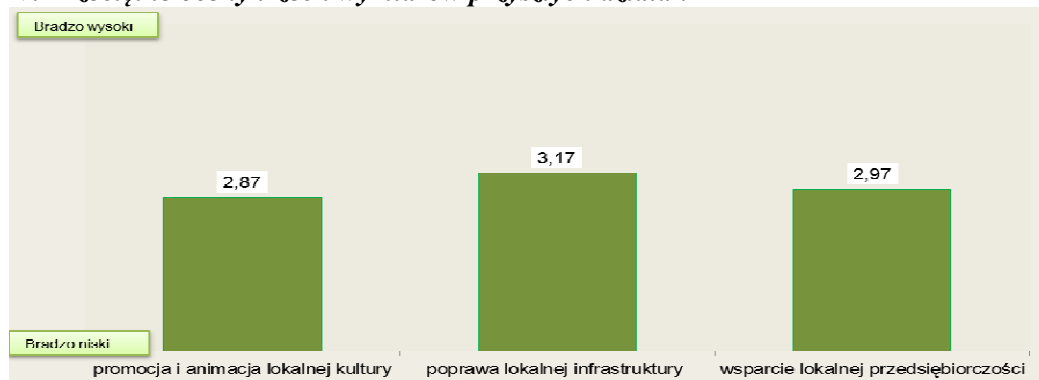
Wykres nr 6. Potrzeby mieszkańców obszaru LGD „Natura i Kultura”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportu z Konsultacji społecznych, wrzesień 2015r.

W ramach przygotowywania diagnozy obszaru ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb społecznych, przeprowadzono badanie ewaluacyjne ex-ante. Badaniem objętych zostało 677 osób z obszaru 7 gmin z terenu LGD „Natura i Kultura”. W świetle zgromadzonych wyników badań okazuje się, że reprezentanci mieszkańców obszaru działalności LGD „Natura i Kultura” w zbliżony sposób ocenili różne wymiary planowanych działań.

Wykres nr 7. Przeciętne oceny trzech wymiarów przyszłych działań

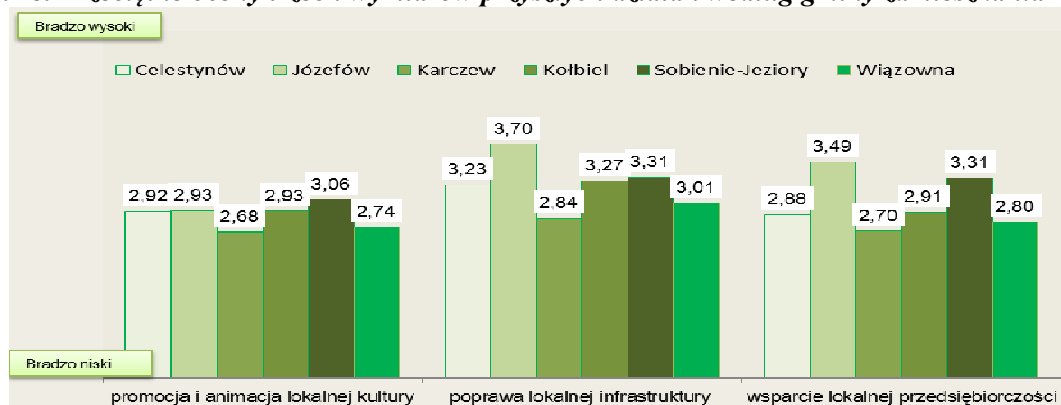
Źródło: opracowanie własne- Raport z ewaluacji ex-ante

Za najbardziej adekwatne do potrzeb społeczności respondenci uznali działania mające na celu poprawę lokalnej infrastruktury, na drugim miejscu badani ulokowali wsparcie dla lokalnej przedsiębiorczości i w końcu najniższą łączną ocenę przyznali działalności ukierunkowanej na promocję i animację lokalnej kultury.

Wśród mieszkańców gmin: Karczew, Józefów oraz Wiązowna ranking znaczenia poszczególnych kierunków działań ukształtował się następująco: - poprawa lokalnej infrastruktury, - wsparcie przedsiębiorczości lokalnej, - promocja i animacja lokalnej kultury. Z kolei mieszkańcy gmin Celestynów i Kołbiel uznali za najważniejsze działania mające na celu poprawę lokalnej infrastruktury, lecz na drugim miejscu ulokowali plany związane z promocją lokalnej kultury, a najniżej ocenili przedsięwzięcia mające na celu wsparcie lokalnej przedsiębiorczości. Natomiast respondenci z gminy Sobienie-Jeziory najwyżej ocenili dwa wymiary: poprawę infrastruktury oraz wsparcie lokalnej przedsiębiorczości, zaś najniżej ocenili kierunek działalności nastawiany na promocję i animację kultury.

Poniżej zostały zaprezentowane szczegółowo wyniki badania, a więc oceny poszczególnych proponowanych przez stowarzyszenie LGD „Natura i Kultura” przedsięwzięć w ramach trzech kierunków działań. Te szczegółowe analizy wskazują bezpośrednio na rodzaje aktywności, które są wartościowe dla społeczności lokalnych.

Wykres nr 8. Przeciętne oceny trzech wymiarów przyszłych działań według gminy zamieszkania

Źródło: opracowanie własne- Raport z ewaluacji ex-ante

W ramach działalności ukierunkowanej na promocję i animację kultury lokalnej znalazło się 19 różnych propozycji przedsięwzięć. Ustalony ranking ocen nie charakteryzuje się zbyt dużym rozrzutem – różnica między najwyższą a najniższą ocenianym przedsięwzięciem wyniosła jedynie 0,59 punktu na skali pomiarowej, co w ujęciu względnym oznacza jedynie 15%. W świetle uzyskanych wyników można wskazać te, które w największym stopniu korespondują z potrzebami społeczności lokalnej.

Wykres nr 9. Przeciętne oceny poszczególnych działań ukierunkowanych na promocję i animację lokalnej kultury

Źródło: opracowanie własne- Raport z ewaluacji ex-ante

Do najwyższej ocenianych należy zaliczyć osiem działań tj.: - organizację imprez o charakterze rozrywkowym, - organizację zawodów sportowych, - organizację festynów o charakterze artystycznym, - wspieranie oferty świadczonej przez lokalne placówki kultury, - organizację imprez promujących lokalne dziedzictwo kulturowe, - wspieranie działalności artystycznej bazującej na dziedzictwie kulturowym regionu - publikowanie wydawnictw informacyjno-promocyjnych o regionie, - organizację imprez promujących lokalne walory przyrodnicze.

O tych najwyższej ocenianych przez mieszkańców siedmiu przedsięwzięciach można powiedzieć, że mają one charakter uniwersalny, czyli dedykowane są do szerokiej grupy odbiorców, z kolei przedsięwzięcia niżej oceniane mają charakter dużo bardziej partykularny – a więc kierowane są do węższych grup, lub dotyczą zawężonej tematyki.

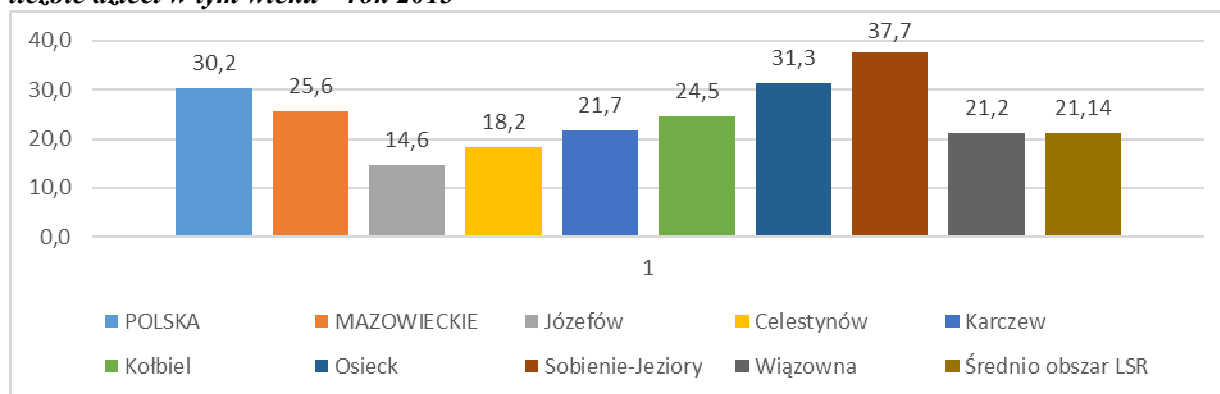
Bazując na niniejszych wynikach badania ex-ante oraz posługując się analizą dokonaną na podstawie konsultacji społecznych w każdej z gmin z obszaru LGD „Natura i Kultura” zaproponowano cele, wskaźniki i przedsięwzięcia odpowiadające na najważniejsze potrzeby mieszkańców obszaru.

Analizując problemy społeczne obszaru LGD „Natura i Kultura” dokonano analizy problemu ubożenia społeczeństwa. Ubóstwo jest bardzo groźnym zjawiskiem, gdyż pociąga za sobą wiele negatywnych zjawisk. Ubóstwo jest jednym z najbardziej znaczących składników warunkujących patologię życia społecznego. Jest składnikiem o tyle niebezpiecznym, że zwiększa dystans pomiędzy poszczególnymi warstwami społecznymi.

Jak wynika z diagnozy przeprowadzonej przez GUS na terenie obszaru LGD w latach 2008-2012 wzrosła liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. Odsetek osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie LGD kształtował się poniżej średniej mazowieckiej i krajowej – z takiej pomocy w 2012 roku korzystało na obszarze LGD 5.15% ludności, podczas gdy na Mazowszu 6.8%, a w Polsce 8.1%. Jednak w analizowanym okresie w Polsce i na Mazowszu odsetek ten malał, podczas gdy w powiecie otwockim utrzymywał się na raczej stałym poziomie. Najniższy odsetek osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w 2012 roku występował w gminie Józefów (3.1%), najwyższy – w gminie Osieck (7.4%).

Innym ważnym elementem pokazującym poziom ubóstwa i problemów społecznych na obszarze LGD „Natura i Kultura” jest udział dzieci w wieku do 17 roku życia, na które rodzice otrzymują zasiłki. Jak wynika z analizy danych GUS na terenie obszaru LGD odsetek osób otrzymujących świadczenia jest niższy od średniej dla województwa i kraju, jednakże jest on bardzo zróżnicowany na terenie samego obszaru realizacji LSR. W gminie Osieck i Sobienie-Jeziory przewyższa on wskaźnik dla kraju.

Wykres nr 10. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku – rok 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Dla bezpieczeństwa socjalnego wymagane jest stworzenie systemu wsparcia i zaspokajania potrzeb społecznych, które szybko reaguje na zmiany i adaptuje się do stale zmieniających się warunków społecznych. Częściowym rozwiązaniem mogą być działania naprawcze jak np. podejmowane przez LGD „Natura i Kultura” czynności wobec grup defaworyzowanych. Można tu wspomnieć o najważniejszych jak: spotkania integracyjne organizowane dla OSP i innych organizacji, szkolenia i doradztwo ukierunkowane na założenie lub rozwijanie działalności gospodarczej, wsparcie zawodowe i społeczne mieszkańców obszaru.

Ważne jest również wspieranie pomysłów i projektów polegających na rozbudowie infrastruktury społeczno-rekreacyjnej na obszarze objętym LSR.

III.6 Spójność wewnętrzna obszaru

Diagnoza potwierdza wewnętrzną spójność obszaru LSR pod względem przedstawionego wcześniej położenia jak i spójność geograficzną, historyczną, przyrodniczą, kulturową, społeczną i gospodarczą.

II.6.1 Spójność geograficzna i historyczna

Obszar LGD „Natura i Kultura” położony jest w środkowej części województwa mazowieckiego (podregion warszawski wschodni), w bezpośredniej bliskości Warszawy, z którą obszar graniczy od północy. Od wschodu LGD sąsiaduje z powiatem mińskim, od południa z powiatem garwolińskim, a od zachodu z powiatami piaseczyńskim i grójcekim. Przez obszar LGD „Natura i Kultura” przechodzą 3 drogi krajowe (nr 17 – łącząca Warszawę z Ukrainą, nr 50 – łącząca Ciechanów i Ostrów Mazowiecką, numer 2 – łącząca Warszawę z Terespołem). Ważne z punktu widzenia dostępności komunikacyjnej obszaru LGD, a szczególnie możliwości dojazdu do pracy w Warszawie, jest także położenie przystanków linii kolejowej. Przez teren LGD przebiega linia kolejowa Warszawa – Otwock Szybkiej Kolei Miejskiej w Warszawie

(przystanki: Józefów) oraz linia Warszawa – Dęblin Kolei Mazowieckich (dodatkowe przystanki: Śródborów, Pogorzelska, Stara Wieś, Celestynów, Kołbiel, Chrosna, Zabieźki).

Losy historyczne gmin objętych Lokalną Strategią Rozwoju są bardzo podobne, przy czym podobieństwo to znajduje uzasadnienie w najstarszych świadectwach żyjących na tym obszarze kultur. Są to przykładowo ślady po kulturze łużyckiej, zabytki z czasów powstawania wsi i miast (kościół) w okresie Księstwa Mazowieckiego, dla którego obszar odgrywał dość istotną rolę obronną i gospodarczą. Kolejną cechą charakterystyczną obszaru projektu „Natura i Kultura” jest jego historia uwikłana w dramatyczne losy kraju. Obszar ten ma duże znaczenie, zarówno z punktu widzenia znaczących wydarzeń, jakie się rozegrały na jego arenie, jak też dorobku kulturowego w skali obszaru, regionu a nawet kraju. Wsie i miasta zostały zniszczone w okresie wojny polsko-szwedzkiej, także w XIX wieku na tych terenach toczyły się walki w Powstaniu Listopadowym i Styczniowym.

Na terenie tego obszaru swoje siedziby miało kilka znaczących dla Polski rodów historycznych, takich jak Zamoyscy, Poniatowscy, czy Bielińscy. Każdy z wymienionych rodów przyczynił się do budowy charakterystycznego kolorytu historycznego tego obszaru. Wiele obiektów kultury materialnej, stanowiących świadectwo ich istnienia wciąż stoi, jakkolwiek również wiele z nich czeka na działania mogące przywrócić im duże znaczenie kulturalne dla tego obszaru.

Obrane tematy rozwoju obszaru, oraz wyznaczone cele strategiczne uwzględniają jego historię i obiekty, które stanowią jej potwierdzenie. Dodatkowo istotne znaczenia ma fakt, iż na terenie obszaru LGD „Natura i Kultura” aktywnie działają pasjonaci historii tego obszaru i są to zarówno indywidualni działacze, jak też koła i organizacje pozarządowe. Stanowi to dobrą bazę do budowania dalszych działań mających promować obszar Partnerstwa.

III. 6.2 Spójność przyrodnicza

Obszar objęty LSR charakteryzuje bogactwo przyrodniczo-kulturowe, które wpływa na zróżnicowanie obszaru, a także na możliwości rozwoju wielofunkcyjnego, dostosowanego do naturalnych uwarunkowań. Na krajobraz oraz zróżnicowanie przyrodnicze obszaru największy wpływ mają rzeki w tym: Wisła (po której poprowadzono zachodnią granicę obszaru), Świder, Mienia, Jagodzianka. Wisła, Świder i Mienia w granicach LGD są rzekami o dzikim charakterze, a Jagodzianka poddana silnej regulacji stanowi właściwie kanał melioracyjny. Na wiślanej terasie występujące żyzne gleby (mady) stały się podstawą do rozwoju sadownictwa i upraw warzywnych. Choć cały obszar LGD nie charakteryzuje się wysokimi parametrami dla rozwoju rolnictwa, to można w nim wyróżnić kilka pasm – gleby wysokiej klasy bonitacyjnej (I-III klasa) występują w gminach: Karczew i Sobienie-Jeziory i związane są z doliną Wisły, jednak im dalej od rzeki tym słabsze gleby – w środkowej części powiatu dominuje IV klasa bonitacyjna, a w północnej i wschodniej – V i VI klasa. Im dalej i wyżej (n.p.m.) od rzeki Wisły tym bardziej zmienny krajobraz przechodzący w piaszczyste wydmy porośnięte lasami, głównie sosnowymi. Lesistość obszaru LSR, która oscyluje na poziomie blisko 30% jest znacznie wyższa od średniej województwa wynoszącej 22,8%. Najbardziej zalesione są gminy: Celestynów i Karczew.

Choć obszar LGD „Natura i Kultura” znajduje się w bezpośredniej bliskości Warszawy, to przeważają na jego terenie grunty rolne, stanowiące 54,2% wszystkich gruntów, a przyroda szczególnie związana z dolinami rzek i obszarami bagiennymi pozostała w stanie na tyle naturalnym, że zasługującym na ochronę. Na terenie LGD „Natura i Kultura” najcenniejsze walory przyrodnicze objęte są ochroną w formie: parku krajobrazowego (Mazowiecki Park Krajobrazowy), rezerwatów przyrody (występuje ich na terenie powiatu 12 – większość znajduje się na terenie parku krajobrazowego, ale są to także: rezerwat Świder i związane z Wisłą rezerwaty: Wyspy Świdorskie, Wyspy Zawadowskie) oraz obszarów Natura 2000. Wśród najważniejszych atrakcji przyrodniczych należy wyróżnić:

- **Bagno Całowanie** to największy kompleks torfowisk niskich na Mazowszu, położony na terenie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego. Torfowisko powstało na terasie nadzalewowej doliny Wisły i jest obficie zasilane wodami gruntowymi. Ciągnie się pasem o długości 15 km i szerokości około 3 km. Miąższość złóż torfowych osiąga tutaj nawet 4 m. Od dawna obszar ten był użytkowany przez człowieka. Turzycowiska były corocznie wykaszane na siano i ściólkę oraz wypasane, dzięki temu nie mógł tutaj wkroczyć las. Na niewielką skalę wydobywano też torf, a w powstających dołach utworzyły się niewielkie zbiorniki wodne. Do dzisiaj jednak większa część obszaru została osuszona, ale mimo tego naturalna szata roślinna zachowała się w dobrym stanie. Bardzo charakterystycznym elementem na tym równinnym terenie są wydmy, które wyrastają często nawet kilka metrów ponad powierzchnię okolicznych łąk. Przecinają one torfowisko pasem biegnącym z północy na południe. Największa z nich to Pękatka. Torfowisko Całowanie to ważna ostoja ptaków. Lęgi wyprowadzają tu: kulik wielki, rycyk, derkacz, błotniaki: łąkowy i stawowy, trzmielojad, żuraw, bocian czarny i orlik krzykliwy. Na bagnach spotkać można bobry i łosie. Występuje tu Ostoja położona jest na terenie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego. Niewielki fragment

torfowisk jest objęty ochroną w rezerwacie Na Torfach, utworzonym w 1977 roku i zajmującym powierzchnię 21 ha. Bagno Całowanie jest włączone w sieć Natura 2000.

- **Dolina Środkowej Wisły** to mezoregion geograficzny w środkowo-wschodniej Polsce, stanowiący centralną i południową część Niziny Środkowomazowieckiej, ma wydłużony południkowy kształt o szerokości ok. 10 km, obejmujący dolinę Wisły na odcinku Puławy-Warszawa. Wyznacza on zachodnią granicę regionu LGD. Na terenie Doliny znajduje się obszar specjalnej ochrony ptaków sieci Natura 2000, utworzony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. W obrębie analizowanego obszaru znajduje się fragment ostoi o powierzchni 1 506,00 ha, w tym 725,50 ha w gminie Karczew i 781,20 ha w gminie Sobienie-Jeziory.
- **Mazowiecki Park Krajobrazowy** utworzony został w 1986 roku. Obejmuje południowo-wschodnią część Warszawy (Wawer, Wesoła), Józefów, Otwock, Karczew, oraz gminy: Wiązowna, Celestynów, Osieck, Sobienie-Jeziory, Kołbiel, Pilawa. Powierzchnia parku wynosi 14 370 hektarów, dodatkowo w strefie ochronnej parku znalazł się obszar 7 823 ha. W 2001 roku otrzymał imię Czesława Łaszka wieloletniego wojewódzkiego konserwatora przyrody, od lat związanego z Parkiem. Na terenie Parku znajduje się 9 rezerwatów przyrody: Bocianowskie Bagno (70 ha), Pogorzelski Mszar (35 ha), Szerokie Bagno (77 ha), Czarczi Dół (9 ha), Żurawinowe Bagno (2 ha), Celestynowski Grąd (8 ha), Las im. Króla Jana III Sobieskiego (114 ha), Na Torfach (21 ha), Świder (238 ha). Działają także tak zwane użytki ekologiczne – 40 obiektów o łącznej powierzchni 36 ha. Na terenie Parku znajdują się 22 pomniki przyrody, są to głównie pojedyncze drzewa, a także Aleja im. Grota Roweckiego (Zamajdan-Olszyny).

III.6.3 Spójność kulturowa

Cechą szczególną obszaru objętego LSR, jest kultura kołbielska i Urzecza, która rozwinęła się i ukształtowała w XIX wieku w Kołbieli, a także w osadach w pobliżu Wisły szybko obejmując także obszar okolicznych gmin. Kultura ta jest dość słabo znana i rozpoznawana, mimo, iż jej wpływ na życie lokalnej społeczności był i jest nie mniejszy niż np. znana na terenie całego kraju kultura łowicka. Brak należytej promocji w latach wcześniejszych sprawił, że symbolem Mazowsza stała się właśnie tradycja pochodząca z Łowicza, mimo, iż Kołbiel położona jest znacznie bliżej stolicy Mazowsza niż Łowicz. Działania LGD mają m.in. na celu poprawę rozpoznawalności i wiedzy na temat kultury kołbielskiej i Urzecza poprzez m.in. promowanie potraw lokalnych. Ważnym elementem kulturowym obszaru są również zabytki architektury drewnianej, budynki z przełomu wieków tzw. Świdermajery. Twórcą tego stylu budownictwa był Michał Elwiro Andrioli - rysownik i ilustrator (m.in. ówczesnego wydania „Pana Tadeusza” Adama Mickiewicza). Styl ma elementy tradycyjnego budownictwa mazowieckiego o lekkiej konstrukcji i bogato zdobionych pawilonów. Dla stylu charakterystyczne są drewniane ażurowe zdobienia werand i ganków, szpiczaste zwieńczenia dachów.

Spójność kulturowa mająca swoje korzenie w historii obszaru znajduje swój wyraz w istniejących obiektach zabytkowych. Są to zarówno pałacyki, kapliczki jak też zbudowane prze kilkuset laty kościoły. Obiekty te wymagają działań promocyjnych, ale przede wszystkim renowacyjnych i ochronnych, co znalazło swoje odzwierciedlenie w obranych kierunkach rozwoju obszaru.

III.6. 4 Spójność społeczna

Wyróżnikiem obszaru LGD Natura i Kultura jest wciąż żywy na jej terenie folklor, obecny zarówno podczas uroczystości kościelnych jak i gminnych. Poza dorocznymi uroczystościami i imprezami, w które włączają się większe grupy mieszkańców, kultywowaniem, ale także promowaniem dziedzictwa kultury kołbielskiej i Urzecza zajmują się zespoły ludowe, młodzież szkolna, koła wycinankarskie, a także nieliczni już artyści indywidualni. Dzięki realizacji projektu „LOKART” w poprzedniej perspektywie finansowej udało się stworzyć mapę lokalnych twórców oraz wyszkolić lokalnych twórców w nowe umiejętności.

Rozwój turystyki może być istotnym impulsem rozwoju społeczno-ekonomicznego obszaru LGD. Bogactwo dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru wpływa na możliwość rozwoju branży turystycznej regionu „Natura i Kultura”. Podstawowym sposobem wykorzystania dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego będzie powiązanie ich ze strefą gospodarczą, co stanie się stymulatorem przedsiębiorczości mieszkańców oraz postaw innowacyjnych związanych z umiejętnością kreowania nowych usług i produktów. Rozwiązaniem może być stworzenie produktu turystycznego i marki obszaru. Turystyka powinna rozwijać się zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, tzn. przynosić efekty ekonomiczne, nie niszczyć środowiska przyrodniczego i rozsądnie wykorzystywać walory antropogeniczne.

III.6.5 Spójność ekonomiczna

Najbardziej charakterystyczną cechą wyróżniającą obszar objęty LSR jest jego położenie w pobliżu Warszawy. Bliskość dużej metropolii jest o tyle istotna, że ma ona odzwierciedlenie w wielu płaszczyznach charakteryzujących obecną i przyszłą sytuację obszaru objętego LSR. Sąsiedztwo dużego miasta ma korzystny wpływ na rozwój tego obszaru i gospodarcze wykorzystanie jego walorów naturalnych i kulturowych. To właśnie ludność mieszkająca w stolicy jest jednym z potencjalnych odbiorców oferty wypoczynkowej i kulturalnej obszaru LGD „Natura i Kultura”.

Dodatkowymi czynnikami wzmacniającymi spójność ekonomiczną obszaru, jest podobieństwo struktury gospodarstw rolnych, (charakteryzującej się dużą ilością małych gospodarstw niskotowarowych, w których wyprodukowane wyroby przeznaczone są na własną konsumpcję) oraz spójność komunikacyjna obszaru. Są to np. bezpośrednie połączenia drogowe i kolejowe między miejscowościami, w których znajdują się siedziby władz lokalnych oraz dogodne połączenia z Warszawą. Połączenia takie wpływają korzystnie na spójność przestrzenną obszaru.

III.7 Produkt lokalny

Produkt lokalny to najczęściej wyrób lub usługa, z którą utożsamiają się mieszkańcy regionu i którym mogą się pochwalić. Jest to rzecz charakterystyczna i rozpoznawalna. Na obszarze LGD „Natura i Kultura” produktem/wytworem lokalnym są głównie wyroby nawiązujące do folkloru i tradycji kulturowej regionu. Jest to kultura kołbielska, kultura Urzecza oraz bogactwo architektury w stylu świdermajer. Na terenie obszaru jest bardzo dużo zabytków i miejsc ciekawych historycznie. Prócz dóbr i wytworów kultury duchowej jako produkt lokalny należy wymienić produkty spożywcze: przetwórstwo owocowo-warzywne, szczególnie soki owocowe.

Z przedstawionej diagnozy wynika spójny obraz obszaru przeznaczonego do objęcia LSR. Spójność ta ma wielowymiarowy charakter. Obszar charakteryzuje stosunkowo niskie bezrobocie wynikające z bliskości Warszawy i dobrej sieci komunikacji drogowej i kolejowej. Obszar LGD „Natura i Kultura” charakteryzuje się wysokimi warunkami przyrodniczymi, kulturowymi i turystycznymi, które są podstawą i atutem do rozwoju obszaru. Wielość unikalnych zabytków, wspólna tożsamość historyczna, kulturowa oraz występowanie obszarów chronionych, rezerwatów, a przede wszystkim Mazowieckiego Parki Krajobrazowego stanowi wysoki potencjał rozwoju. W celu rozwoju obszaru należy położyć duży nacisk na rozwój infrastruktury społecznej, rekreacyjnej i turystycznej na terenie LGD, promować przedsiębiorczość i zapobiegać alienacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

IV. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z technik wspomagających porządkowanie danych oraz informacji, która jest powszechnie wykorzystywana w procesie planowania ukierunkowanym na podejście społeczne. Technika ta polega na ocenie szans i zagrożeń procesu rozwoju w kontekście własnych atutów (silnych stron) i słabości. Nazwa analizy SWOT pochodzi od pierwszych liter w angielskich słowach: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse / możliwości oraz Threats – zagrożenia.

IV.1 Analiza obszaru LGD Natura i Kultura

Dla potrzeb opracowania strategii obszaru LGD „Natura i Kultura” posłużono się analizą, która opisała obszar wraz z jego uwarunkowaniami. Silne i słabe strony to cechy obszaru LGD „Natura i Kultura”, na które mieszkańcy, władze i wszystkie działające podmioty, instytucje i firmy mogą mieć lub mają bezpośredni wpływ. Szanse i zagrożenia to sytuacje zewnętrzne, niezależne od woli podmiotów i osób z obszaru LGD, które jednak jeżeli wystąpią mogą mieć lub też mają wpływ na to co będzie się działo.

Analiza SWOT stanowi więc element porządkowania danych wyjściowych, zbierania i podsumowania opinii lokalnych społeczności oraz jest narzędziem wspierającym wybór kierunków rozwoju dla obszaru objętego lokalną strategią rozwoju.

Analizy dokonano na podstawie wyników badania ewaluacyjnego ex-ante realizowanego w okresie marzec – kwiecień 2015r. Badania ukierunkowane były na rozpoznanie potrzeb i oczekiwań mieszkańców obszaru, na którym prowadzi działalność Lokalna Grupa Działania „Natura i Kultura”. Chodziło zatem o jak najbardziej trafne zdiagnozowanie obszarów i form przyszłych działań, tak aby planowane aktywności nie różniły się z rzeczywistym zapotrzebowaniem występującym wśród mieszkańców (przyszłych beneficjentów projektów). Badaniem objęto respondentów z powiatu otwockiego, którzy są mieszkańcami gmin: Celestynów, Karczew, Kołbiel, Sobienie-Jeziory, Józefów, Wiązowna, a więc wśród osób reprezentujących społeczność obszaru, na którym wdrażana będzie nowa Lokalna Strategia Rozwoju przez stowarzyszenie LGD „Natura i Kultura”. Jednym z ważniejszych założeń badawczych było to, że należy

gromadzić opinie tych mieszkańców obszaru, którzy cechują się stosunkowo dużą aktywnością społeczną. U jego podstaw legło przekonanie, że właśnie aktywni mieszkańcy będą dobrze znać lokalne problemy i w związku z tym ich oceny różnych działań będą dobrze odzwierciedlały oczekiwania społeczności lokalnej. To założenie wpłynęło na sposób doboru próby i technikę gromadzenia informacji. W badaniach zastosowano celowy dobór próby, zaś jako technikę pozyskania materiału empirycznego wykorzystano ankietę audytoryjną. Opinie mieszkańców zostały zgromadzone przy wykorzystaniu techniki ankiety audytoryjnej. Specyfika tej techniki gromadzenia danych polega na tym, że z ankietą dociera się do respondentów zgromadzonych w jednym miejscu i czasie. Formularze ankiet zostały rozdystrybuowane wśród mieszkańców w trakcie spotkań sołeckich, jak również zebrań mieszkańców.

Kolejnym etapem zbierania informacji były warsztaty konsultacyjne, w których uczestniczyli przedstawiciele różnych sektorów tj. publicznego, gospodarczego, społecznego oraz mieszkańców z wszystkich 7 gmin. Warsztaty konsultacyjne odbyły się we wrześniu 2015r. W warsztatach wykorzystano metodę heurystyczną burzy mózgów – zwaną także „giełdą pomysłów”, „fabryką pomysłów” lub „twórczą dyskusją”. Angażuje ona wszystkich uczestników, każdemu dając możliwość nieskrępowanej wypowiedzi. Na podstawie przeprowadzonych konsultacji nakreślone zostały mocne i słabe cechy obszaru, a także zdiagnozowano wszelkie okoliczności zewnętrzne wpływające w bezpośredni sposób na możliwość rozwoju lub niepowodzenia realizacji strategii.

Następnie opracowana analiza SWOT była konsultowana z Zespołem ds. opracowania strategii. W skład zespołu weszli przedstawiciele różnych sektorów, osób posiadających wieloletnie doświadczenie w realizacji projektów finansowanych ze środków zewnętrznych, jak również cechujących się bogatym doświadczeniem i dorobkiem zawodowym. Przedstawiany dokument jest więc wspólnym ustaleniem grupy inicjatywnej.

Dodatkowo przy konstruowaniu zapisów analizy SWOT opierano się na dokumentach planistycznych i strategicznych gmin wchodzących w skład obszaru LGD Natura i Kultura, jak również analizowano dokumenty strategiczne – Strategię Rozwoju Powiatu Otwockiego i Województwa Mazowieckiego. Wszystkie te dokumenty były weryfikowane pod kątem opisów analizy SWOT i powiązania tych analiz z diagnozą obszaru.

O ostatecznym kształcie analizy SWOT zdecydowały internetowe konsultacje społeczne, które przeprowadzono w listopadzie 2015r. Zarys analizy SWOT umieszczono na stronie internetowej stowarzyszenia z możliwością zgłaszania uwag i rekomendacji. Jest to o tyle ważne, że w budowie lokalnej strategii rozwoju zasadą jest oddolny charakter tworzenia tego dokumentu będącego dla LGD podstawowym narzędziem zarządzania.

Analiza otoczenia obszaru LGD zawiera zestawienie najważniejszych elementów otoczenia, które obecnie i w przyszłości będą wpływać na jego rozwój.

Mocne strony
<ul style="list-style-type: none"> • Położenie geograficzne w centralnej części województwa mazowieckiego, • Dobry stan środowiska naturalnego oraz walory przyrodniczo – krajobrazowe (lasy, rzeki, rezerваты i pomniki przyrody), • Dobre warunki do tworzenia i rozwoju przedsiębiorczości • Bogate dziedzictwo kulturowe (kultura kołbielska i Urzecza, architektura nadświdrzańska), tradycje ludowe, folklor, produkty i potrawy tradycyjne • Potencjał społeczny (lokalni liderzy, organizacje pozarządowe) • Wykształcone społeczeństwo • Dość dobrze rozbudowana infrastruktura społeczna, sportowa (świetlice wiejskie, boiska) • Położenie w zasięgu turystycznego pasma przyrodniczo-kulturowego doliny Wisły • Wysoka lesistość i jakość środowiska przyrodniczego • Aktywnie działające LGD • Chęć wzajemnego współdziałania i integracji.
Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Niezadawalający poziom aktywności i integracji społecznej, • Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura służąca zarówno turystom, jak i mieszkańcom: chodniki, zagospodarowanie placów, terenów zielonych, parków, placów zabaw, siłowni plenerowych itp., • Zaśmiecanie lasów i terenów zadrzewionych , • Niedostatecznie rozbudowana infrastruktura w postaci ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych,

- Niezadawalający poziom przepływu informacji,
- Brak interesujących zajęć dla różnych grup społecznych w obiektach publicznych,
- Słaba oferta zajęć edukacyjnych, rekreacyjnych, kulturalnych i sportowych skierowanych do różnych grup społecznych w tym defaworyzowanych, służących integracji i włączeniu społecznemu zgodnie z ich zainteresowaniami,
- Niewystarczająca baza sportowo-rekreacyjna,
- niewystarczająca ilość lokalnych produktów i usług (zintegrowanych produktów turystycznych) bazujących na lokalnych zasobach społecznych, kulturowych, tradycyjnych, kulinarnych świadczonych przez lokalne organizacje pozarządowe jak i podmioty
- Procesy migracyjne głównie ludzi młodych, wykształconych, najbardziej wartościowych,
- Niewystarczający poziom świadomości ekologicznej,
- Niezadawalający stan infrastruktury drogowej,
- Brak instytucji otoczenia biznesu wspierających rozwój przedsiębiorczości,
- Niewielka aktywność młodzieży i organizacji młodzieżowych,
- Niedostateczny stan zagospodarowania dorzeczy rzek Wisły i Świdra pod potrzeby turystyki i rekreacji, niedostateczna ilość zbiorników retencyjnych, rekreacyjnych,
- Niedostateczna oferta usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych,
- Słabe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii ,
- Niedostateczne uzbrojenie terenów pod inwestycje,
- Niewystarczający poziom dbałości o ochronę dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego,
- Duży odsetek osób nie posiadających wykształcenia średniego w ogólnej strukturze bezrobotnych,
- Nasilające się zjawisko bezrobocia długookresowego,
- Niska przedsiębiorczość z wykorzystaniem nowoczesnych i innowacyjnych rozwiązań,

Szanse

- Wysoka jakość kapitału społecznego – mieszkańcy, organizacje pozarządowe,
- Możliwość wykorzystania bogatych zasobów naturalnych, przyrodniczych, historycznych i kulturowych obszaru LGD ,
- Rozwój partnerstwa poprzez realizację wspólnych kolejnych przedsięwzięć; możliwość ubiegania się o fundusze zewnętrzne, w tym unijne na lata 2014-2020,
- Rosnące zapotrzebowanie na usługi turystyczne - wzrastające zainteresowanie turystyką weekendową, aktywnym wypoczynkiem, zdrowym stylem życia i agroturystyką,
- Zainteresowanie kulturą, produktem lokalnym,
- Występowanie na obszarze LGD terenów inwestycyjnych,
- Wzrastający popyt i moda na zdrowy styl życia, w tym zdrową żywność,
- Wzrost dostępności środków na wzmocnienie kapitał społecznego w nowym okresie programowania,
- Współpraca z ościennymi samorządami,
- Rosnące zapotrzebowanie na nowe typy usług,
- Położenie w bliskim sąsiedztwie szlaków komunikacyjnych,
- Lokalne władze samorządowe współpracujące z mieszkańcami i ich organizacjami – nadzieje, jakie mieszkańcy wiążą z samorządem w rozwoju swoich lokalnych środowisk,

Zagrożenia

- Postępująca masowa migracja młodych ludzi z terenu LGD,
- Niski przyrost naturalny – starzenie się społeczeństwa ,
- Niska aktywność społeczna, zawodowa i kulturalna mieszkańców,
- Niezadawalający stopień aktywności i integracji społecznej,
- Ubożenie społeczeństwa,
- Starzenie się społeczeństwa,
- Niestabilna sytuacja na rynku pracy,
- Niewystarczający poziom świadomości ekologicznej,
- Degradacja środowiska naturalnego,
- Globalizacja i produkcja masowa prowadzące do spadku konkurencyjności tradycyjnych lokalnych firm; a co za tym idzie problemy finansowe przedsiębiorców (ograniczone

możliwości inwestowania w rozwój m.in. w nowe technologie)

- Zanikanie przywiązania do tradycji prowadzące do utraty tożsamości kulturowej i więzi lokalnych,

Analiza SWOT wykorzystana została, jako metoda określania pozycji strategicznej obszaru LGD „Natura i Kultura” poprzez identyfikację i szczegółową analizę dalszego oraz bliższego otoczenia, w kontekście wykorzystania silnych i słabych stron oraz planowaniu wytycznych dla kierunków jego rozwoju. Metodę SWOT, potraktowano jako narzędzie syntetycznego przedstawienia atutów i słabych stron obszaru LGD w odniesieniu do sporządzonej wcześniej charakterystyki obszaru.

Sporządzenie analizy SWOT stanowiło zarazem bazę do skonstruowania długoterminowej strategii opartej na wnioskach zawierających wiarygodne dane do oceny obecnej sytuacji obszaru objętego LSR „Natura i Kultura”. Dzięki zestawieniu zidentyfikowanych słabych i mocnych stron regionu z barierami rozwoju płynącymi w dalszego i bliższego otoczenia możliwe jest takie ukierunkowanie dalszych posunięć strategicznych Lokalnej Grupy Działania, aby w długim okresie rozwoju następowało stopniowe wzmocnienie mocnych stron i sukcesywna niwelacja słabych, przy uwzględnieniu możliwości, jakie stwarza otoczenie.

IV.2 Wnioski wynikające z analizy SWOT

Analiza SWOT obszaru LGD „Natura i Kultura” została wykonana w oparciu o wielość płaszczyzn analizy. Wykorzystano materiały z ewaluacji ex-ante, dokumentację planistyczną oraz strategiczną jednostek samorządu terytorialnego obszaru LGD i samorządu województwa mazowieckiego oraz wyniki konsultacji społecznych przeprowadzonych wśród mieszkańców obszaru we wrześniu 2015r.

W wyniku przeprowadzonej analizy wszystkich zgromadzonych materiałów można stwierdzić, że występuje zgodność pomiędzy wskazaniami mieszkańców obszaru LGD „Natura i Kultura” z zapisami dokumentów o znaczeniu strategicznym czy też planistycznym. Zbieżność ta dotyczy głównie obszarów odnoszących się do zasobów przyrodniczych obszaru, walorów historycznych i kulturowych jak również dogodnego położenia geograficznego.

Bezpośrednie sąsiedztwo stolicy, dobre połączenie komunikacyjne z Warszawą oraz potrzeby aktywnego wypoczynku i rosnąca moda na zdrowy styl życia wskazuje, iż na terenie obszaru LGD można podejmować działania w kierunku rozwoju turystyki weekendowej, jednodniowej i promocji obszaru LGD. Ogromnym wyzwaniem i celem, jaki powinien stać przed obszarem LGD „Natura i Kultura” winna być dywersyfikacja źródeł utrzymania mieszkańców obszaru. Takie potrzeby wskazywali mieszkańcy w prowadzonych konsultacjach społecznych. Ogromnym wyzwaniem jest też dbałość o kapitał społeczny, podejmowanie działań w celu wykreowania postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców, tworzenie i wzmacnianie instytucji życia gospodarczego. Analiza SWOT pokazała więc ogromne zapotrzebowanie mieszkańców na rozwój ich lokalnych ośrodków w możliwość aktywnego wypoczynku, organizacji czasu wolnego, rozwój przedsiębiorczości.

Podsumowując analizę SWOT można stwierdzić, że głównymi obszarami wymagającymi wsparcia w ramach nowej Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Natura i Kultura” są: zachowanie dziedzictwa lokalnego, rozbudowa infrastruktury społecznej, wzmocnienie kapitału społecznego, w tym wykorzystanie rozwiązań innowacyjnych i wspieranie partycypacji społeczności lokalnej w realizacji LSR oraz podnoszenie kompetencji osób z obszaru Lokalnej Strategii Rozwoju w powiązaniu z zakładaniem działalności gospodarczej, rozwojem przedsiębiorczości lub dywersyfikacją źródeł dochodu, w szczególności osób długotrwale pozostających bez pracy i osób młodych, dopiero co rozpoczynających swoje życie zawodowe.

Potrzeby i wskazania mieszkańców dotyczące słabych stron, walorów a także zagrożeń i szans ich obszaru należy skonfrontować z diagnozą oraz sferami, które mogą zostać wsparte przez podejście RLKS w ramach PROW 2014-2020. Strategia LGD Natura i Kultura będzie koncentrowała się na następujących obszarach:

- Wsparcie i rozwój lokalnej przedsiębiorczości z zachowaniem lokalnej specyfiki działalności w odniesieniu do każdej z gmin członkowskich, a mianowicie: przetwórstwo rolno-spożywcze, usługi związane z handlem, przetwórstwem przemysłowym,
- Wsparcie pozarolniczej działalności na obszarach wiejskich, który wpłynie na zmniejszenie bezrobocia na wsi i poprawę jakości życia,
- Rozwinięcie oferty kulturalnej, edukacyjnej i rekreacyjnej w oparciu o istniejącą bazę obiektów występujących na terenie LGD
- Stworzenie atrakcyjnej oferty wypoczynku, rekreacji na terenie obszaru, przy jednoczesnym wspieraniu mikroprzedsiębiorstw,
- Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury społeczno-kulturalnej, turystycznej, sportowej, rekreacyjnej

- Podniesienie świadomości mieszkańców obszaru w zakresie wiedzy o możliwościach i dobrych warunkach (w tym ekologii i zastosowania nowoczesnych technologii do ochrony klimatu) do rozwoju przedsiębiorczości
- Zwiększenie działań w kierunku integracji rozwarstwowanego społeczeństwa i jego samorealizacji
- Podniesienie wiedzy lokalnej społeczności w zakresie walorów przyrodniczo-kulturowych obszaru
- Stworzenie oferty włączenia społecznego dla grup defaworyzowanych,
- Wypromowanie walorów obszaru LGD „Natura i Kultura”

Powyższe działania możliwe będą do realizacji w oparciu o walory, mocne strony oraz potencjał obszaru LGD, na który składają się:

- Ogromny potencjał społeczny mieszkańców obszaru: prężnie działające organizacje, stowarzyszenia, liderzy lokalni oraz znane postacie świata kultury
- Potencjał materialny: kulturowo-przyrodniczy obszaru, w tym unikalne obiekty i elementy kultury materialnej
- Potencjał twórczy: aktywni twórcy ludowi, żywa kultura i tradycja kołbielska, nadświdrzańska oraz kultura Urzecza
- Istniejąca baza świetlic wiejskich, parków rekreacji i ścieżek zdrowia i innych obiektów publicznych
- Doświadczenie w realizacji projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych
- Możliwość wykorzystania funduszy Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem podejścia LEADER

IV.3 Powiązanie analizy SWOT z diagnozą obszaru LGD

W celu właściwego zidentyfikowania charakterystyki obszaru z uwzględnieniem jego szans, zagrożeń a także pozytywnych stron i słabych stron dokonano powiązania przeprowadzonej analizy uwzględniającej rekomendacje, opinie i uwagi lokalnych społeczności z opisem obszaru – diagnozą obszaru.

Dokonane powiązanie pozwala zaobserwować bezpośrednie zależności pomiędzy sytuacją społeczno-gospodarczą obszaru z szansami i zagrożeniami procesu rozwoju w kontekście atutów (silnych stron) i słabości obszaru LGD „Natura i Kultura”.

Tabela nr 11. Powiązanie analizy SWOT z diagnozą obszaru LGD

Mocne strony (pozytywne strony obecnej sytuacji) S	Powiązanie z diagnozą obszaru	Słabe strony (negatywne strony obecnej sytuacji) W	Powiązanie z diagnozą obszaru
<i>Położenie geograficzne w centralnej części województwa mazowieckiego,</i>	<i>III.6.1</i>	<i>Niezadawalający poziom aktywności i integracji społecznej,</i>	<i>III.4</i>
<i>Dobry stan środowiska naturalnego oraz walory przyrodniczo – krajobrazowe (lasy, rzeki, rezerваты i pomniki przyrody),</i>	<i>III.6.2</i>	<i>Niedostatecznie rozwinięta i wykorzystana infrastruktura społeczna, kulturowa</i>	<i>III.5</i>
<i>Bogate dziedzictwo kulturowe (kultura kołbielska i Urzecza, architektura nadświdrzańska), tradycje ludowe, folklor, produkty i potrawy tradycyjne</i>	<i>III.6.3</i>	<i>Słaba oferta zajęć edukacyjnych, rekreacyjnych, kulturalnych i sportowych skierowanych do różnych grup społecznych w tym defaworyzowanych, służących integracji i włączeniu społecznemu zgodnie z ich zainteresowaniami</i>	<i>III.5</i>
<i>Potencjał społeczny (lokalni liderzy, organizacje pozarządowe)</i>	<i>III.4</i>	<i>Procesy migracyjne głównie ludzi młodych, wykształconych, najbardziej wartościowych</i>	<i>III.1</i>
<i>Rozbudowana infrastruktura społeczna, sportowa (świetlice wiejskie, boiska)</i>	<i>III.5</i>	<i>Niewystarczająca ilość lokalnych produktów i usług (zintegrowanych produktów turystycznych) bazujących na lokalnych zasobach społecznych, kulturowych, tradycyjnych, kulinarnych świadczonych przez lokalne organizacje pozarządowe jak i podmioty</i>	<i>III. 2, III.6</i>

<i>Dobre warunki do tworzenia i rozwoju przedsiębiorczości</i>	<i>III.2</i>	<i>Niedostatecznie rozbudowana infrastruktura w postaci ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych</i>	<i>III.5</i>
		<i>Niewystarczający poziom świadomości ekologicznej</i>	<i>III.5</i>
Szanse (pozytywne możliwości jakie niesie ze sobą przyszłość) O	Powiązanie z diagnozą obszaru	Zagrożenia (negatywne możliwości jakie niesie ze sobą przyszłość) T	Powiązanie z diagnozą obszaru
<i>Wysoka jakość kapitału społecznego – mieszkańcy, organizacje pozarządowe,</i>	<i>III.1, III.4</i>	<i>Postępująca masowa migracja młodych ludzi z terenu LGD</i>	<i>III.1</i>
<i>Możliwość wykorzystania bogatych zasobów naturalnych, przyrodniczych, historycznych i kulturowych obszaru LGD</i>	<i>III.6.1 - III.6.4</i>	<i>Niska aktywność społeczna, zawodowa i kulturalna mieszkańców</i>	<i>III.4, III.5</i>
<i>Rosnące zapotrzebowanie na usługi turystyczne - wzrastające zainteresowanie turystyką weekendową, aktywnym wypoczynkiem, zdrowym stylem życia i agroturystyką,</i>	<i>III.6.5 i III.7</i>	<i>Zanikanie przywiązania do tradycji prowadzące do utraty tożsamości kulturowej i więzi lokalnych</i>	<i>III.5</i>
<i>Wzrost dostępności środków na wzmocnienie kapitału społecznego w nowym okresie programowania</i>	<i>III.4</i>	<i>Ubożenie społeczeństwa</i>	<i>III.5</i>
<i>Położenie w bliskim sąsiedztwie szlaków komunikacyjnych,</i>	<i>III.6.1</i>	<i>Starzenie się społeczeństwa</i>	<i>III.1</i>

Źródło: Opracowanie własne

V. Cele i wskaźniki

Prace nad wypracowaniem celów LSR oparte zostały o partycypacyjną metodologię tworzenia lokalnej strategii rozwoju. Cele i przedsięwzięcia LSR zostały bezpośrednio powiązane z diagnozą i stanowią wynik konsultacji społecznych z mieszkańcami na podstawie prowadzonych badań i analiz zleconych przez LGD. Szczegółowy opis konsultacji oraz zbierania informacji od mieszkańców obszaru został opisany w Rozdziale II. Partycypacyjny charakter LSR. Wybór celów i przedsięwzięć jest uzasadniony w odniesieniu do diagnozy problemów, grup docelowych i obszarów interwencji. Związek celów i przedsięwzięć z diagnozą został szczegółowo opisany.

Cele i przedsięwzięcia LSR są zgodne ze wszystkimi celami zapisanymi w PROW 2014-2020 podejście Leader, celu szczegółowego 6B - Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich w ramach priorytetu 6 „Wspieranie włączenia społecznego, ograniczenia ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich”. Wybór celów i przedsięwzięć jest uzasadniony w odniesieniu do diagnozy problemów, grup docelowych i obszarów interwencji wskazanych w Rozdziale IV. Diagnoza - opis obszaru i ludności.

Cel ogólny nr 1

Aktywna i zintegrowana lokalna społeczność podejmująca na swoim terenie inicjatywy oparte na wykorzystaniu zasobów lokalnych, w tym bogatego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego - skierowany jest do JST, instytucji kultury której organizatorem jest JST, NGO's oraz innych podmiotów wskazanych w rozporządzeniu MRiRW w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020. Operacje realizowane w ramach celu ogólnego 1 LSR. Odnosić się będą poza celem podstawowym Leader 6B do celu dodatkowego 6C – zwiększanie dostępności technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) na obszarach wiejskich oraz podnoszenie poziomu korzystania z nich i poprawianie ich jakości. Powiązanie

to następować będzie poprzez udostępnienie zasobów kulturowych, przyrodniczych i turystycznych obszarów wiejskich.

Cel ogólny nr 2

Rozwój lokalnej przedsiębiorczości wpływający na aktywność gospodarczą obszaru i stymulujący włączenie społeczne grup defaworyzowanych - skierowany jest osób fizycznych, bezrobotnych i mieszkańców chcących założyć własną firmę. Drugą grupą docelową są przedsiębiorcy zamierzający rozwinąć działalność w oparciu o lokalne zasoby. Operacje realizowane w ramach celu ogólnego nr 2 LSR odnosić się będą również do celu dodatkowego Leader 6A – Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy. W ramach tego celu ma być wspierana także współpraca i przedsiębiorczość.

Poniżej zaprezentowano opis poszczególnych przedsięwzięć wskazanych w LSR:

PRZEDSIĘWZIĘCIE: „Pomysł na wolny czas”

Cel ogólny nr 1. Aktywna i zintegrowana lokalna społeczność podejmująca na swoim terenie inicjatywy oparte na wykorzystaniu zasobów lokalnych, w tym bogatego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego

Cel szczegółowy: 1.1: Społeczność obszaru LGD Natura i Kultura rozwijająca inicjatywy społeczne

Przedsięwzięcie będzie finansowane z PROW 2014-2020, poddziałanie 19.2. określone w § 2 ust 1 pkt 1) rozporządzenia MRiRW z dnia 24 września 2015 r. wzmocnienie kapitału społecznego, w tym przez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych oraz § 2 ust 1 pkt 5) rozporządzenia MRiRW z dnia 24 września 2015 r. zachowanie dziedzictwa lokalnego.

Beneficjentem będą osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, gminy, instytucje kultury (dla której organizatorem jest JST), organizacje pozarządowe oraz parafie i związki wyznaniowe.

Rodzaj: Projekt grantowy.

Wysokość wsparcia : max. 10.000,00 zł

Zakres obejmować będzie organizację różnego typu zajęć, warsztatów, kursów, spotkań. Będą to różnego typu inicjatywy mające zapewnić organizację wolnego czasu dla wszystkich mieszkańców obszaru LGD, a szczególnie dla grup defaworyzowanych, realizowane w formie projektów grantowych. Zakres obejmować będzie również wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży oraz zagospodarowania ich czasu wolnego poprzez udział w zajęciach edukacyjnych lub kulturalnych.

PRZEDSIĘWZIĘCIE: Inicjatywy społeczne w formie zajęć, szkoleń i warsztatów w szczególności obejmujące grupy defaworyzowane

Cel ogólny nr 1. Aktywna i zintegrowana lokalna społeczność podejmująca na swoim terenie inicjatywy oparte na wykorzystaniu zasobów lokalnych, w tym bogatego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego

Cel szczegółowy: 1.1: Społeczność obszaru LGD Natura i Kultura rozwijająca inicjatywy społeczne

Przedsięwzięcie będzie finansowane z PROW 2014-2020, poddziałanie 19.2. określone w § 2 ust 1 pkt 1) rozporządzenia MRiRW z dnia 24 września 2015 r. wzmocnienie kapitału społecznego, w tym przez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych oraz § 2 ust 1 pkt 5) rozporządzenia MRiRW z dnia 24 września 2015 r. zachowanie dziedzictwa lokalnego.

Beneficjentem będą osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, gminy, instytucje kultury (dla której organizatorem jest JST), organizacje pozarządowe oraz parafie i związki wyznaniowe.

Rodzaj: Projekt konkursowy

Wysokość wsparcia: 50.000,00 zł

Zakres obejmować będzie organizację różnego typu zajęć, warsztatów, kursów, spotkań. Będą to różnego typu inicjatywy mające zapewnić organizację wolnego czasu dla wszystkich mieszkańców obszaru LGD, a szczególnie dla grup defaworyzowanych, realizowane w formie projektu konkursowego. Przedsięwzięcie zostanie skierowane także do osób z grup defaworyzowanych na rynku pracy. W ramach przedsięwzięcia realizowana będzie aktywizacja społeczno-zawodowa, w tym: szkolenia podnoszące kompetencje zawodowe i dające nowe umiejętności zawodowe i społeczne, doradztwo z zakresu tworzenia i wdrażanie społecznych projektów nakierowanych na kultywowanie wartości środowiska przyrodniczego, działania edukacyjne zwiększające świadomość ekologiczną mieszkańców. Zakres obejmować będzie również wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży oraz zagospodarowania ich czasu wolnego poprzez udział w zajęciach edukacyjnych lub kulturalnych.

PRZEDSIĘWZIĘCIE: Świadomy ekologicznie mieszkaniec – szkolenia w zakresie wiedzy o potencjale obszaru, ochronie środowiska i OZE

Cel ogólny nr 1. Aktywna i zintegrowana lokalna społeczność podejmująca na swoim terenie inicjatywę opartą na wykorzystaniu zasobów lokalnych, w tym bogatego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego

Cel szczegółowy: 1.1: Społeczność obszaru LGD Natura i Kultura rozwijająca inicjatywę społeczną

Przedsięwzięcie będzie finansowane z PROW 2014-2020, poddziałanie 19.4 Aktywizacja, określonych w rozporządzeniu nr 1303/2013. Działanie będzie realizowane przez LGD w zakresie wspierania udziału społeczności lokalnej w realizacji założeń Lokalnej Strategii Rozwoju, zachowania dziedzictwa lokalnego, promowania obszaru objętego LSR oraz w ramach stworzenia warunków do rozwoju przedsiębiorczości na obszarze. W ramach przedsięwzięcia planowane są zadania z zakresu animacji społeczności lokalnej ze szczególnym naciskiem na działania pro ekologiczne oraz dotyczące OZE.

Realizacja: LGD

PRZEDSIĘWZIĘCIE: Mieszkańcy inwestujący w swój obszar

Cel ogólny nr 1. Aktywna i zintegrowana lokalna społeczność podejmująca na swoim terenie inicjatywę opartą na wykorzystaniu zasobów lokalnych, w tym bogatego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego

Cel szczegółowy: 1.2: Poprawa dostępności, jakości i rozwój infrastruktury służącej lokalnej społeczności

Przedsięwzięcie będzie finansowane z PROW 2014-2020, poddziałanie 19.2. określone w § 2 ust 1 pkt 6) rozporządzenia MRiRW z dnia 24 września 2015 r. budowy lub przebudowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej.

W ramach Przedsięwzięcia wspierany będzie rozwój infrastruktury turystycznej w tym rozwój różnych form infrastruktury służącej rekreacji i kultury. Realizowane będą szczególnie inwestycje w świetlice wiejskie, place zabaw, siłownie plenerowe, ścieżki rowerowe, ogólnodostępne obiekty rekreacyjne i inne operacje służące zaspokajaniu potrzeb społeczności lokalnej.

Beneficjentem będą osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, gminy, instytucje kultury (dla której organizatorem jest JST), organizacje pozarządowe oraz parafie i związki wyznaniowe.

Rodzaj: Projekt grantowy.

Wysokość wsparcia: max. 20.000,00 zł

Koszty kwalifikowane obejmować będą koszty budowy przebudowy lub modernizacji obiektów budowlanych; koszty zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji oraz koszty ogólne, bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji.

PRZEDSIĘWZIĘCIE: Infrastruktura dla mieszkańców obszaru LGD

Cel ogólny nr 1. Aktywna i zintegrowana lokalna społeczność podejmująca na swoim terenie inicjatywę opartą na wykorzystaniu zasobów lokalnych, w tym bogatego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego

Cel szczegółowy: 1.2: Poprawa dostępności, jakości i rozwój infrastruktury służącej lokalnej społeczności

Przedsięwzięcie będzie finansowane z PROW 2014-2020, poddziałanie 19.2. określone w § 2 ust 1 pkt 6) rozporządzenia MRiRW z dnia 24 września 2015 r. budowy lub przebudowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej.

W ramach Przedsięwzięcia wspierany będzie rozwój infrastruktury turystycznej w tym gastronomicznej i noclegowej oraz stworzenie bazy do uprawiania zróżnicowanych form turystyki, oraz rozwój różnych form infrastruktury służącej rekreacji i kultury. Realizowane będą szczególnie inwestycje w świetlice wiejskie, place zabaw, siłownie plenerowe, ścieżki rowerowe, ogólnodostępne obiekty rekreacyjne i inne operacje służące zaspokajaniu potrzeb społeczności lokalnej.

Koszty kwalifikowane obejmować będą koszty budowy przebudowy lub modernizacji obiektów budowlanych; koszty zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji oraz koszty ogólne, bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji.

Rodzaj: Projekt konkursowy

Wysokość wsparcia : 250.000,00 zł

PRZEDSIĘWZIĘCIE: Ochrona, kultywowanie i rozwój tradycji obszaru LGD oraz ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych

Cel ogólny nr 1. Aktywna i zintegrowana lokalna społeczność podejmująca na swoim terenie inicjatywę opartą na wykorzystaniu zasobów lokalnych, w tym bogatego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego

Cel szczegółowy: 1.3: Walory kulturowe i przyrodnicze dobrem społeczności lokalnej

Przedsięwzięcie będzie finansowane z PROW 2014-2020, poddziałanie 19.2. określone w § 2 ust 1 pkt 1) rozporządzenia MRiRW z dnia 24 września 2015 r. wzmocnienie kapitału społecznego, w tym przez

podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych oraz § 2 ust 1 pkt 5) rozporządzenia MRiRW z dnia 24 września 2015 r. zachowanie dziedzictwa lokalnego.

Beneficjentem będą osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, gminy, instytucje kultury (dla której organizatorem jest JST), organizacje pozarządowe oraz parafie i związki wyznaniowe.

Zakres obejmować będzie kultywowanie oraz rozwój dziedzictwa kulturalnego regionu, w tym zwłaszcza w zakresie zachowania obrzędów, tradycji, ginących zawodów, itp. oraz troski o zabytki kultury materialnej i niematerialnej, a także ochronę zabytków przyrodniczych. W ramach wsparcia możliwa jest renowacja zabytków kultury materialnej i przyrodniczej, renowacja, restauracja albo remont lub oznakowanie obiektów ważnych dla społeczności lokalnej wpisanych do rejestru zabytków lub objętych ewidencją zabytków, remont lub wyposażenie istniejących muzeów lub innych obiektów pełniących ich funkcje, kultywowanie: miejscowych tradycji, obrzędów i zwyczajów, języka regionalnego i gwary, tradycyjnych zawodów i rzemiosła.

Rodzaj: Projekt konkursowy

Wysokość wsparcia: 100.000,00 zł.

PRZEDSIĘWZIĘCIE: Wykorzystanie lokalnego dziedzictwa do promocji obszaru

Cel ogólny nr 1. Aktywna i zintegrowana lokalna społeczność podejmująca na swoim terenie inicjatywy oparte na wykorzystaniu zasobów lokalnych, w tym bogatego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego

Cel szczegółowy: 1.3: Walory kulturowe i przyrodnicze dobrem społeczności lokalnej

Przedsięwzięcie będzie finansowane z PROW 2014-2020, poddziałanie 19.3 Współpraca w zakresie zachowania dziedzictwa lokalnego, promowania obszaru objętego LSR w tym produktów i usług lokalnych oraz lokalnej przedsiębiorczości

W ramach realizacji niniejszego przedsięwzięcia. LGD „Natura i Kultura” planuje realizację dwóch projektów współpracy.

- Pierwszy projekt – projekt krajowy o akronimie „LAS” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Projekt będzie realizowany wspólnie z LGD Forum Powiatu Garwolińskiego, LGD Ziemi Mińskiej ora LGD Nasze Bieszczady.
- Drugi projekt to projekt międzynarodowy realizowany w partnerstwie z LGD Ziemi Mińskiej, LGD Forum Powiatu Garwolińskiego oraz partnerami z Hiszpanii Asociación para el Desarrollo Rural de Litoral de la Janda, Reader Red Asturiana de Desarrollo Rural.

Celem projektów będzie promocja kultury i tradycji obszaru a także promocja dziedzictwa przyrodniczego obszaru LGD.

Realizacja: LGD

PRZEDSIĘWZIĘCIE: Działania informacyjno-konsultacyjne

Cel ogólny nr 1. Aktywna i zintegrowana lokalna społeczność podejmująca na swoim terenie inicjatywy oparte na wykorzystaniu zasobów lokalnych, w tym bogatego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego

Cel szczegółowy: 1.3: Walory kulturowe i przyrodnicze dobrem społeczności lokalnej

Przedsięwzięcie będzie finansowane z PROW 2014-2020, poddziałanie 19.4 Aktywizacja, określonych w rozporządzeniu nr 1303/2013. Będzie mogło być realizowane przez LGD w zakresie wspieranie udziału społeczności lokalnej w realizacji założeń Lokalnej Strategii Rozwoju, zachowanie dziedzictwa lokalnego, promowanie obszaru objętego LSR. W ramach przedsięwzięcia planowane są zadania z zakresu animacji społeczności lokalnej a także różnego typu wydawnictwa promocyjne i informacyjne

Realizacja: LGD

PRZEDSIĘWZIĘCIE: Wzrost kompetencji zawodowych lokalnej społeczności a w szczególności grup defaworyzowanych poprzez warsztaty i szkolenia

Cel ogólny nr 2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości wpływający na aktywność gospodarczą obszaru i stymulujący włączenie społeczne grup defaworyzowanych

Cel szczegółowy: 2.1: Podniesienie aktywności mieszkańców i przedsiębiorców w kierunku rozwoju przedsiębiorczości

Przedsięwzięcie będzie finansowane z PROW 2014-2020, poddziałanie 19.4 Aktywizacja, określonych w rozporządzeniu nr 1303/2013. Będzie mogło być realizowane przez LGD w zakresie wspieranie udziału społeczności lokalnej w realizacji założeń Lokalnej Strategii Rozwoju, zachowanie dziedzictwa lokalnego, promowanie obszaru objętego LSR oraz w ramach stworzenia warunków do rozwoju przedsiębiorczości na obszarze. W ramach przedsięwzięcia planowane są zadania z zakresu animacji

społeczności lokalnej. Przedsięwzięcie zostanie skierowane także do osób z grup defaworyzowanych na rynku pracy. W ramach Przedsięwzięcia realizowana będzie aktywizacja społeczno-zawodowa, w tym: szkolenia podnoszące kompetencje zawodowe i dające nowe umiejętności zawodowe i społeczne, doradztwo z zakresu tworzenia i wdrażanie społecznych projektów nakierowanych na tworzeniu i rozwijaniu przedsiębiorczości.

Realizacja: LGD

PRZEDSIĘWZIĘCIE: Mój biznes - Utworzenie działalności gospodarczej szansą na lepsze jutro

Cel ogólny nr 2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości wpływający na aktywność gospodarczą obszaru i stymulujący włączenie społeczne grup defaworyzowanych

Cel szczegółowy: 2.1: Podniesienie aktywności mieszkańców i przedsiębiorców w kierunku rozwoju przedsiębiorczości

Przedsięwzięcie będzie finansowane z PROW 2014-2020, poddziałanie 19.2. określone w § 2 ust 1 pkt 2) rozporządzenia MRiRW z dnia 24 września 2015 r. rozwoju przedsiębiorczości na obszarze wiejskim objętym strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność przez: podejmowanie działalności gospodarczej (a), podnoszenie kompetencji osób realizujących operacje w zakresie określonym w lit. a lub c (d)

Beneficjentami operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa będą osoby fizyczne zgodnie z przepisami rozporządzenia MRiRW z dnia 24 września 2015 r. sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (dalej: rozporządzenie MRiRW z dnia 24 września 2015 r.).

Wartość wsparcia: Premia na rozpoczęcia działalności gospodarczej wynosić będzie 100.000,00 zł. Premia będzie wypłacana w formie płatności ryczałtowej w wysokości 100% kosztów wskazanych we wniosku i biznes planie. W ramach Przedsięwzięcia przewiduje się również wsparcie działań podnoszących kwalifikacje osób realizujących operacje w lit. a lub c. Operacje te będą realizowane jako część operacji związanej z podejmowaniem działalności gospodarczej w wysokości 70% kosztów kwalifikowalnych określonych we wniosku i biznes planie, w kwocie nie wyższej niż maksymalna wysokość wsparcia wskazana dla operacji określonych w lit. a i c.

Sposób finansowania: Projekty konkursowe

PRZEDSIĘWZIĘCIE: Rozwój działalności gospodarczej, w tym bazującej na OZE kluczem do sukcesu

Cel ogólny nr 2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości wpływający na aktywność gospodarczą obszaru i stymulujący włączenie społeczne grup defaworyzowanych

Cel szczegółowy: 2.1: Podniesienie aktywności mieszkańców i przedsiębiorców w kierunku rozwoju przedsiębiorczości

Przedsięwzięcie będzie finansowane z PROW 2014-2020, poddziałanie 19.2. określone w § 2 ust 1 pkt 2) rozporządzenia MRiRW z dnia 24 września 2015 r. rozwoju przedsiębiorczości na obszarze wiejskim objętym strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność przez: rozwijanie działalności gospodarczej (b), podnoszenie kompetencji osób realizujących operacje w zakresie określonym w lit. a lub c (d) Beneficjentami operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa będą osoby fizyczne zgodnie z przepisami rozporządzenia MRiRW z dnia 24 września 2015 r. sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (dalej: rozporządzenie MRiRW z dnia 24 września 2015 r.).

Beneficjentami operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa będą MSP z obszaru działania LSR. Celem Przedsięwzięcia jest szczególnie wsparcie rozwoju firmy.

Wsparcie dla operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa wyniesie do 300.000,00 zł przy 70% kosztów kwalifikowalnych określonych we wniosku i biznes planie. Poziom zwrotu kosztów kwalifikowanych w ramach operacji określony został na maksymalnym dostępnym poziomie w rozporządzeniu MRiRW.

Sposób finansowania: Projekty konkursowe

PRZEDSIĘWZIĘCIE: Promocja oferty inwestycyjnej obszaru i działających na nim przedsiębiorców

Cel ogólny nr 2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości wpływający na aktywność gospodarczą obszaru i stymulujący włączenie społeczne grup defaworyzowanych

Cel szczegółowy: 2.1: Podniesienie aktywności mieszkańców i przedsiębiorców w kierunku rozwoju przedsiębiorczości

Przedsięwzięcie będzie finansowane z PROW 2014-2020, poddziałanie 19.2. określone w § 2 ust 3) wspieranie współpracy między podmiotami wykonującymi działalność gospodarczą na obszarze wiejskim objętym LSR: b) w zakresie świadczenia usług turystycznych, oraz poddziałania 19.3 Współpraca w zakresie stworzenia warunków do rozwoju przedsiębiorczości na obszarze objętym LSR.

Beneficjentem będą osoby fizyczne, osoby prawne, organizacje pozarządowe w tym przedsiębiorcy.

W ramach przedsięwzięcia planuje się realizacji operacji polegającej na utworzeniu platformy współpracy i wymiany informacji między przedsiębiorstwami. Będzie to partnerski projekt, wspierający warunki do rozwoju przedsiębiorczości na obszarze objętym LSR. W ramach operacji przewiduje się utrzymanie zagrożonych miejsc pracy np. poprzez zainicjowanie współpracy lokalnych przedsiębiorców, wypromowanie produktu lokalnego wytwarzanego przez lokalnych producentów itp.

Dofinansowanie zostanie utrzymane na poziomie maksymalnym i można będzie uzyskać pomoc w wysokości 300 tys. zł kosztów kwalifikowanych.

Sposób finansowania: Projekty konkursowe.

PRZEDSIĘWZIĘCIE: Działania informacyjno-konsultacyjne

Cel ogólny nr 2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości wpływający na aktywność gospodarczą obszaru i stymulujący włączenie społeczne grup defaworyzowanych

Cel szczegółowy: 2.1: Podniesienie aktywności mieszkańców i przedsiębiorców w kierunku rozwoju przedsiębiorczości

Przedsięwzięcie będzie finansowane z PROW 2014-2020, poddziałanie 19.4 Aktywizacja, określonych w rozporządzeniu nr 1303/2013. Będzie mogło być realizowane przez LGD w zakresie wspieranie udziału społeczności lokalnej w realizacji założeń Lokalnej Strategii Rozwoju, zachowanie dziedzictwa lokalnego, promowanie obszaru objętego LSR oraz w ramach stworzenia warunków do rozwoju przedsiębiorczości na obszarze. W ramach przedsięwzięcia planowane są zadania z zakresu animacji społeczności lokalnej poprzez działania informacyjne i wydawnicze realizowane przez LGD.

Realizacja: LGD

W poniżej załączonej matrycy pokazano logiczne powiązanie diagnozy obszaru i ludności, analizy SWOT, celów i wskaźników LSR oraz PROW 2014-2020.

1.0	CEL OGÓLNY	Aktywna i zintegrowana lokalna społeczność podejmująca na swoim terenie inicjatywy oparte na wykorzystaniu zasobów lokalnych, w tym bogatego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.				
1.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	Społeczność obszaru LGD Natura i Kultura rozwijająca inicjatywy społeczne				
1.2		Poprawa dostępności, jakości i rozwój infrastruktury służącej lokalnej społeczności				
1.3		Walory kulturowe i przyrodnicze dobrem społeczności lokalnej				
		Wskaźniki oddziaływania celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy dla roku 2014	Plan na 2022 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
W 1.0	Wzrost liczby inicjatyw społecznych na rzecz społeczności lokalnej na obszarze LGD		Szt.	Ilość inicjatyw społecznych (wniosków złożonych przez organizacje) w okresie 2007-2013	Wzrost o 10%	Ankieta monitorująca, dane statystyczne na podstawie bazy danych LGD i prowadzonego monitoringu
W 1.0	Wzrost liczby osób deklarujących zadowolenie z miejsca zamieszkania		procent	0	Wzrost do 50%	Ankieta monitorująca, dane statystyczne na podstawie bazy danych LGD i prowadzonego monitoringu
W 1.0	Wzrost liczby osób deklarujących zaangażowanie mieszkańców w życie okolicy		procent	0	Wzrost do 40%	Ankieta monitorująca, dane statystyczne na podstawie bazy danych LGD i prowadzonego monitoringu
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	Stan początkowy dla roku 2014	Plan na rok 2022 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
w.1.1	Liczba osób korzystających ze szkoleń, warsztatów, w tym osób z grup defaworyzowanych		osoba	0	Co najmniej 500 osób	Dane LGD- ankiety monitorujące, listy obecności
w. 1.1	Liczba osób, które podniosły swoje kompetencje społeczne i uzyskały certyfikat		osoba	0	Co najmniej 80 osób	Dane LGD- ankiety monitorujące, listy obecności, Zestawienia wydanych certyfikatów
w. 1.1	Liczba osób, które w wyniku wsparcia miały możliwość aktywnego spędzenia wolnego czasu		osoba	0	Co najmniej 300 osób	Dane LGD- ankiety monitorujące, listy obecności na spotkaniach doradczych, karty doradztwa
w.1.2	Liczba imprez, które odbyły się w oparciu o powstałą infrastrukturę		Szt.	0	Co najmniej 30	Dane LGD – wykaz imprez, ankiety monitorujące

w.1.2	Liczba osób korzystających z infrastruktury	osoba	0	Co najmniej 1000	Dane LGD –ankiety monitorujące			
w.1.3	Liczba osób, do których dotarła informacja o obiektach i wydarzeniach/inicjatywach dotyczących dziedzictwa przyrodniczego, historycznego i kulturowego obszaru LGD	osoba	0	Co najmniej 300	Dane LGD –ankiety monitorujące, Licznik odwiedzin na stronie internetowej, karty doradztwa,			
w.1.3	Wzrost liczby osób odwiedzających miejsca kultury i tradycji obszaru	Procent	0	5%				
Przedsięwzięcia	Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźnik produktu					
			Nazwa	Jednostka miary	Wartość		Źródło danych/sposób pomiaru	
					Początkowa 2014 rok	Końcowa 2022 rok		
1.1.1	„Pomysł na wolny czas”	Lokalna społeczność w tym grupy defaworyzowane	Konkurs grantowy	Liczba operacji	Szt.	0	15	Ankieta ewaluacyjna beneficjenta, sprawozdania beneficjenta, listy z zajęć
				Liczba projektów realizowanych w świetlicach	Szt.	0	3	
1.1.2	Inicjatywy społeczne w formie zajęć, szkoleń i warsztatów w szczególności obejmujące grupy defaworyzowane w tym innowacyjne działania na rzecz aktywizacji obszary w oparciu o walory LGD	Lokalna społeczność w tym grupy defaworyzowane	Konkurs otwarty	Liczba operacji	Szt.	0	5	Ankieta ewaluacyjna beneficjenta, sprawozdania beneficjenta, listy z zajęć
1.1.3	Świadomy ekologicznie mieszkaniem – szkolenia w zakresie wiedzy o potencjale obszaru, ochronie środowiska i OZE	Lokalna społeczność	Aktywizacja	Liczba szkoleń	Szt.	0	4	Ankieta ewaluacyjna beneficjenta, sprawozdania beneficjenta, listy z zajęć
1.2.1	Mieszkańcy inwestujący w swój obszar	Lokalna społeczność	Konkurs grantowy	Liczba zrealizowanych projektów	Szt.	0	10	Ankieta ewaluacyjna beneficjenta, sprawozdania beneficjenta, listy z zajęć
1.2.2	Infrastruktura dla mieszkańców obszaru LGD	Lokalna społeczność	Konkurs otwarty	Liczba nowo wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury dla mieszkańców	Szt.	0	14	Ankieta ewaluacyjna beneficjenta, sprawozdania beneficjenta, listy z zajęć

1.3.1	Ochrona, kultywowanie i rozwój tradycji obszaru LGD oraz ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych	Lokalna społeczność, organizacje	Konkurs otwarty	liczba podmiotów działających w sferze kultury, które uzyskały wsparcie	Szt.	0	3	Ankieta ewaluacyjna beneficjenta, sprawozdania beneficjenta,	
		Lokalna społeczność, turyści		Liczba obiektów poddanych pracom renowatorskim, konserwatorskim w wyniku realizacji operacji	Szt.	0	3		
					Liczba zrealizowanych operacji	Szt.	0	4	Ankieta ewaluacyjna beneficjenta, sprawozdania beneficjenta,
1.3.2	Wykorzystanie lokalnego dziedzictwa do promocji obszaru	Lokalna społeczność	Projekt współpracy	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	Szt.	0	2	Sprawozdania z działalności LGD ,	
1.3.3	Działania informacyjno-konsultacyjne	Lokalna społeczność ze szczególnym uwzględnieniem potencjalnych beneficjentów	Aktywizacja	Liczba działań informacyjno-konsultacyjnych	Szt.	0	14	Sprawozdania z działalności LGD , w tym z działania i pracy biura,	
				Liczba wydanych publikacji	Szt.	0	1	Sprawozdania, protokoły odbioru	
2.0	CEL OGÓLNY	Rozwój lokalnej przedsiębiorczości wpływający na aktywność gospodarczą obszaru i stymulujący włączenie społeczne grup defaworyzowanych							
2.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	Podniesienie aktywności mieszkańców i przedsiębiorców w kierunku rozwoju przedsiębiorczości							
		Wskaźniki oddziaływania celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy dla roku 2014	Plan na 2022 rok	Źródło danych/sposób pomiaru			
W 2.0	Wzrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na obszarze LSR			sztuk	Ilość działalności na terenie LGD	10	Dane GUS, Dane z Urzędów Gmin		
W 2.0	Odsetek populacji LGD, deklarującej w badaniu ewaluacyjnym wzrost przedsiębiorczości na obszarze			procent	Badania własne	Wzrost o 15%	Dane PUP, Dane GUS		

		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	Stan początkowy dla roku 2014	Plan na rok 2022 rok	Źródło danych/sposób pomiaru		
w. 2.1	Liczba osób, które podniosły swoje kompetencje zawodowe i uzyskały certyfikat		osoba	0	Co najmniej 100	Dane LGD- ankiety monitorujące, listy obecności, Zestawienia wydanych certyfikatów		
w. 2.1	Ilość utworzonych miejsc pracy		osoba	0	Co najmniej 21	Dane LGD- ankiety monitorujące Dane z Urzędu Marszałkowskiego dotyczącego rozliczonych dotacji		
w. 2.1	Ilość utrzymanych miejsc pracy		osoba	0	Co najmniej 1	Dane LGD- ankiety monitorujące Dane z Urzędu Marszałkowskiego dotyczącego rozliczonych dotacji; Audyt u przedsiębiorców		
w. 2.1	Liczba osób, które w wyniku wsparcia doradczego złożyły wniosek o dofinansowanie		osoba	0	Co najmniej 30	Dane LGD- ankiety monitorujące, listy obecności na spotkaniach doradczych, karty doradztwa		
w.2.1	Liczba osób korzystających z nowych lub rozszerzonych działalności gospodarczych		Szt.	0	Co najmniej 200	Dane LGD – wykaz imprez, ankiety monitorujące		
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźnik produktu				Źródło danych/sposób pomiaru
				nazwa	Jednostka miary	Wartość		
						Początkowa 2014 rok	Końcowa 2020 rok	
2.1.1	Wzrost kompetencji zawodowych lokalnej społeczności a w szczególności grup defaworyzowanych poprzez warsztaty i szkolenia	Lokalna społeczność, Osoby fizyczne, domownicy rolników, Osoby z grup defaworyzowanych, mikroprzedsiębiorcy	Aktywizacja	Liczba warsztatów lub szkoleń	Szt.	0	10	Dane własne LGD, listy Obecności, wykazy certyfikatów
2.1.2	Mój biznes - Utworzenie działalności gospodarczej szansą na lepsze jutro	Osoby fizyczne, które chcą założyć działalność gospodarczą w tym osoby z grup defaworyzowanych	Premia	Liczba utworzonych działalności gospodarczych	Szt.	0	10	Dane własne LGD, sprawozdania monitorujące, Dane z Urzędu Marszałkowskiego
2.1.3	Rozwój działalności gospodarczej, w tym bazującej na OZE kluczem do sukcesu	Mikroprzedsiębiorcy, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	Konkurs otwarty	Liczba operacji – wspartych przedsiębiorstw	Szt.	0	11	Dane własne LGD, sprawozdania monitorujące, Dane z Urzędu Marszałkowskiego
2.1.4	Promocja oferty inwestycyjnej obszaru i działających na nim przedsiębiorców	Osoby fizyczne, lokalna społeczność w tym grupy defaworyzowane,	Konkurs otwarty	Liczba działań promujących przedsiębiorców	Szt.	0	1	Dane własne LGD, audyt przedsiębiorców

		przedsiębiorcy		w działających na obszarze				
2.1.5	Działania informacyjno-konsultacyjne	Lokalna społeczność ze szczególnym uwzględnieniem potencjalnych beneficjentów	Aktywizacja	Liczba działań informacyjno-konsultacyjnych	Szt.	0	30	Sprawozdania z działalności LGD , w tym z działania i pracy biura,
				Liczba rodzajów wydanych publikacji	Szt.	0	1	Sprawozdania, protokoły odbioru

Tabela nr 12. Matryca logicznych powiązań diagnozy obszaru i ludności, analiza SWOT oraz celów i wskaźników

Zidentyfikowane problemy/wyzwania społeczno-ekonomiczne	Cel ogólny	Cele szczegółowe	Planowane przedsięwzięcia	Produkty	Rezultaty	Oddziaływanie	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
<p>Niezadawalający poziom aktywności i integracji społecznej,</p> <p>Niezadawalający poziom przepływu informacji</p> <p>Brak interesujących zajęć dla różnych grup społecznych w obiektach publicznych</p> <p>Uboga oferta zajęć</p>	<p>1. Aktywna i zintegrowana lokalna społeczność podejmująca na swoim terenie inicjatywy oparte na wykorzystaniu zasobów lokalnych, w tym bogatego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego</p>	<p>1.1 Społeczność obszaru LGD Natura i Kultura rozwijająca inicjatywy społeczne</p>	<p>Pomysł na wolny czas”</p>	<p>Liczba operacji</p>	<p>Liczba osób, które podniosły swoje kompetencje społeczne i uzyskały certyfikat</p>	<p>Wzrost liczby osób deklarujących zadowolenie z miejsca zamieszkania</p>	<p>Pobudzenie działalności organizacji pozarządowych</p>
			<p>Inicjatywy społeczne w formie zajęć, szkoleń i warsztatów w szczególności obejmujące grupy de faworyzowane w tym innowacyjne</p>	<p>Liczba projektów zrealizowanych w świetlicach</p>	<p>Liczba osób, które w wyniku wsparcia miały możliwość aktywnego spędzenia wolnego czasu</p>		
				Liczba operacji	<p>Liczba osób, które podniosły swoje kompetencje społeczne i uzyskały certyfikat</p> <p>Liczba osób, które w wyniku wsparcia miały możliwość aktywnego spędzenia wolnego czasu</p>		<p>Niskie zainteresowanie społeczności lokalnej uczestnictwem w</p>

<p>edukacyjnych, rekreacyjnych, kulturalnych i sportowych skierowanych do różnych grup społecznych w tym defaworyzowanych, służących integracji i włączeniu społecznemu zgodnie z ich zainteresowaniami</p> <p>Niewystarczający poziom świadomości ekologicznej</p>			<p>działania na rzecz aktywizacji obszary w oparciu o walory LGD</p>				<p>różnego typu propozycjach spędzenia wolnego czasu</p> <p>Brak środków na realizację przedsięwzięć,</p> <p>Brak umiejętności pozyskania środków</p>
<p>Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura służąca zarówno turystom, jak i mieszkańcom: chodniki, zagospodarowanie placów, terenów zielonych, parków, placów zabaw, siłowni plenerowych itp.</p> <p>Niedostatecznie rozbudowana infrastruktura w postaci ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych</p> <p>Niewystarczająca baza</p>		<p>1.2 Poprawa dostępności, jakości i rozwój infrastruktury służącej lokalnej społeczności</p>	<p>Mieszkańcy inwestujący w swój obszar</p>	<p>Liczba zrealizowanych projektów</p>	<p>Liczba imprez, które odbyły się w oparciu o powstałą infrastrukturę</p> <p>Liczba osób korzystających z infrastruktury</p>	<p>Wzrost liczby osób deklarujących zadowolenie z miejsca zamieszkania</p> <p>Wzrost poziomu zaangażowania mieszkańców w</p>	<p>Zaangażowanie JST i organizacji społecznych w budowę i modernizację infrastruktury społecznej,</p> <p>Określony typ beneficjentów, którzy zrealizują przedsięwzięcia na rzecz mieszkańców</p> <p>Wdrożenie</p>

<p>sportowo-rekreacyjna,</p> <p>Niedostateczny stan zagospodarowania dorzeczy rzek Wisły i Świdra pod potrzeby turystyki i rekreacji, niedostateczna ilość zbiorników retencyjnych, rekreacyjnych</p>			<p>Infrastruktura dla mieszkańców obszaru LGD</p>	<p>Liczba nowo wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury dla mieszkańców</p>	<p>Liczba imprez, które odbyły się w oparciu o powstałą infrastrukturę</p> <p>Liczba osób korzystających z infrastruktury</p>	<p>życie okolicy</p>	<p>kampanii informacyjnej dotyczącej naborów wniosków, w tym bezpłatne szkolenia i doradztwo.</p> <p>Brak zainteresowania ze strony beneficjentów aplikacją o środki w ramach konkursu</p>
<p>niewystarczająca ilość lokalnych produktów i usług (zintegrowanych produktów turystycznych) bazujących na lokalnych zasobach społecznych, kulturowych, tradycyjnych, kulinarnych świadczonych przez lokalne organizacje pozarządowe jak i podmioty</p> <p>Niewystarczający poziom dbałości o ochronę dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego</p>		<p>1.3 Walory kulturowe i przyrodnicze dobrem społeczności lokalnej</p>	<p>Ochrona, kultywowanie i rozwój tradycji obszaru LGD oraz ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych</p>	<p>liczba podmiotów działających w sferze kultury, które uzyskały wsparcie</p> <p>Liczba obiektów poddanych pracom renowatorskim, konserwatorsko w wyniku realizacji operacji</p> <p>Liczba zrealizowanych</p>	<p>Liczba osób, do których dotarła informacja o obiektach i wydarzeniach/inicjatywach dotyczących dziedzictwa przyrodniczego, historycznego i kulturowego obszaru LGD</p> <p>Wzrost liczby osób odwiedzających miejsca kultury i tradycji obszaru</p>	<p>Wzrost liczby osób deklarujących zadowolenie z miejsca zamieszkania</p> <p>Wzrost poziomu zaangażowania mieszkańców w życie okolicy</p>	<p>Zaangażowanie JST i organizacji społecznych w ochronę zabytków</p> <p>Określony typ beneficjentów, którzy zrealizują przedsięwzięcia na rzecz mieszkańców</p> <p>Wdrożenie kampanii informacyjnej dotyczącej naborów wniosków, w tym bezpłatne szkolenia i doradztwo.</p> <p>Żywa kultura i tradycja regionu</p>

				operacji	Liczba osób, do których dotarła informacja o obiektach i wydarzeniach/inicjatywach dotyczących dziedzictwa przyrodniczego, historycznego i kulturowego obszaru LGD		
				Wykorzystanie lokalnego dziedzictwa do promocji obszaru			
			Działania informacyjno-konsultacyjne	Liczba działań informacyjno-konsultacyjnych	Liczba osób, do których dotarła informacja o obiektach i wydarzeniach/inicjatywach dotyczących dziedzictwa przyrodniczego, historycznego i kulturowego obszaru LGD		Brak zainteresowania ze strony mieszkańców udziałem
				Liczba wydanych publikacji			
<p>Niezadawalający poziom przepływu informacji</p> <p>niewystarczająca ilość lokalnych produktów i usług (zintegrowanych produktów turystycznych) bazujących na lokalnych zasobach społecznych, kulturowych, tradycyjnych, kulinarnych świadczonych przez lokalne organizacje</p>	<p>2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości wpływający na aktywność gospodarczą obszaru i stymulujący włączenie społeczne grup defaworyzowanych</p>	<p>2.1 Podniesienie aktywności mieszkańców i przedsiębiorców w kierunku rozwoju przedsiębiorczości</p>	<p>Wzrost kompetencji zawodowych lokalnej społeczności a w szczególności grup defaworyzowanych poprzez warsztaty i szkolenia</p>	<p>Liczba warsztatów lub szkoleń</p>	<p>Liczba osób, które podniosły swoje kompetencje zawodowe i uzyskały certyfikat</p>	<p>Wzrost liczby podejmowanych działalności gospodarczych</p>	<p>Organizacja spotkań i promocja działalności LGD za pośrednictwem PUP w Otwocku</p>
			<p>Mój biznes - Utworzenie działalności gospodarczej szansą na lepsze jutro</p>	<p>Liczba utworzonych działalności gospodarczych</p>	<p>Liczba osób, które w wyniku wsparcia doradczego złożyły wnioski o dofinansowanie</p>		<p>Ilość utworzonych miejsc pracy</p>
			<p>Rozwój</p>				<p>Prowadzenie</p>

<p>pozarządowe jak i podmioty</p> <p>Brak instytucji otoczenia biznesu wspierających rozwój przedsiębiorczości</p> <p>Niedostateczna oferta usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych</p> <p>Słabe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii</p> <p>Duży odsetek osób nie posiadających wykształcenia średniego w ogólnej strukturze bezrobotnych,</p> <p>Nasilające się zjawisko bezrobocia długookresowego,</p> <p>Niska przedsiębiorczość z wykorzystaniem nowoczesnych i innowacyjnych rozwiązań</p>			<p>działalności gospodarczej, w tym bazującej na OZE kluczem do sukcesu</p>	<p>Liczba operacji – wspartych przedsiębiorstw</p>		<p>działań aktywizujących, które mają zachęcić do rozwoju przedsiębiorczości</p>
			<p>Promocja oferty inwestycyjnej obszaru i działających na nim przedsiębiorców</p>	<p>Liczba działań promujących przedsiębiorców działających na obszarze</p>	<p>Liczba osób, które podniosły swoje kompetencje zawodowe i uzyskały certyfikat</p> <p>Liczba osób, które w wyniku wsparcia doradczego złożyły wnioski o dofinansowanie</p> <p>Liczba osób korzystających z nowych lub rozszerzonych działalności gospodarczych</p> <p>Liczba utrzymanych miejsc pracy</p>	<p>Niechęć do podejmowania zmian wśród właścicieli gospodarstw rolnych</p> <p>Niska świadomość konieczności inwestowania w OZE</p>
			<p>Działania informacyjno-konsultacyjne</p>	<p>Liczba działań informacyjno-konsultacyjnych</p> <p>Liczba rodzajów wydanych publikacji</p>	<p>Liczba osób, które podniosły swoje kompetencje zawodowe i uzyskały certyfikat</p> <p>Liczba osób, które w wyniku wsparcia doradczego złożyły wnioski o dofinansowanie</p> <p>Liczba osób korzystających z nowych lub rozszerzonych działalności</p>	<p>Trudność w dotarciu do grupy docelowej</p>

Źródło: opracowanie własne

VI. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

Procedury określające sposób oceny i wyboru operacji w ramach naborów ogłaszanych przez LGD „Natura i Kultura” zostały określone w Regulaminie pracy Rady, jak również w dwóch dokumentach wykonawczych:

- Procedurach oceny wniosków, wyboru operacji i ustalenia kwot wsparcia dla projektów konkursowych,
- Procedurach oceny wniosków, wyboru operacji i ustalenia kwot wsparcia dla projektów grantowych.

Projekt Regulaminu Rady, jak również poszczególne elementy procedur były konsultowane na etapie przygotowywania ich zapisów. Konsultacje odbywały się z byłymi jak i obecnymi członkami Rady, z Zarządem Stowarzyszenia oraz koordynatorami z poszczególnych gmin członkowskich. W późniejszym etapie kryteria i procedury konsultowane były z mieszkańcami obszaru za pośrednictwem strony internetowej jak również poprzez wyłożenie dokumentów w biurze stowarzyszenia.

Procedury wyboru i oceny projektów konkursowych jak również projektów grantowych zostały przygotowane w oparciu o wiedzę i doświadczenia zdobyte w realizacji operacji w latach 2007-2013 oraz o wytyczne Rozporządzenia. Zostały one opracowane w celu stworzenia sprawnych mechanizmów oceny i wyboru operacji przez Radę, zgodnych z obowiązującymi przepisami i wytycznymi PROW. Przyjęte procedury wyboru operacji zakładają, w szczególności:

- wybór operacji przez Radę, której skład odpowiada wymogom bezstronności i zapewnienia reprezentacji wszystkich 4 sektorów,
- stosowanie procedur zapewniających utrzymanie zasady parytetów przy każdym głosowaniu nad wyborem operacji – zapewnienie braku dominacji jakiejkolwiek grupy interesów w tym przewagi sektora publicznego. Służyć temu będą takie dokumenty jak: Rejestr wyłączeń oraz Rejestr interesu członków organu decyzyjnego,
- stosowanie procedur gwarantujących wyłączenie członków Rady z oceny operacji w przypadku wystąpienia ich powiązań lub konfliktu interesów z wnioskodawcą zarówno na wniosek członka Rady oraz z uzasadnionych przyczyn na wniosek Przewodniczącego Rady,
- stosowanie przejrzystych, obiektywnych, ogólnie znanych kryteriów ocen wniosków,
- stosowanie ogólnie znanych wzorów dokumentów: wniosków o wybór grantu, Kart oceny operacji,
- umożliwienie wnioskodawcom składanie protestów od decyzji Rady,
- wprowadzono zasady ustalania przez Radę kwot wsparcia poszczególnych operacji,
- stosowanie odpowiednich procedur w przypadku oceny i wyboru operacji dla każdego z etapów oceny.

Kryteria wyboru projektów premiowane przez LGD „Natura i Kultura”

W ramach kryteriów lokalnych LGD „Natura i Kultura” zamierza premiować następujące rozwiązania zaproponowane we wnioskach aplikacyjnych:

- innowacyjność,
- wpływ na poprawę stanu środowiska naturalnego i OZE,
- wpływ i oddziaływanie na zdefiniowane grupy defaworyzowane,
- zaangażowanie środków finansowych (wysokość wkładu własnego wnioskodawcy),
- tworzenie miejsc pracy,
- stopień realizacji celów i wskaźników określonych w Strategii,
- kompletność dokumentacji aplikacyjnej,

W Regulaminie Rady opisano procedurę aktualizacji kryteriów wyboru operacji i sposób ich konsultacji z mieszkańcami. Zmiany będą dokonywane na podstawie wniosków członków składanych do Zarządu LGD a także na podstawie wyników ewaluacji LSR dokonywanych zgodnie z przyjętym planem ewaluacji. Regulamin obejmuje również procedurę ogłaszania naboru wniosków. Niezależnie od Regulaminu pracy Rady opracowano procedurę aktualizacji LSR (załącznik do Regulaminu pracy biura LGD). Na obecnym etapie programowania, LGD „Natura i Kultura” zakłada realizację projektów grantowych i realizację przynajmniej dwóch projektów współpracy, które będą kontynuacją dobrej współpracy z poprzedniego okresu programowania. Z uwagi na zaplanowaną realizację projektów grantowych stworzone zostały procedury, które zawierają szczegółowe informacje co do sposobu ogłaszania i prowadzenia naboru wniosków, oceny, a także realizacji operacji grantowych. Procedury zawierają również wzory dodatkowych dokumentów, które umożliwią beneficjentom właściwy dostęp do informacji.

Procedury wyboru projektów konkursowych i grantowych zostały opracowane przez LGD i załączone do niniejszej strategii jako dokumenty towarzyszące.

VII. Plan działania

Zgodnie z wytycznymi programowymi, LGD „Natura i Kultura” przygotowało Plan działania, który zakłada realizację LSR w trzech etapach :

- Etap I – od drugiej połowy 2016 do końca 2018 roku,
- Etap II – od początku 2019 do końca 2020 roku
- Etap III – od początku 2021 roku do końca 2023 roku.

Podział na poszczególne etapy wynika z wymogów unijnych.

Umożliwiło to wyznaczenie celów pośrednich na 2018 r. oraz monitoring celów końcowych na 2023 r. Etapy wdrożenia LSR będą podobne co do sposobu, sekwencji i intensywności działań, wzajemnie ze sobą powiązanych. Każdy z tych etapów będzie rozpoczynał się realizacją działań szkoleniowych i doradczych umożliwiających przyszłym wnioskodawcom zdobycie wiedzy niezbędnej do przygotowania dobrych wniosków aplikacyjnych. Przewiduje się zwiększoną intensywność w I i II etapie wdrożenia LSR. W kolejnych etapach wydatkowanie środków LGD następować będzie sukcesywnie.

Planuje się osiągnięcie poziomu, co najmniej 30% każdego ze wskaźników produktu, który został przewidziany do realizacji w latach 2016 – 2018. LGD „Natura i Kultura” planuje również wykorzystanie, co najmniej 20% środków finansowych na realizację LSR, w tym 20% środków finansowych na realizację LSR na operacje dedykowane grupom defaworyzowanym i 26,66 % środków finansowych na realizację LSR na utworzenie miejsc pracy. Zwiększone wydatkowanie środków w dwóch ostatnich etapach wynika ze specyfiki działania LGD, gdzie w pierwszej kolejności realizowane będą zintensyfikowane działania aktywizujące i informacyjne LSR. Wzrost wydatkowania środków będzie wprost oddziaływać na wskaźniki LSR. Odsetek projektów rozliczonych powodować będzie poprawę wykonania założonych wskaźników zarówno na poziomie przedsięwzięć jak i celów szczegółowych.

Dokładny przebieg podejmowanych działań, jak również stan osiągania wskaźników realizacji LSR, został przedstawiony w tabeli stanowiącej załącznik do LSR.

VIII. Budżet LSR

W ramach przygotowania LSR „Natura i Kultura” określono planowany budżet na poszczególne zakresy wsparcia tj. realizację Lokalnej Strategii Rozwoju, współpracę, koszty bieżące i aktywizację. Kwoty wsparcia finansowego, zaplanowane w budżecie LSR, zostały ustalone zgodnie wytycznymi programowymi.

Wsparcie zaplanowane w ramach strategii na poddziałanie 19.2 Realizacja LSR, zgodnie z liczbą ludności zamieszkującej obszar objęty lokalną strategią rozwoju wynosi 9.000.000,00 zł

Wsparcie zaplanowane na poddziałanie 19.3 Współpraca, wynosi 180.000,00 zł i stanowi równowartość 2% kwoty przewidzianej na poddziałanie 19.2. W przypadku zaistnienia możliwości, LGD „Natura i Kultura” ubiegała się będzie o zwiększenie limitu środków do wysokości 5% poddziałania 9.2.

Wsparcie zaplanowane na działanie Funkcjonowanie i aktywizacja, wynosi 2.050.000,00 zł

Tabela nr 13. Budżet LGD

Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe					
	PROW	RPO WM		PO RYBY	Fundusz wiodący	Razem EFSI
		EFS	EFRR			
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	9.000.000,00 zł	-	-	-		-
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	180.000,00 zł			-		-
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	1.850.000,00	-	-	-	1.850.000,00	-

Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	200.000,00 zł	-	-	-	200.000,00 zł	-
Razem	11.230.000,00	-	-	-	2.050.000,00	-

Podział środków w ramach poddziałania 19.2

Zgodnie z wymogami PROW 2014- 2020, 50% budżetu LSR przeznaczanego na realizację poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” w ramach PROW przeznaczone jest na przedsięwzięcia związane z tworzeniem lub utrzymaniem miejsc pracy.

Tabela nr 14. Plan finansowy - Działania 19.2

	Wkład EFRROW	Budżet państwa	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych	RAZEM
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	3.346.938,00	1.913.062,00	X	5.260.000,00
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	2.379.762,00	X	1.360.238,00	3.740.000,00
Razem	5.726.700,00	1.913.062,00	1.360.238,00	9.000.000,00

Zgodnie z art. 59 ust. 2 rozporządzenia nr 1305/2013 wkład EFRROW oblicza się na podstawie kwoty kwalifikowalnych wydatków publicznych. Jednocześnie w przypadku podmiotów sektora finansów publicznych poziom pomocy finansowej z EFRROW wynosi maksymalnie 63,63% kosztów kwalifikowalnych, a wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości co najmniej 36,37% kosztów kwalifikowalnych projektu, pochodzi ze środków własnych beneficjenta.

Tabela nr 15. Wykaz zgodności LSR z celami PROW

PROW na lata 2014-2020 EFRROW realizujący RLKS	Cele opisane w LSR			
	Cel ogólny nr 1 <i>Aktywna i zintegrowana lokalna społeczność podejmująca na swoim terenie inicjatywy oparte na wykorzystaniu zasobów lokalnych, w tym bogatego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego</i>			Cel ogólny nr 2 <i>Rozwój lokalnej przedsiębiorczości wpływający na aktywność gospodarczą obszaru i stymulujący włączenie społeczne grup defaworyzowanych</i>
	Cele szczegółowe			
<i>Spoleczność obszaru LGD Natura i Kultura rozwijająca inicjatywy społeczne</i>	<i>Poprawa dostępności, jakości i rozwój infrastruktury służącej lokalnej społeczności</i>	<i>Walory kulturowe i przyrodnicze dobrem społeczności lokalnej</i>	<i>Podniesienie aktywności mieszkańców i przedsiębiorców w kierunku rozwoju przedsiębiorczości</i>	
6B – Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich	X	X	X	X

3A – Poprawa konkurencyjności głównych producentów w drodze lepszego ich zintegrowanie z łańcuchem rolno spożywczym przez systemy zapewnienia jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy i organizacje producentów i organizacje międzybranżowe				X
6A - Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy				X
6C - Zwiększanie dostępności technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) na obszarach wiejskich oraz podnoszenie poziomu korzystania z nich i poprawianie ich jakości	X	X	X	

Źródło: opracowanie własne

IX. Plan komunikacji ze społecznością lokalną

Celem stworzenia Planu komunikacji ze społecznością lokalną jest podjęcie działań informacyjno-promocyjnych o Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Natura i Kultura”, a przez to wspieranie realizacji celów określonych w LSR poprzez zachęcenie beneficjentów, potencjalnych beneficjentów oraz mieszkańców obszaru LGD do korzystania ze środków Unii Europejskiej, w tym szczególnie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Poprzez dostarczenie informacji niezbędnych w procesie ubiegania się o środki unijne, motywowanie projektodawców i edukowanie w obszarze właściwej realizacji projektów oraz upowszechnianie efektów wykorzystania Funduszy Europejskich na obszarze LGD, budowany będzie partycypacyjny charakter LSR.

Komunikacja, wymiana informacji, przepływ komunikatów w procesie tworzenia i wdrażania lokalnej strategii rozwoju, są nieodzownym warunkiem w osiąganiu założonych efektów. Głównym warunkiem w planowaniu skutecznej komunikacji na linii społeczność lokalna a Lokalna Grupa Działania, co zapewnia jej obustronność. Takie podejście pozwala na pozyskiwanie informacji zwrotnej i służy transparentności działań LGD, co jest niezwykle ważne w budowaniu zaufania do LGD, która w swej działalności korzysta ze środków publicznych.

Plan komunikacji z lokalną społecznością na lata 2016-2023 to dokument określający reguły prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych przez Lokalną Grupę Działania „Natura i Kultura” w odniesieniu do środków pomocowych Unii Europejskiej, dostępnych w związku z realizacją Lokalnej Strategii Rozwoju.

Prace nad Planem komunikacji miały charakter partycypacyjny. Do udziału nad opracowaniem zaproszono mieszkańców obszaru. Dokument tworzony był oddolnie z zastosowaniem zasady rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. W celu odzwierciedlenia oczekiwań mieszkańców obszaru zastosowano w trakcie prac nad planem komunikacji szereg narzędzi partycypacyjnych. Zebrane uwagi poddane zostały analizie przez Zespół ds. opracowania strategii. W stworzeniu dokumentu wykorzystano również doświadczenia z poprzedniego okresu programowania na lata 2007-2013, które zostały zawarte w dokumencie dotyczącym badania ewaluacyjnego wdrażanej Lokalnej Strategii Rozwoju „Natura i Kultura” na lata 2007-2013.

U podstaw planu komunikacji leży przekonanie, że dobra komunikacja jest konieczna, aby sprawnie i dobrze zrealizować zadania wynikające z Umowy Ramowej dotyczącej LSR. Komunikacja pomaga w wykorzystaniu środków europejskich dla rozwoju obszaru działania LGD: wskazuje możliwości, wspiera realizację projektów, a także pokazuje ich efekty.

IX.1 Główne cele działań komunikacyjnych wynikające z przeprowadzonej analizy potrzeb/problemów komunikacyjnych

Lokalna Grupa Działania „Natura i Kultura” przeprowadziła szereg działań konsultacyjnych mających na celu zidentyfikowanie problemów i potrzeb komunikacyjnych społeczności lokalnej z obszaru wdrażania LSR. Wśród zastosowanych metod, wymienić należy:

- badania ankietowe,
- wywiady indywidualne,
- wywiady grupowe,
- ankiety Internetowe,
- burza mózgów,
- konsultacje społeczne w każdej z gmin będącej członkiem LGD,

Dodatkowo analizie poddane zostały dotychczas stosowane metody i techniki komunikacji LGD z otoczeniem na podstawie danych zastanych gromadzonych przez LGD oraz zewnętrznych źródeł, gdzie publikowane były ogłoszenia LGD „Natura i Kultura”. W ramach przeprowadzonych konsultacji i analiz, do najważniejszych wniosków zaliczyć należy:

- Ponad 70% respondentów słyszało o LGD „Natura i Kultura”, co świadczy o dużej rozpoznawalności Stowarzyszenia,
- Pracownicy LGD mają duże doświadczenie w prowadzeniu działań komunikacyjnych, o czym świadczą liczne i różnicowane działania w minionym okresie programowania,
- Najbardziej skutecznymi formami komunikacji z mieszkańcami obszaru są spotkania bezpośrednie, na festynach i innych wydarzeniach, ulotki i foldery
- Ważną rolę w komunikacji z mieszkańcami stanowią lokalni liderzy społeczni,
- Należy zwrócić szczególną uwagę na działania w Internecie, gdyż ludzie uważają ten kanał za przyszłościowy i ważny dla mieszkańców
- Należy podjąć działania mające na celu dotarcie z informacjami o działalności LGD do grupy defaworyzowanej (osoby defaworyzowane ze względu na sytuację na rynku pracy)
- Oprócz działań komunikacyjnych skierowanych do ogółu mieszkańców obszaru LGD, należy zwrócić szczególną uwagę na grupę przedsiębiorców oraz NGO’s i lokalnych liderów społecznych.

W związku z tak postawionymi wnioskami, głównym celem strategicznym w Planie komunikacji ze społecznością lokalną, który został opracowany przez Lokalną Grupę Działania „Natura i Kultura” jest zbudowanie spójnego i pozytywnego wizerunku LGD, będącej realizatorem Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2016-2023 i w ramach podejścia LEADER. Podejmowane w ramach realizacji planu komunikacji działania mają wzbudzić zainteresowanie oraz zachęcić potencjalnych Beneficjentów do aplikowania o środki, zwiększając przez to liczbę zrealizowanych inwestycji, a przez to wzmacniając konkurencyjność i atrakcyjność Lokalnej Grupy Działania „Natura i Kultura”.

Celem działań zapisanych w planie komunikacji jest ponadto utrwalenie i pogłębienie akceptacji i przychylności mieszkańców obszaru Lokalnej Grupy Działania dla istnienia samych funduszy oraz skutków ich działania w gminach.

Cel ogólny działań informacyjno-promocyjnych realizowany jest poprzez wszystkie siedem gmin wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania. Istotnym zadaniem postawionym w celach działań promocyjnych i informacyjnych jest przybliżanie idei przedsięwzięć określonych w LSR i aktywizowanie społeczności lokalnych do włączenia się w realizację LSR poprzez aktywne uczestnictwo w proponowanych przedsięwzięciach. Działania komunikacyjne prowadzone są poprzez zastosowanie odpowiednich metod i narzędzi komunikacji dobranych stosownie do określonych grup docelowych.

Cel ogólny działań informacyjno – promocyjnych jest realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- bieżące informowanie o wszystkich zmianach w LSR, a także konsultowanie konieczności wprowadzania zmian,
- wsparcie potencjalnych beneficjentów w zakresie doskonalenia umiejętności przygotowania wniosków aplikacyjnych i pozyskiwania środków finansowych z Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- działania edukacyjne dla określonych grup docelowych włączonych w proces wdrażania LSR,
- popularyzowanie i promocja efektów realizacji projektów,
- informowanie i wsparcie beneficjentów przez profesjonalną informację i pomoc w rozliczaniu projektów,
- budowanie pozytywnego wizerunku Lokalnej Grupy Działania wśród mieszkańców obszaru poprzez informowanie ich o możliwościach dofinansowania oraz o już zrealizowanych w ramach Strategii projektach i bezpośrednich korzyściach wynikających z ich realizacji,

- zwiększenie poziomu świadomości i wiedzy mieszkańców na temat korzyści z członkostwa w Unii Europejskiej dla gmin obszaru LGD, uzyskiwanych dzięki napływowi Funduszy Europejskich,
- Stworzenie spójnego, przejrzystego, jednolitego i pozytywnego wizerunku LSR.
- Wzrost świadomości mieszkańców LGD „Natura i Kultura” na temat założeń LSR.
- Informowanie i uzyskiwanie informacji zwrotnej o stanie realizacji LSR w tym o stopniu osiągania celów, wskaźników oraz wykorzystania środków w poszczególnych programach.
- Informowanie potencjalnych wnioskodawców o zasadach, typach operacji i kryteriach udzielania wsparcia z budżetu LSR.
- Uzyskanie informacji zwrotnej na temat oceny jakości pomocy i działań świadczonych przez LGD pod kątem konieczności przeprowadzenia ewentualnych korekt w tym zakresie.
- Szerokie włączenie mieszkańców reprezentujących różne sektory i grupy interesów w proces wdrażania oraz monitoringu i ewaluacji LSR
- Szczegółne uwzględnienie grupy defaworyzowanej w zakresie informowania i uzyskiwania informacji zwrotnej nt. wdrażania LSR i realizowanych projektów

Powyższe cele zostaną osiągnięte poprzez intensywne, różnorodne i długofalowe działania informacyjno-promocyjne, których ważnym elementem będą kampanie:

- promocyjne skierowane za pośrednictwem lokalnych mediów (prasy lokalnej), do ogółu społeczeństwa oraz dotychczasowych i potencjalnych beneficjentów konkursów ogłaszanych przez LGD „Natura i Kultura”,
- informacyjne – adresowane do konkretnych grup potencjalnych Beneficjentów, uprawnionych do korzystania ze środków Unii Europejskiej, w ramach naborów wniosków realizowanych przez LGD.

IX.1.1 Działania komunikacyjne oraz odpowiadające im środki przekazu

Spośród wielu sposobów i metod dotarcia do społeczności lokalnej w ramach wdrażania Planu komunikacji LGD „Natura i Kultura” skupiono się na następujących działaniach informacyjno-promocyjnych:

Kampanie informacyjne, kierowane do ogółu społeczności lokalnej, a wśród niej potencjalnych beneficjentów. Celem kampanii będzie szeroka informacja i promocja samej LSR, zaplanowanych w niej przedsięwzięć i kryteriów oceny wniosków aplikacyjnych. W kampaniach zostaną wykorzystane przede wszystkim środki masowego przekazu oraz spotkania bezpośrednie.

Materiały informacyjne promocyjne i szkoleniowe (w formie drukowanej i elektronicznej) – będą wykorzystane częściowo w kampanii informacyjnej, a częściowo w realizowanych programach edukacyjnych. W ramach działań komunikacyjnych podejmowane będą również starania publikacji ogłoszeń/artkułów w mediach lokalnych i ponadlokalnych. Dodatkowo, LGD będzie wydawał foldery, broszury itp. służące rozpowszechnianiu informacji nt. LSR 2014-2020 oraz LGD.

Seminaria, konferencje, spotkania informacyjno-konsultacyjne będą zastosowane głównie celem informacji i wsparcia potencjalnych beneficjentów w postaci informacji i doradztwa merytorycznego.

Okazjonalne imprezy masowe – organizowane przez LGD w partnerstwie z podmiotami gospodarczymi, społecznymi i publicznymi oraz uczestnictwo LGD w tego typu imprezach organizowanych przez inne podmioty gospodarcze lub społeczne.

Portale internetowe biura LGD oraz podmiotów wchodzących w skład LGD, a także portale społecznościowe. Ten środek komunikacji będzie służył do prezentacji wszystkich dokumentów związanych z wdrażaniem LSR, a także do bieżącego informowania, np. o terminach naboru wniosków, planowanych konkursach; rodzajach i wysokości wsparcia projektów, etc. Wszystkie informacje udostępniane na portalach internetowych będą miały formę przejrzystą i zrozumiałą dla każdego potencjalnego beneficjenta. Będą także zawierać adresy kontaktowe do osób odpowiedzialnych za wdrażanie LSR, a wiele z nich będzie miało formę interaktywną w postaci możliwości komentowania i wyrażania swoich opinii, co w dużym stopniu stanowi element innowacyjny.

Badania satysfakcji – badanie satysfakcji odbywać się będzie poprzez uzupełnianie formularzy/ankiet przez beneficjentów (uczestników) wybranych wydarzeń.

Doradztwo indywidualne – prowadzone w biurze LGD doradztwo przez pracowników LGD będzie formą indywidualnych konsultacji spraw związanych z LGD i LSR

Doradztwo grupowe – organizowane spotkania dotyczące możliwości włączenia się we wdrażanie LSR, realizowanie operacji w ramach LSR i innych projektów, poza Leaderem.

Warsztaty tematyczne – organizowane przez LGD warsztaty dotyczyć będą precyzyjnie zaplanowanych obszarów działalności zdefiniowanych grup docelowych

Punkty konsultacyjne –w ramach udziału w różnych wydarzeniach organizowanych na terenie działania, LGD będzie organizował punkty konsultacyjne/stoiska informacyjne. Będzie to uzupełnienie działalności informacyjnej i doradczej organizowanej w biurze.

W odniesieniu do komunikacji wewnętrznej ustalono, iż komunikację tę definiują podstawowe dokumenty pracy biura (np. zakresy czynności, umowy cywilnoprawne, regulamin pracy biura) i działalności organów LGD, które zapewnią prawidłowość procesu komunikowania, w tym także prowadzenie odpowiedniej dokumentacji związanej z procesem, jego monitorowaniem i ewaluacją działań komunikacyjnych.

IX.2 Główni adresaci działań komunikacyjnych (grupy docelowe)

Grupy docelowe, do których kierowane będą poszczególne działania komunikacyjne wynikają z przeprowadzonej diagnozy obszaru i oparte są na licznych konsultacjach prowadzonych na poszczególnych etapach tworzenia Lokalnej Strategii Rozwoju, w tym na celach ogólnych i szczegółowych. Wśród grup docelowych, do których kierowany będzie przekaz informacyjny prowadzony przez Lokalną Grupę Działania należy wymienić:

- społeczność lokalną wraz z wchodzącymi w jej skład grupami społecznymi oraz zdiagnozowanymi grupami defaworyzowanymi;
- faktyczni i potencjalni beneficjenci, w tym m.in. przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego
- partnerzy społeczni i gospodarczy, w tym podmioty i organizacje oraz media

GLÓWNI ADRESACI DZIAŁAŃ KOMUNIKACYJNYCH:

Beneficjenci (faktyczni i potencjalni)

To grupa odbiorców bezpośrednio zaangażowany w realizację LSR oraz wprowadzanie ewentualnych zmian. Są to osoby i organizacje ubiegające się lub mogące się ubiegać o współfinansowanie operacji.

Potrzeby komunikacyjne tej grupy odbiorców koncentrować się będą w obszarze kwestii ściśle merytorycznych, związanych bezpośrednio z realizowaną operacją. To grupa odbiorców, którą należy motywować do promowania własnej operacji. Potencjalni beneficjenci wymagają motywacji do podjęcia konkretnych działań. Aktywnie poszukują rozwiązań. Komunikat powinien być dostosowany do potrzeb/oczekiwań potencjalnego beneficjenta. Powinien wskazywać nowe możliwości stwarzane przez środki zewnętrzne, dać szansę i przekonać o korzyściach wynikających z pozyskania wsparcia.

Do grupy tej zaliczyć można:

- ✓ jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- ✓ jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego,
- ✓ organizacje pozarządowe,
- ✓ instytucje oświatowe,
- ✓ instytucje kultury,
- ✓ przedsiębiorstwa,
- ✓ instytucje otoczenia biznesu,
- ✓ kościoły i związki wyznaniowe
- ✓ organizacje rolników,

Sposób dotarcia do powyższej grupy odbiorców:

- ✓ zapewnienie dostępu do dokumentacji, wytycznych, rozporządzeń i innych aktów określających warunki uzyskania wsparcia.
- ✓ stałe informowanie i umieszczanie komunikatów o konkursach a stronie internetowej LGD, stronach gmin wchodzących w skład LGD oraz portalach społecznościowych,
- ✓ organizacja specjalistycznych szkoleń, warsztatów, spotkań gwarantujących przygotowanie do prawidłowej realizacji projektów.
- ✓ zapewnienie możliwości konsultacji z pracownikiem Biura LGD „Natura i Kultura” na każdym etapie realizacji projektów,

Uczestnicy operacji (faktyczni i potencjalni)

To osoby aktywnie uczestniczące w operacjach, wśród których szczególne znaczenie mają członkowie grup społecznych stojących przed wyzwaniem/problemami mogącymi ograniczać ich udział w życiu społecznym i gospodarczym; osoby te mogą skorzystać lub korzystają z efektów operacji realizowanych przez liderów zmian.

Komunikaty do faktycznych i potencjalnych uczestników projektów powinny obudzić w nich zainteresowanie możliwościami zmian dzięki środkom przewidzianym w LSR oraz przekonać o ich dostępności. Komunikaty powinny wskazywać szanse jakie niesie wsparcie środków przewidzianych w LSR i zawierać przykłady efektywnych rozwiązań zarówno na poziomie organizacji jak i członków określonych społeczności. Przy budowaniu komunikatów należy pamiętać o ich personalizacji, powinny zawierać informacje dotyczące rzeczywistej potrzeby potencjalnego uczestnika operacji. Uczestnicy operacji, to członkowie różnych społeczności, którzy dzięki korzystaniu z operacji realizowanej przez beneficjenta/lidera zmian już uczestniczą w jego realizacji i korzystają z jego efektów.

Grupa ta, oczekuje również wsparcia merytorycznego w rozwiązywaniu bieżących problemów, najczęściej dotyczących ich samych, ich sytuacji społecznej lub zawodowej. Istotnym oczekiwaniem członków grupy jest chęć wykorzystania ich wiedzy i zdobytych doświadczeń, po realizacji operacji. Komunikaty powinny zawierać wskazania dotyczące np. szans rynkowych, jakie przed nimi stoją dzięki zrealizowanej operacji, której uczestnikami byli lub są.

Do grupy tej zaliczyć można:

- ✓ uczestnikami operacji w różnym stopniu są pracownicy wszystkich instytucji, organizacji i przedsiębiorstw wymienionych w segmencie dot. beneficjentów,
- ✓ dzieci i młodzież oraz osoby wychowujące małe dzieci lub dzieci niepełnosprawne,
- ✓ osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,
- ✓ osoby bezrobotne i zagrożone bezrobociem,
- ✓ osoby powyżej 50. roku życia i osoby o niskich kwalifikacjach,
- ✓ osoby zależne, w tym starsze i niepełnosprawne,

W stosunku do grup wykluczonych, defaworyzowanych ze względu na dostęp do rynku pracy zamierza się zastosować następujące działania komunikacyjne:

- ✓ informacja na stronie www,
- ✓ informacja w siedzibie Powiatowego Urzędu Pracy w Otwocku,
- ✓ informacja na gminnych spotkaniach organizacji pozarządowych, gminnych spotkaniach z sołtysami,
- ✓ szkolenia dedykowane osobom z grupy defaworyzowanej,
- ✓ doradztwo indywidualne pracownika Biura LGD,

W stosunku do grup defaworyzowanych ze względu na niepełnosprawność zamierza się zastosować następujące działania:

- ✓ Przewidywanie potrzeb osób z różnymi niepełnosprawnościami i uwzględnianie ich na etapie planowania danego działania informacyjnego, promocyjnego lub edukacyjnego;
- ✓ Uzupełnienie standardowego sposobu komunikacji o dodatkowe środki, które pomogą osobom z różnymi niepełnosprawnościami w odbiorze komunikatu;
- ✓ Dopasowanie zastosowanych środków oraz kontekstu komunikacji do różnych rodzajów niepełnosprawności.

Odbiorcy rezultatów

To wszyscy mieszkańcy obszaru działania LGD „Natura i Kultura”, a także turyści i inwestorzy jako osoby korzystające bezpośrednio i pośrednio z efektów operacji zrealizowanych z udziałem środków przewidzianych w LSR.

Do szeroko rozumianej opinii publicznej (mieszkańców obszaru działania LGD) powinny być kierowane komunikaty kształtujące obraz korzyści wynikających z efektywnego wykorzystania środków przewidzianych w LSR. Przekaz komunikacyjny musi kreować ogólne zainteresowanie społeczeństwa szansą, jaką jest wykorzystanie wsparcia funduszy unijnych.

Do grupy odbiorców zaliczyć można przedstawicieli wcześniej wymienionych grup docelowych programu oraz szeroko rozumiane społeczeństwo (mieszkańców obszaru działania LGD). Nie są to grupy rozłączne. Jedna osoba może być liderem zmian w jednej dziedzinie, w innej uczestniczyć w projektach. Równocześnie wszyscy należymy do szeroko pojmowanej opinii publicznej.

Działania komunikacyjne adresowane będą do:

- ✓ mediów,
- ✓ partnerów społecznych i gospodarczych,
- ✓ instytucji zaangażowanych we wdrażanie LSR,
- ✓ decydentów i liderów,
- ✓ środowisk opiniotwórczych (artyści, kościoły i związki wyznaniowe, sportowcy, branża reklamowa itp.).

IX.3 Zakładane wskaźniki realizacji działań komunikacyjnych

Cele główne strategii komunikacji wpisują się w cel strategiczny – nadrzędny, ale uwzględniają przede wszystkim cele ogólne LSR i realizacji tych celów podporządkowane są działania komunikacyjne. W przypadku LGD „Natura i Kultura”, działania komunikacyjne związane będą ściśle z dwoma celami ogólnymi.

Plan komunikacyjny w odniesieniu do poszczególnych celów ogólnych, zapisanych w LSR, przedstawia się następująco:

CEL OGÓLNY NR 1:

Aktywna i zintegrowana lokalna społeczność podejmująca na swoim terenie inicjatywy oparte na wykorzystaniu zasobów lokalnych, w tym bogatego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego

Cel komunikacyjny:

Doskonalenie kapitału społecznego, budowanie świadomości tożsamości lokalnej, poszerzenie świadomości społeczności lokalnej o walorach turystycznych obszaru i aktywizacja społeczności lokalnej poprzez edukację, podejmowanie wspólnych przedsięwzięć przez określone grupy społeczne, animację społeczną, podnoszenie poziomu umiejętności w aplikowaniu środków finansowych z programu LEADER, a także zwiększenia promocji obszaru.

Grupa docelowa

Grupą docelową działań komunikacyjnych w ramach celu ogólnego nr 1 będą:

- ✓ sformalizowane grupy,
- ✓ organizacje pozarządowe,
- ✓ jednostki samorządu terytorialnego/ podmioty sektora finansów publicznych,
- ✓ zdefiniowane grupy osób defaworyzowanych (osoby bezrobotne lub zagrożone bezrobociem, osoby 50+, dzieci i młodzież do 26 roku życia, niepełnosprawni),
- ✓ wytwórcy produktów lokalnych,
- ✓ podmioty gospodarcze zajmujące się produkcją lokalną i usługową,
- ✓ potencjalni inwestorzy w obiekty historyczne celem ich restauracji i udostępnienia społeczności lokalnej i turystom.

Środki komunikacji

W realizacji celu nr 1 wykorzystane zostaną następujące środki komunikacji:

- ✓ kampanie informacyjne i promocyjne za pośrednictwem środków masowego przekazu
- ✓ informacja publiczna,
- ✓ szkolenia, warsztaty tematyczne,
- ✓ imprezy promocyjne,
- ✓ wydarzenia artystyczne promujące lokalne dziedzictwo,
- ✓ animacja różnych grup społecznych, w tym defaworyzowanych,
- ✓ porady indywidualne,
- ✓ materiały promocyjne (wydawnictwa, gadżety)

Efekty działań komunikacyjnych:

EFEKTY MIĘKKIE:

- ✓ aktywizacja społeczności lokalnej w podejmowaniu przedsięwzięć dla dobra ogółu;
- ✓ zwiększenie współpracy i integracji społeczności lokalnych,
- ✓ włączenie społeczne grup defaworyzowanych;
- ✓ korzystne zmiany w postawach obywatelskich;
- ✓ wyższa wartość kapitału społecznego;
- ✓ zwiększona oferta zajęć w obiektach publicznych;
- ✓ zwiększenie umiejętności przygotowania wniosków aplikacyjnych;
- ✓ organizacja wydarzeń turystycznych, krajoznawczych; imprez markowych,

- ✓ promocja obszaru;
- ✓ zwiększenie wartości kapitału społecznego,
- ✓ korzystne zmiany w postawach obywatelskich.

EFEKTY TWARDE:

- ✓ pełne wykorzystanie obiektów publicznych;
- ✓ podniesienie wiedzy u osób prowadzących świetlice i stworzenie możliwości do ich zatrudnienia do prowadzenia zajęć w tych obiektach;
- ✓ zwiększenie liczby podmiotów zaangażowanych w tworzenie produktów i usług lokalnych;
- ✓ organizacja wspólnych przedsięwzięć związanych z turystyką;
- ✓ utworzone miejsca pracy w sektorze turystycznym,
- ✓ rozwój usług turystycznych;

CEL OGÓLNY NR 2

Rozwój lokalnej przedsiębiorczości wpływający na aktywność gospodarczą obszaru i stymulujący włączenie społeczne grup defaworyzowanych

Cel komunikacyjny:

Podniesienie świadomości społecznej dotyczącej znaczenia przedsiębiorczości w rozwoju gospodarczym obszaru i sprzyjającemu procesom włączenia społecznego

Grupa docelowa

Grupą docelową w ramach celu nr 2 będą:

- ✓ istniejący przedsiębiorcy,
- ✓ potencjalni przedsiębiorcy,
- ✓ grupy osób defaworyzowanych,
- ✓ rolnicy zamierzający otworzyć działalność gospodarczą.

Środki komunikacji

W realizacji celu nr 2 wykorzystane zostaną następujące środki komunikacji:

- ✓ kampanie informacyjne za pośrednictwem środków masowego przekazu,
- ✓ informacja publiczna,
- ✓ szkolenia,
- ✓ seminaria, konferencje,
- ✓ warsztaty tematyczne,
- ✓ spotkania bezpośrednie,
- ✓ porady indywidualne.

Efekty działań komunikacyjnych

EFEKTY MIĘKKIE:

- ✓ aktywizacja społeczności lokalnej w podejmowaniu przedsięwzięć;
- ✓ zwiększenie umiejętności przygotowania wniosków aplikacyjnych;
- ✓ zwiększenie współpracy i integracji społeczności lokalnych,
- ✓ włączenie społeczne grup defaworyzowanych;

EFEKTY TWARDE:

- ✓ wzrost liczby przedsięwzięć gospodarczych, w tym również w branży turystycznej;
- ✓ rozwój już istniejących przedsiębiorstw;
- ✓ zwiększenie poziomu zatrudnienia;

Konsultacje społeczne wykazały, iż najbardziej skuteczne w komunikacji ze społecznością lokalną okazały się metody w postaci różnego rodzaju kontakty bezpośrednie oraz ogłoszenia za pośrednictwem stron internetowych i innych mediów elektronicznych. Skutecznym działaniem w opinii badanych są bezpośrednie kontakty z organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami jak i społecznością lokalną na

spotkaniach i szkoleniach. Dobre rezultaty przyniosą prowadzone przez LGD kampanie informacyjne i promocyjne, angażujące różne środki przekazu.

Zamierza się wykorzystać również innowacyjne metody promocji i dotarcia do społeczności lokalnej takie jak mobilne zakładki, wizyty studyjne.

Szczegółowy plan komunikacji wraz z planowanymi efektami w procesie realizacji LSR 2014-2020 dla LGD „Natura i Kultura” znajduje się w załączniku do LSR.

IX.4 Analiza efektywności zastosowanych działań komunikacyjnych i środków przekazu

Plan komunikacji zakłada pewne cele, jakie dzięki niemu mają zostać osiągnięte. Celom tym podporządkowane są działania i odpowiednio dobrane środki przekazu.

Stosowane działania komunikacyjne oraz wykorzystywane w tym celu środki przekazu, podlegać będą cyklicznym badaniom efektów, jakie przynoszą i porównywaniu ich z zakładanymi efektami. Jeśli w wyniku monitoringu lub ewaluacji stwierdzi się, iż któreś z działań komunikacyjnych nie przynosi pożądanych efektów, zostanie zastosowany plan naprawczy. Plan ten polegać będzie na modyfikacji dotychczasowych praktyk komunikacyjnych i ich udoskonaleniu lub wprowadzeniu innych, które w ocenie LGD będą bardziej odpowiednie w drodze do celu.

Wraz z procesem monitorowania i ewaluacji realizacji planu komunikacji zaplanowano równoległe działania mające na celu bieżącą ocenę realizacji LSR. Informacje uzyskane dzięki tym działaniom, w przypadkach problemów z wdrażaniem poszczególnych operacji, (np. z uwagi na brak akceptacji społecznej) mogą stać się podstawą wdrożenia programu naprawczego. Zasadnicze zmiany, które wynikną z realizacji procesu komunikacji ze społecznością lokalną będą konsultowane z tą społecznością, przy użyciu takich narzędzi jak portal internetowy, społecznościowy jak i spotkań bezpośrednich z zainteresowanymi grupami.

Analiza efektywności zastosowanych działań komunikacyjnych i środków przekazu będzie prowadzona poprzez:

- Bieżącą analizę liczby uczestników/odbiorców poszczególnych działań. Zebranie poszczególnych danych z prowadzonych działań będzie odbywało się na podstawie zbieranych przez pracowników LGD informacji (listy uczestników, ankiety satysfakcji, uczestnictwo w wydarzeniach) oraz za pomocą specjalnych pomiarów (liczba odwiedzających stronę, liczba odbiorców danego medium). Dzięki bieżącemu kontrolowaniu tego ilu było odbiorców/uczestników danego działania komunikacyjnego i stosowanego środka przekazu, możliwe będzie szybkie reagowanie przez pracowników LGD i Zarząd w celu poprawy jakości realizowanych działań, zmiany realizowanych działań lub rezygnacji z realizowanych w danym zakresie działań. Zakłada się prowadzenie cyklicznych podsumowań, w których zbierane dane będą stanowiły podstawę do wydania opinii na temat skuteczności i efektywności działań. Podejmowane działania będą ponadto prowadzone zgodnie z założeniami planu monitoringu opisanego w oddzielnym rozdziale.
- Ewaluację prowadzoną w trakcie wdrażania (ewaluacja on-going) – dzięki przeprowadzonej ewaluacji możliwe będzie zebranie dodatkowych danych dotyczących działalności komunikacyjnej LGD. Zebranie danych po dwóch latach działalności pozwoli na szerokie spojrzenie podejmowane działania pod kątem podstawowych kryteriów ewaluacji.

Ocena realizacji poszczególnych działań będzie dokonywana w oparciu o wskaźniki szczegółowo opisane w Planie Komunikacji. Wyniki działań realizowanych w ramach planu komunikacji będą upubliczniane za pomocą internetowych środków przekazu. Raporty i zestawienia będą na bieżąco pojawiały się na stronie internetowej LGD jak również na stronach poszczególnych gmin. Na stronach gmin zamieszczany będzie komunikaty odsyłające odbiorców do strony LGD.

IX.4 Opis wniosków/opinii zebranych podczas działań komunikacyjnych, sposobu ich wykorzystania w procesie realizacji LSR

Lokalna Grupa Działania „Natura i Kultura” będzie podejmowała następujące działania z zakresu pozyskania informacji o funkcjonowaniu LGD i realizacji LSR (są one spójne z opisem znajdującym się w Rozdziale II. Partycypacyjny charakter LSR oraz Rozdziałem XII. Monitoring i ewaluacja):

- Prowadzenie konsultacji społecznych, warsztatów oraz grupowego doradztwa,
- Prowadzenie badań społecznych z zastosowaniem kwestionariuszy ankiet, wywiadów FGI i IDI, w tym ankiet oceniających wybrane przedsięwzięcia funkcjonowania LGD i realizacji LSR (w tym podczas spotkań informacyjnych o zasadach realizacji LSR),
- Prowadzenie punktu konsultacyjnego w biurze LGD,

- Możliwość kontaktu z pracownikami LGD bezpośrednio, telefonicznie, Internetowo,
- Organizację i uczestnictwo w imprezach wraz z punktem informacji o LGD i LSR,
- Prowadzenie ankiet internetowych,
- Prowadzenie monitoringu oraz ewaluacji zgodnie z opisanym schematem w Rozdziale XII.

Pozyskiwane w ten sposób informacje będą poddawane analizie przez pracowników biura, Zarząd, Komisję Rewizyjną, a w określonych przypadkach (np. kiedy ocenie będą poddawane organy LGD i/lub pracownicy biura) ekspertów zewnętrznych, którzy będą przedstawiali wnioski wskazujące konieczność wprowadzenia zmian, aktualizacji.

W przypadku wykrycia sytuacji problemowej po zapoznaniu się z przedstawioną analizą przygotowaną przez odpowiedni podmiot (pracowników lub ekspertów zewnętrznych) lub mieszkańców, jeśli będą miały miejsce skargi bezpośrednie, będzie podejmował kroki naprawcze zgodnie ze schematem zarządzania sytuacją kryzysową:

- Rozpoznanie problemu,
- Rozpoznanie przyczyn problemu ,
- Wprowadzenie niezbędnych zmian/aktualizacji w celu rozwiązania przyczyn problemu,
- Publikowanie informacji na temat prowadzonego postępowania m.in. na stronie Internetowej LGD.

Ważną zasadą, którą bezwzględnie będzie przestrzegało LGD, jest pełna transparentność i przejrzystość stosowanych zasad i procedur, dlatego również w sytuacji problemowej, zespół LGD (pracownicy, członkowie) będą zobligowani do pełnego informowania o przyjętych rozwiązaniach również w kontaktach bezpośrednich. W związku z tym, LGD „Natura i Kultura” będzie upubliczniało wyniki działań w ramach planu komunikacji w sprawozdaniach rocznych zamieszczanych na stronie Internetowej LGD. Dodatkowo, każdorazowo po przeprowadzonych działaniach komunikacyjnych wpisanych w Plan komunikacji będą publikowane ogłoszenia w zakładce aktualności na stronie LGD, które będą podsumowywały dane działanie.

X. Innowacyjność

Innowacyjność w tworzeniu i wdrażaniu Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Natura i Kultura” należy rozumieć w szerokim znaczeniu tego słowa. Oznacza ona zastosowanie, wykorzystanie lub wprowadzanie nowego produktu, nowego procesu, nowego podejścia, czy działania, nowej organizacji lub nowego rynku. Według Podręcznika Oslo Manual (międzynarodowego podręcznika metodologicznego badań statystycznych innowacji zalecanego w krajach OECD i UE) innowacja jest to wdrożenie nowego lub istotnie ulepszanego produktu (wyrobu lub usługi), nowego lub istotnie ulepszanego procesu, nowej metody marketingu lub nowej metody organizacji w zakresie praktyk biznesowych, organizacji miejsca pracy bądź relacji ze środowiskiem zewnętrznym (Oslo Manual 2005, OECD/Eurostat).

Innowacyjność w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju ma kilka wymiarów. Przede wszystkim innowacyjność znalazła swój wyraz w samym procesie przygotowania i tworzenia Lokalnej Strategii Rozwoju. Wcześniej na obszarze LGD „Natura i Kultura” nie miało miejsca tak dalece oddolne uspołecznienie procesu decyzyjnego. Wszystkie procedury, począwszy od opracowywania schematu potrzeb, analizy SWOT, kryteriów wyboru projektów, analizy problemów rozwojowych, badanie potencjału, konstruowanie celów czy też monitoring, strategię komunikacji i rozdział środków były konsultowane z mieszkańcami obszaru. Wykorzystano do tego szereg mechanizmów, a wnioski były rozpatrywane wielopoziomowo tak aby dać jak najbardziej oddolne spojrzenie na rozwój obszaru. Było to innowacyjne podejście, ponieważ uprzednio konsultowano z mieszkańcami cele i założenia strategii jednakże nigdy konsultacje nie dotyczyły aż tak szerokiego zakresu partycypacji społecznej. Co istotne innowacyjnym dla LGD „Natura i Kultura” jest także aż tak szerokie włączenie mieszkańców w proces monitorowania i aktualizacji strategii.

Cele, jak i przedsięwzięcia sformułowane w Lokalnej Strategii Rozwoju nawiązują i opierają się o wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, kulturowych, społecznych i gospodarczych. Innowacyjność dotyczy wszystkich przedsięwzięć przede wszystkim z uwagi na ich kompleksowość i komplementarność oraz systemowy charakter. Każde działanie jest częścią większego systemu działań, które mają na celu budowę trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego, w szczególności inicjowanie rozwoju obszaru LGD „Natura i Kultura”

Innowacyjności znalazła swój wyraz również w kryteriach wyboru projektów. Wśród projektów realizowanych w ramach strategii LGD „Natura i Kultura” premiowane będą te, które stawiają na innowacyjność rozumianą jako:

- Zastosowanie pomysłów i rozwiązań znanych gdzie indziej, jednak mających nowatorski charakter na danym terenie.
- Rozwój nowych usług, nowych produkcji.
- Nowatorskie wykorzystanie lokalnych zasobów rozumianych jako miejsce, przestrzeń inwestycyjna, wartości materialne i prawne.
- Nowe sposoby zaangażowania lokalnej społeczności w proces rozwoju.

Powyższa definicja innowacyjności jako kryterium ceny projektu została również skonsultowana z mieszkańcami obszaru. Definicja ta została zapisana i określona w taki sposób, aby każdy wnioskodawca mógł sprawdzić pod jakim kątem oceniany będzie jego projekt w momencie aplikacji.

Te różne płaszczyzn innowacyjności tak w tworzeniu Lokalnej Strategii Rozwoju, wdrażaniu jej zapisów, aktualizacji, jak również w procesie wyboru do dofinansowania projektów, wpisujących się w założenia Strategii, sprawiają, że obszar LGD „Natura i Kultura” uzyska nowe, dotychczas nie realizowane spojrzenie na proces partycypacji społecznej i wdrażania projektów.

XI. Zintegrowanie

Cele strategiczne sformułowane w trakcie opracowywania Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Natura i Kultura” zostały przeanalizowane pod kątem ich zgodności z celami strategicznymi określonymi w innych dokumentach strategicznych, takich jak strategię rozwoju poszczególnych gmin obszaru LGD, Strategia Rozwoju Powiatu Otwockiego, Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do Roku 2020, Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku - Innowacyjne Mazowsze, Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego, Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014-2020+.

Zespół ds. opracowania strategii przygotowując poszczególne zapisy w ramach dokumentu LSR analizował wszelkie mechanizmy przyznawania wsparcia finansowego w ramach funduszy unijnych oraz innych środków wsparcia zewnętrznego. Analizowano cele ogólne i szczegółowe przedsięwzięć wskazanych w LSR pod kątem komplementarności z innymi inicjatywami realizowanymi z innych funduszy europejskich, a także diagnozowano efekty synergii w poszczególnych obszarach wsparcia.

Zgodnie z wytycznymi Podręcznika Komplementarność LSR LGD „Natura i Kultura” będzie realizowana na dwóch etapach;

- na etapie programowania
- na etapie wdrażania strategii.

Na etapie programowania komplementarność została zapewniona przy tworzeniu LSR i określaniu zakresu tematycznego przedsięwzięć. LSR jest spójna z poszczególnymi dokumentami strategicznymi dla obszaru działania LGD na poziomie gmin członkowskich LGD, województwa mazowieckiego, RPO WM 2014-2020 oraz dokumentów strategicznych sporządzanych przez instytucje zajmujące się pomocą społeczną i bezrobociem.

Tabela nr 16. Zintegrowanie LSR

<i>Cele zapisane w Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Natura i Kultura”</i>		
<i>Cel ogólny nr 1 Aktywna i zintegrowana lokalna społeczność podejmująca na swoim terenie inicjatywy oparte na wykorzystaniu zasobów lokalnych, w tym bogatego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego</i>	<i>Cel ogólny nr 2 Rozwój lokalnej przedsiębiorczości wpływający na aktywność gospodarczą obszaru i stymulujący włączenie społeczne grup defaworyzowanych</i>	<i>Dokumenty Strategiczne</i>
Cel strategiczny: Poprawa spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu w warunkach zrównoważonego rozwoju	Cel strategiczny: Poprawa spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu w warunkach zrównoważonego rozwoju	<i>Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do Roku 2020 (aktualizacja)</i>
Cel rozwojowy: Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki	Cel rozwojowy: Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii	<i>Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku Innowacyjne Mazowsze</i>

Oś priorytetowa V Jakość życia	Oś priorytetowa IX Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020
Cel nr 3. Poprawa jakości przestrzeni, kierunki działań: 3.1. Powiązanie komunikacyjne; 3.2. Środowisko przyrodnicze i kulturowe.	Cel nr 2. Rozwój sieci powiązań gospodarczych, kierunki działań: 2.1. Promocja gospodarcza; 2.3. Kapitał ludzki.	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014-2020+
Cele strategiczne: - Budowanie tożsamości i świadomości lokalnej - Wspieranie integracji społecznej Cele operacyjne: - Kształtowanie świadomości ekologicznej - Inicjowanie i koordynowanie współpracy w zakresie dziedzictwa kulturowego - Dostosowanie infrastruktury społecznej do potrzeb mieszkańców	Cel Strategiczny: - Zdelimitowanie obszaru Powiatu Cele operacyjne: - Określenie pasm Aktywności gospodarczej - Kreowanie warunków dla Rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności	Strategia rozwoju Powiatu Otwockiego na lata 2014-2020
Cel strategiczny nr 1 Kreatywna i innowacyjna społeczność lokalna Cel operacyjny 1.2 Zapewnienie różnorodności oferty sportowo - rekreacyjnej Miasta Cel operacyjny 1.3 Rozwój innowacji w sferze kultury i spędzania czasu wolnego poprzez tworzenie różnorodnych ofert kulturalnych Cel operacyjny 1.4 Wzrost aktywizacji społeczności lokalnej poprzez dbałość o jej rozwój osobisty i zawodowy	Cel strategiczny 2 Gospodarka oparta na kreatywnej przedsiębiorczości i innowacjach Cel operacyjny 2.1 Osiągnięcie wysokiego poziomu przedsiębiorczości i innowacyjności gospodarczej w Mieście poprzez stworzenie warunków do ich rozwoju Cel operacyjny 2.2 Rozwój usług w oparciu o lokalne specjalizacje gospodarcze Miasta i rzemiosła nieuciążliwego dla mieszkańców (tzw. srebrna gospodarka) Cel operacyjny 2.3 Stworzenie warunków do rozwoju handlu przyjaznego mieszkańcom i środowisku	Strategia Rozwoju Miasta Józefowa na lata 2015-2020
Cel strategiczny II: Rozwój turystyki i poprawa atrakcyjności turystycznej Gminy poprzez wykorzystanie zasobów i dziedzictwa kulturowego Cel strategiczny XIII: Rozwój infrastruktury kulturalnej i poprawa jakości dziedzictwa kulturowego Cel strategiczny XV: Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej Cel strategiczny XVII: Rozwój oferty spędzania wolnego czasu dla społeczności lokalnej Cel strategiczny XVIII: Zwiększenie aktywności społecznej oraz wykorzystanie potencjału lokalnej społeczności	Cel strategiczny I: Rozwój przedsiębiorczości i wzrost aktywności gospodarczej Cel strategiczny IV: Wzrost kompetencji, wiedzy i kwalifikacji zawodowych lokalnej społeczności	Strategia Rozwoju Gminy Wiązowna, w perspektywie lat 2014 – 2021
Obszar strategiczny II - infrastruktura techniczna II. Cele obszaru -Poprawa jakości infrastruktury komunikacyjnej o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym	Obszar strategiczny I -rozwój gospodarczy I. Cele obszaru -Wykreowanie korzystnych warunków do inwestowania i rozwoju przedsiębiorczości -Podjęcie działań mających na celu	Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Karczew na lata 2013-2022

<p>-Budowa infrastruktury społeczeństwa informacyjnego</p> <p>- Inwestycje w zakresie ochrony środowiska</p> <p>Obszar strategiczny IV – turystyka, rekreacja i kultura</p> <p>IV. Cele obszaru</p> <p>-Promocja walorów przyrodniczo –krajobrazowych gminy Karczew</p> <p>-Rozwój turystyki oraz niezbędnej infrastruktury</p> <p>- Rozwój systemu usług kulturalnych</p> <p>- Poprawa stanu infrastruktury sportowo –rekreacyjnej i kulturalnej</p>	<p>przyciągnięcie inwestorów zewnętrznych</p> <p>-Rozwój gospodarczej współpracy z siadującymi gminami</p> <p>Obszar strategiczny III -infrastruktura społeczna</p> <p>III. Cele obszaru</p> <p>- Poprawa jakości życia mieszkańców</p> <p>- Wzrost dochodów mieszkańców oraz minimalizacja bezrobocia</p> <p>-Aktywizacja gospodarcza mieszkańców</p> <p>- Zahamowanie emigracji zarobkowej mieszkańców</p>	
<p>Cel I „Zrównoważony rozwój gospodarczy”:</p> <p>I.5. Poprawa zagospodarowania obiektów zabytkowych i historycznych.</p> <p>I.6. Rozwój turystyki.</p> <p>Cel III „Zrównoważony rozwój społeczny”:</p> <p>III.2. Poprawa stanu bazy sportowo-rekreacyjnej.</p> <p>III.4. Upowszechnienie kultury.</p> <p>III.6. Przeciwdziałanie patologiom i wykluczeniom społecznym.</p>	<p>Cel I „Zrównoważony rozwój gospodarczy”:</p> <p>I.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości.</p>	<p><i>Strategia rozwoju Gminy Sobienie - Jezioro na lata 2015-2022</i></p>
<p>Cel „Zrównoważony rozwój gospodarczy”:</p> <p>- Promocja atrakcyjności gminy.</p> <p>- Zagospodarowanie obiektów zabytkowych i historycznych.</p> <p>- Rozwój turystyki.</p> <p>Cel „Zrównoważony rozwój środowiska”:</p> <p>- Podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców.</p> <p>- Ochrona zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazowych.</p> <p>Cel „Zrównoważony rozwój społeczny”:</p> <p>- Poprawienie stanu bazy sportowo-rekreacyjnej.</p> <p>- Rozwój społeczeństwa informacyjnego.</p> <p>- Upowszechnienie kultury.</p> <p>- Przeciwdziałanie patologiom i wykluczeniom społecznym.</p>	<p>Cel „Zrównoważony rozwój gospodarczy”:</p> <p>1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości.</p>	<p><i>Strategia Rozwoju Gminy Celestynów na lata 2013-2020</i></p>
<p>Cel nr 2:Poprawa warunków mieszkalnych i bytowych mieszkańców</p> <p>- Budowa, rozbudowa i modernizacja bazy rekreacyjno-sportowej</p> <p>- Budowa i rewitalizacja obiektów kultury</p>	<p>Cel nr 1:Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy oraz rozwój innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki</p> <p>- Wspieranie przedsiębiorczości MSP oraz osób chcących otworzyć działalność gospodarczą, z ukierunkowaniem na projekty innowacyjne</p> <p>- Wykorzystywanie walorów Gminy do</p>	<p><i>Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Osieck na lata 2015-2023</i></p>

<p>Cel nr 3:Rozwój zasobów ludzkich poprzez tworzenie społeczeństwa obywatelskiego, aktywizacja społeczności lokalnej i przeciwdziałanie wkluczeniom</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inspirowanie inicjatyw obywatelskich -Aktywizacja mieszkańców wokół inicjatyw na rzecz całej społeczności lokalnej - Działanie na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu –włączanie osób starszych, zagrożonych bezrobociem i patologiami -Aktywizacja i integracja młodzieży szkolnej <p>- Integracja międzypokoleniowa mieszkańców</p> <ul style="list-style-type: none"> - Współpraca z organizacjami pozarządowymi - Krzewienie i podtrzymywanie wartości kulturowych regionu <p>Cel nr 4 Rewitalizacja przestrzeni i lokalnych zabytków:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rewitalizacja gminnych zabytków i budynków użyteczności publicznej - Rozbudowa infrastruktury turystycznej - Uporządkowanie informacji turystycznych 	<p>rozwoju bazy ekonomicznej, w szczególności turystycznej</p>	
<p>3. Rozwój obszarów wiejskich</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poprawa warunków i jakości życia ludności zamieszkałej na obszarach wiejskich. <p>4. Poprawa stanu środowiska naturalnego, warunków życia mieszkańców i bezpieczeństwa publicznego</p> <ul style="list-style-type: none"> - Przeciwdziałanie patologiom społecznym 	<p>1. Rozwój zasobów ludzkich</p> <ul style="list-style-type: none"> - Powiększenie zdolności gminy do utrzymania i tworzenia nowych miejsc pracy, zachęcenia do nowych inwestycji, wzrostu wartości zasobów Gminy oraz rozwinięcia bazy gospodarczej, - Zwiększenie i poprawa jakości dostępu do informacji na rzecz przedsiębiorstw i mieszkańców z wykorzystaniem nowoczesnych technologii teleinformatycznych, 	<p>Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Kolbiel</p>

Źródło: opracowanie własne

Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy, cele założone w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Natura i Kultura” zbieżne są z celami zawartymi w dokumentach strategicznych rangi wojewódzkiej, powiatowej, jak również korespondują z celami dokumentów strategicznych poszczególnych gmin członkowskich. Jest to o tyle istotne, iż pokazuje, że realizacja LSR będzie zintegrowana z realizacją planów rozwojowych poszczególnych samorządów.

Warto podkreślić, że cele szczegółowe i wynikające z nich poszczególne przedsięwzięcia powiązane są z potrzebami mieszkańców i odpowiadają na ich oczekiwania. Cele zintegrowane są także z analizą SWOT obszaru dokonaną z zastosowaniem szeroko pojmowanej partycypacji społecznej i odpowiadają na potrzeby zdiagnozowanych grup defaworyzowanych.

Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Natura i Kultura” będzie dokumentem jednofunduszowym, jednakże z uwagi na zakres tematyczny obszarów wsparcia preferowanych w ramach realizacji LSR można zauważyć uzupełnianie się zakresów wspieranych w ramach LSR z innymi środkami pomocowymi. Komplementarność ta odnosi się do PROW 2014-2020, PO WER 2014-2020 oraz RPO WM 2014-2020. Komplementarność z PROW 2014-2020:

- Działania przewidziane w LSR związane z realizacją Celu nr 2: Rozwój lokalnej przedsiębiorczości wpływający na aktywność gospodarczą obszaru i stymulujący włączenie społeczne grup defaworyzowanych, w tym np. na działania związane z premiami na rozpoczęcie działalności gospodarczej, będą korespondowały z zapisami PROW: działanie M06 - Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej, przez „Premie dla młodych rolników”, „Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej”, „Restrukturyzacja małych gospodarstw”
- Działania przewidziane w LSR związane z realizacją Celu nr 1: Aktywna i zintegrowana lokalna społeczność podejmująca na swoim terenie inicjatywy oparte na wykorzystaniu zasobów lokalnych, w tym bogatego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, w tym np. projekty infrastrukturalne, będą korespondowały z zapisami PROW 2014-2020: działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich poprzez: „Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni”, „Budowa lub modernizacja dróg lokalnych” i „Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego”

Komplementarność z RPO WM 2014-2020:

- Działania przewidziane w LSR związane z realizacją Celu nr 2: Rozwój lokalnej przedsiębiorczości wpływający na aktywność gospodarczą obszaru i stymulujący włączenie społeczne grup defaworyzowanych, dotyczące pobudzania działalności gospodarczej, komplementarne będą z RPO WM oś priorytetowa IX. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, Priorytet inwestycyjny 9i: Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie możliwe będzie również pozyskanie środków wsparcia zatrudnienia.

Komplementarność z PO WER 2014-2020:

- Działania przewidziane w LSR związane z realizacją Celu nr 2: Rozwój lokalnej przedsiębiorczości wpływający na aktywność gospodarczą obszaru i stymulujący włączenie społeczne grup defaworyzowanych, komplementarne będą z PO WER 2014-2020 Oś priorytetowa I. osoby młode na rynku pracy Działanie 1.2 Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy i Działanie 1.3 Wsparcie osób młodych znajdujących się szczególnie trudnej sytuacji, oraz Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.7 Zwiększenie szans na zatrudnienie osób szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym

Komplementarność z P FIO 2014-2020:

- Działania przewidziane w LSR związane z realizacją Celu nr 1: Aktywna i zintegrowana lokalna społeczność podejmująca na swoim terenie inicjatywy oparte na wykorzystaniu zasobów lokalnych, w tym bogatego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, w szczególności w zakresie aktywizacji społecznej, dziedzictwa kulturowego czy działań pro społecznych, komplementarne będą z priorytetami i kierunkami działań określonymi w Programie Fundusz Inicjatyw Obywatelskich.

Ponadto działania przewidziane w LSR związane z promocją zatrudnienia, szkoleniem i pobudzaniem motywacji do podejmowania działalności gospodarczej będą komplementarne do działań podejmowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Otwocku, w sferze aktywizacji zawodowej i pobudzania aktywności osób bezrobotnych.

XII. Monitoring i ewaluacja

Schemat prowadzenia ewaluacji oraz monitoringu został wypracowany w ramach konsultacji społecznych. Efektem zebranych danych w społeczności lokalnej jest wysokie zróżnicowanie metod i technik, dzięki którym w przyszłości mieszkańcy obszaru LGD „Natura i Kultura” będą mogli włączyć się w proces oceny wdrażania LSR i funkcjonowania LGD. Zebrane dane w ramach uspołecznienia LSR LGD „Natura i Kultura” wskazały na relatywnie dużą chęć wzięcia udziału w spotkaniach warsztatowych w przyszłości, a także w badaniach w gminach.

Ważne było również zebranie informacji na temat preferowanych kanałów komunikacyjnych, jakimi mieszkańcy chcieliby się dowiadywać o kolejnych etapach realizacji Strategii i możliwości aktywnego włączenia się w jej wdrażanie. Dlatego też na stronie internetowej stowarzyszenia zamieszczono propozycje możliwych kanałów przekazu informacji, prowadząc konsultacje internetowe. Najbardziej efektywnymi kanałami komunikacyjnymi były kolejno gazety lokalne i strony internetowe poszczególnych samorządów, strona internetowa LGD, festyny i imprezy lokalne oraz spotkania informacyjne.

Podstawowym celem prowadzonych badań i analiz w ramach ewaluacji i monitoringu będzie zebranie informacji na temat finansowego, rzeczowego oraz społecznego wymiaru działania LGD i

wdrażania LSR pod kątem podstawowych kryteriów ewaluacyjnych. W związku z tak postawionym celem ogólnym prowadzenia badań ewaluacyjnych i monitoringu, analizy będą prowadzone przy udziale: pracowników LGD, członków organów LGD, ekspertów zewnętrznych w dziedzinie prowadzenia ewaluacji i monitoringu, a także przedstawicieli trzech sektorów partnerstwa LGD i samych mieszkańców obszaru LGD, których opinia ma ważne znaczenie dla realizacji jednej z podstawowych zasad działania LGD – oddolności i współdecydowania w obszarze kierunków rozwoju.

Poniżej zaprezentowano trój etapowy schemat prowadzenia badań ewaluacyjnych. Podział nastąpił wg momentu prowadzenia ewaluacji, co ma merytoryczne uzasadnienie, że będzie prowadzone na bieżąco, w trakcie wdrażania LSR.

Tabela nr 17. Etapy realizacji ewaluacji i monitoringu wdrażania LSR

Rok	2015	2018	2022
Typ badania			
Ewaluacja	Ex-ante	Mid-term	Ex-post
	On-going (w razie potrzeby)		
Monitoring	Na bieżąco		

Źródło: opracowanie własne

Realizacja badań ewaluacyjnych odbywać się będzie z zastosowaniem podstawowych kryteriów ewaluacji, które są opisane w Poradniku dla LGD w zakresie opracowania LSR na lata 2014-2020, tj. trafność, efektywność, skuteczność, użyteczność oraz trwałość.

z zastosowaniem podstawowych kryteriów ewaluacji, którymi są:

1. Trafność (ang. relevance)

Kryterium to pozwala ocenić w jakim stopniu cele programu odpowiadają potrzebom i priorytetom danego sektora lub regionu. Ustalone, w wyniku zastosowania kryterium trafności wnioski, wpływają na podjęcie decyzji o kontynuowaniu, modyfikacji lub wstrzymaniu projektu/programu.

2. Efektywność (ang. efficiency)

Kryterium efektywności pozwala ocenić tzw. „ekonomiczność” danego projektu / programu, czyli stosunek poniesionych nakładów (zasobów finansowych, ludzkich, poświęcony czas) do uzyskanych produktów, rezultatów oraz oddziaływania. Kryterium efektywności stosowane jest przy analizach możliwości osiągnięcia zbliżonych efektów przy wykorzystaniu mniejszych zasobów oraz zwiększaniu efektów przy zastosowaniu porównywalnych zasobów. Kryterium ma również zastosowanie przy porównywaniu ewaluowanego projektu/programu z podobnymi projektami/programami w danym sektorze.

3. Skuteczność (ang. effectiveness)

Kryterium skuteczności pozwala ocenić, do jakiego stopnia cele projektu/programu zdefiniowane na etapie programowania zostały osiągnięte. Z uwagi na fakt, że cele projektu/programu formułowane są na kilku poziomach, od celów ogólnych do operacyjnych, należy jasno doprecyzować, do którego poziomu celów będziemy się odwoływać. Należy również wziąć pod uwagę, nie tylko pozytywne efekty programu, ale również ewentualne efekty negatywne.

4. Użyteczność (ang. utility)

Kryterium to pozwala ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie projektu/programu odpowiada potrzebom grupy docelowej. Dzięki zastosowaniu tego kryterium można ocenić, czy zmiany wywołane realizacją projektu/programu są korzystne z punktu widzenia jego beneficjentów. Należy wziąć pod uwagę różnice interesów osób zaangażowanych w przedsięwzięcie. To co ocenimy jako użyteczne dla jednej grupy, może nie być użytecznym z punktu widzenia innej grupy.

5. Trwałość (ang. sustainability)

Kryterium trwałości pozwala ocenić czy uprzednio zaplanowane pozytywne efekty projektu/programu będą nadal widoczne po zakończeniu jego realizacji. Kryterium to ma zastosowanie przy ocenie wartości projektu/programu w kategorii jego użyteczności, w dłuższej perspektywie czasowej. Kryterium trwałości stosowane jest w ewaluacjach ex-post, ponieważ pozwala ocenić na ile zmiany wywołane oddziaływaniem projektu/programu są faktycznie trwałe i widoczne po zakończeniu wsparcia finansowego.

Prace bieżącego zbierania i kontrolowania danych będą wykonywane przez pracowników biura LGD na bieżąco, co powoduje, że w przypadku wykrycia nieprawidłowości i/lub niskiej oceny któregoś z przyjętych kryteriów, możliwe będzie szybkie reagowanie i wprowadzenie niezbędnych zmian w organizacji LGD i/lub wdrażaniu LSR. W ramach bieżącego zbierania danych LGD będzie posługiwało się ankietami dla beneficjentów, listami obecności, rejestrami działań tworzonych na odpowiednich formularzach.

Uzyskane wnioski z prowadzonych badań i analiz z zakresu monitorowania i ewaluacji funkcjonowania LGD i wdrażania LSR będą przedmiotem dyskusji na posiedzeniu Zarządu,

Rady oraz Komisji Rewizyjnej. Wszelkie zmiany dotyczące terminu, czy zakresu procedury ewaluacyjnej i/lub monitorowania będą każdorazowo zgłaszane i konsultowane ze społecznością lokalną. Procedura dokonywania ewaluacji i monitoringu stanowi załącznik do LSR.

XIII. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Przepisy ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2013. 1235 z późn. zm.) określają jakie dokumenty wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w przedmiotowej sprawie są to dokumenty określone w art. 46. pkt 1 ustawy. Z uwagi na ważność dokumentu jakim jest Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Natura i Kultura” oraz jego perspektywiczny wydźwięk, Zespół ds. opracowania strategii podjął działania mające na celu indywidualną analizę treści projektu oraz zewnętrznych uwarunkowań jego realizacji. Po przeprowadzeniu analizy opracowanego dokumentu stwierdzono, iż przesłanką do niekwalifikowania projektu LSR do ww. oceny jest spójność zapisów strategii z zapisami innych dokumentów strategicznych przygotowanych przez organy administracji samorządowej i rządowej.

Jak wskazano w rozdziale XI. Zintegrowanie, LSR jest spójna ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku - „Innowacyjne Mazowsze” – podjętą uchwałą nr 158 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 października 2013r., która została poddana procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko z opinią RDOŚ i PWIS. Także zapis PROW 2014-2020, został poddany procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko z opiniowaniem przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Natura i Kultura” jako dokument zintegrowany z dokumentami wyższego rzędu będzie zachowywała wszelkie wytyczne i uzgodnienia nałożone na mocy powyższych dokumentów.

Przedsięwzięcia realizowane przez beneficjentów jak i wdrażane przez LGD będą realizowane w taki sposób by nie miały negatywnego wpływu na środowisko oraz życie i zdrowie mieszkańców. W ramach wdrażania LSR nie przewiduje się oddziaływań skumulowanych i transgranicznych, nie przewiduje się również oddziaływania na obszary chronione w tym na tereny NATURA 2000. Działania takie jak np. inwestycje infrastrukturalne, modernizacyjne, rewitalizacyjne ze względu na swój charakter, będą obowiązkowo poddane niezbędnym, wymaganym prawem procedurom, np. uzyskanie niezbędnych pozwoleń (na budowę, na wykonanie prac konserwatorskich), w związku z czym inwestycje te będą podlegały procesom uzgadniania z organami uprawnionymi do wydawania takich decyzji/ opinii, co wyeliminuje wystąpienie negatywnego wpływu np. na zachowanie dziedzictwa kulturowego czy na środowisko przyrodnicze. Tam, gdzie realizacja przedsięwzięć wyznaczonych w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju wymagała będzie przeprowadzenia procedury administracyjnej zakończonej uzyskaniem decyzji określającej środowiskowe uwarunkowania realizacji przedsięwzięcia z pewnością będzie to realizowane. Wobec powyższego można prognozować, iż realizacja projektów w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Natura i Kultura” będzie zgodna z obowiązującymi wymogami dotyczącymi ochrony środowiska.

Ze względu na powyższą analizę, LGD „Natura i Kultura” złożyła odpowiednie wnioski o uzgodnienie odstępstwa od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko o czym mowa w art. 48 ww. ustawy do Regionalnej Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie oraz Wojewódzkiej Inspekcji Sanitarnej w Warszawie. W dniu 30.11.2015r. uzyskano zgodę Regionalnej Dyrektora Ochrony Środowiska na odstąpienie od przeprowadzenia OOS dla projektu LSR, a w ślad za tą opinią uzyskano w dniu 22.11.2015r. informację z Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Warszawie o braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Wykaz literatury:

Akty prawne:

1. Rozporządzenie (WE) 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 320)2)
2. Rozporządzenie (WE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, str. 487)

3. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U. z 2015 r. poz. 378)
4. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. z 2015 r. poz. 349)
5. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. z 2015 r. poz. 1570)
6. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 października 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. z 2015 r. Poz. 1839)
7. Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz.U. poz. 1146 oraz z 2015 r. poz. 378)
8. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. 2009 nr 157 poz. 1240 późn. zm.)
Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.)

Dokumenty programowe:

1. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, decyzja KE z dnia 12 grudnia 2014 r. nr C(2014) 9783
2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, Warszawa, luty 2015 r.
3. Programowanie perspektywy finansowej 2014 -2020 - Umowa Partnerstwa, decyzja KE nr C(2014) 3517 w sprawie zatwierdzenia niektórych elementów Umowy Partnerstwa na lata 2014–2020

Dokumenty strategiczne:

1. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku, Innowacyjne Mazowsze, Załącznik do Uchwały nr 158/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 października 2013 r.
2. Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014-2020+, *projekt*

Wytyczne:

1. Wspólne Wytyczne Dyrekcji Generalnych Komisji Europejskiej, AGRI, EMPL, MARE i REGIO, na temat rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych. Wytyczne dla państw członkowskich i instytucji zarządzających programami. Wytyczne dla beneficjentów, Wersja 2: sierpień 2014
2. Zasady realizacji instrumentu Rozwój lokalny kierowany przez społeczność w Polsce, MIR, Warszawa 2014
3. Poradnik dla lokalnych grup działania w zakresie opracowania lokalnych strategii rozwoju na lata 2014-2020. Materiał zredagowany w Departamencie Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na podstawie wyników prac Zespołu Roboczego ds. Opracowania Zakresu Lokalnych Strategii Rozwoju przy Grupie tematycznej ds. Podejścia Leader, Wydanie III uzupełnione i zaktualizowane, Warszawa 2015
4. Regulamin konkursu na wybór strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, MRiRW, Warszawa 2015

Raporty i analizy:

1. Raport z badania ewaluacyjnego ex-ante LGD „Natura i Kultura”, 2015r.
2. Raport z konsultacji społecznych na obszarze LGD „Natura i Kultura”, 2015r.
3. Strategia Rozwoju Powiatu Otwockiego na lata 2014-2020,
4. Strategia Rozwoju Miasta Józefowa na lata 2015-2020,
5. Strategia Rozwoju Gminy Wiązowna, w perspektywie lat 2014 – 2021,
6. Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Karczew na lata 2013-2022,
7. Strategia rozwoju Gminy Sobienie - Jeziory na lata 2015-2022,
8. Strategia Rozwoju Gminy Celestynów na lata 2013-2020,
9. Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Osieck na lata 2015-2023,
10. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Kołbiel,
11. Raport o stanie miasta Józefowa,